

Der
zweite Landtag

des
Großherzogthums Posen

im Jahre 1830.

DRUGI SEYM
WIELKIEGO XIĘSTWA POZNAŃSKIEGO
W. ROKU 1830.

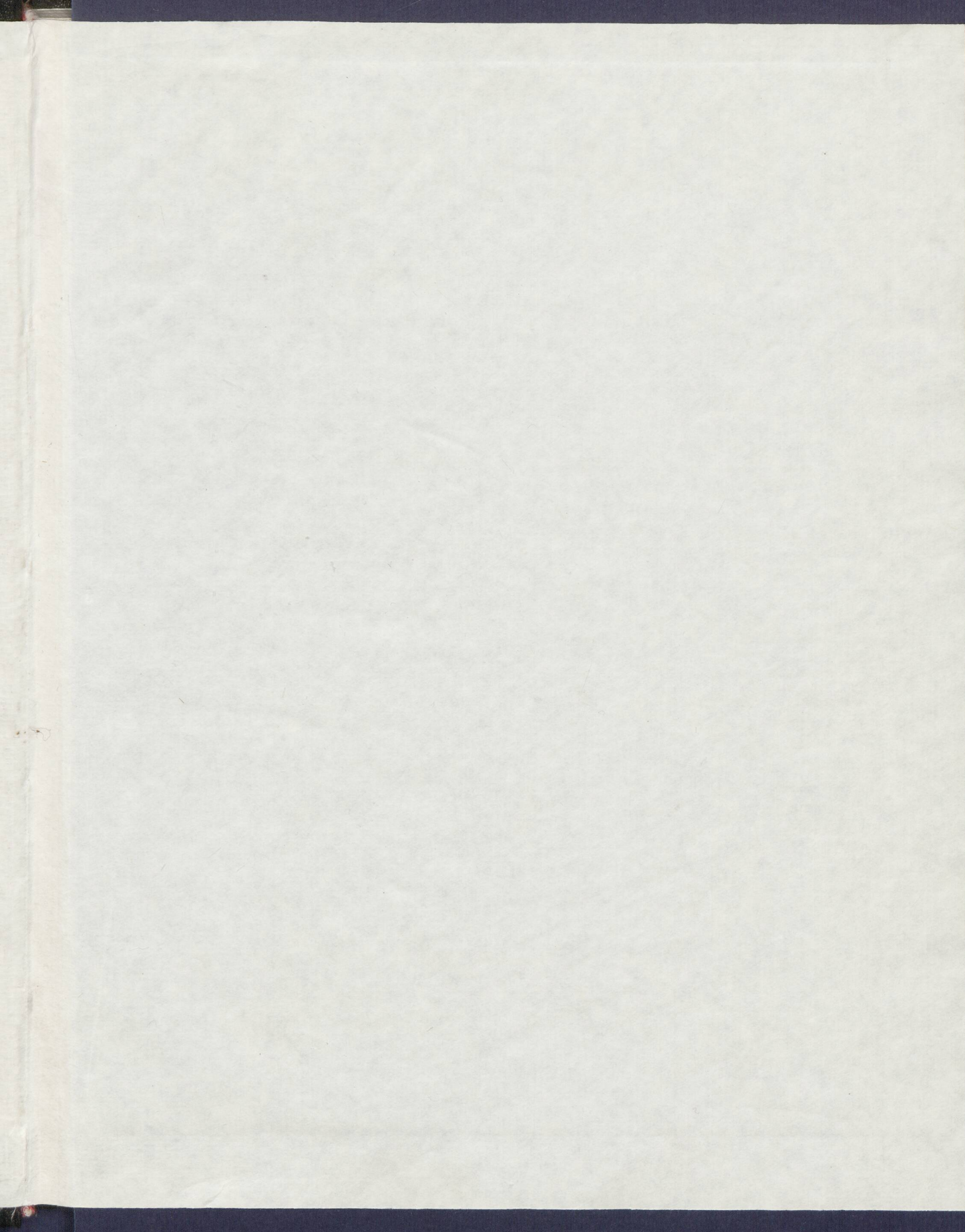

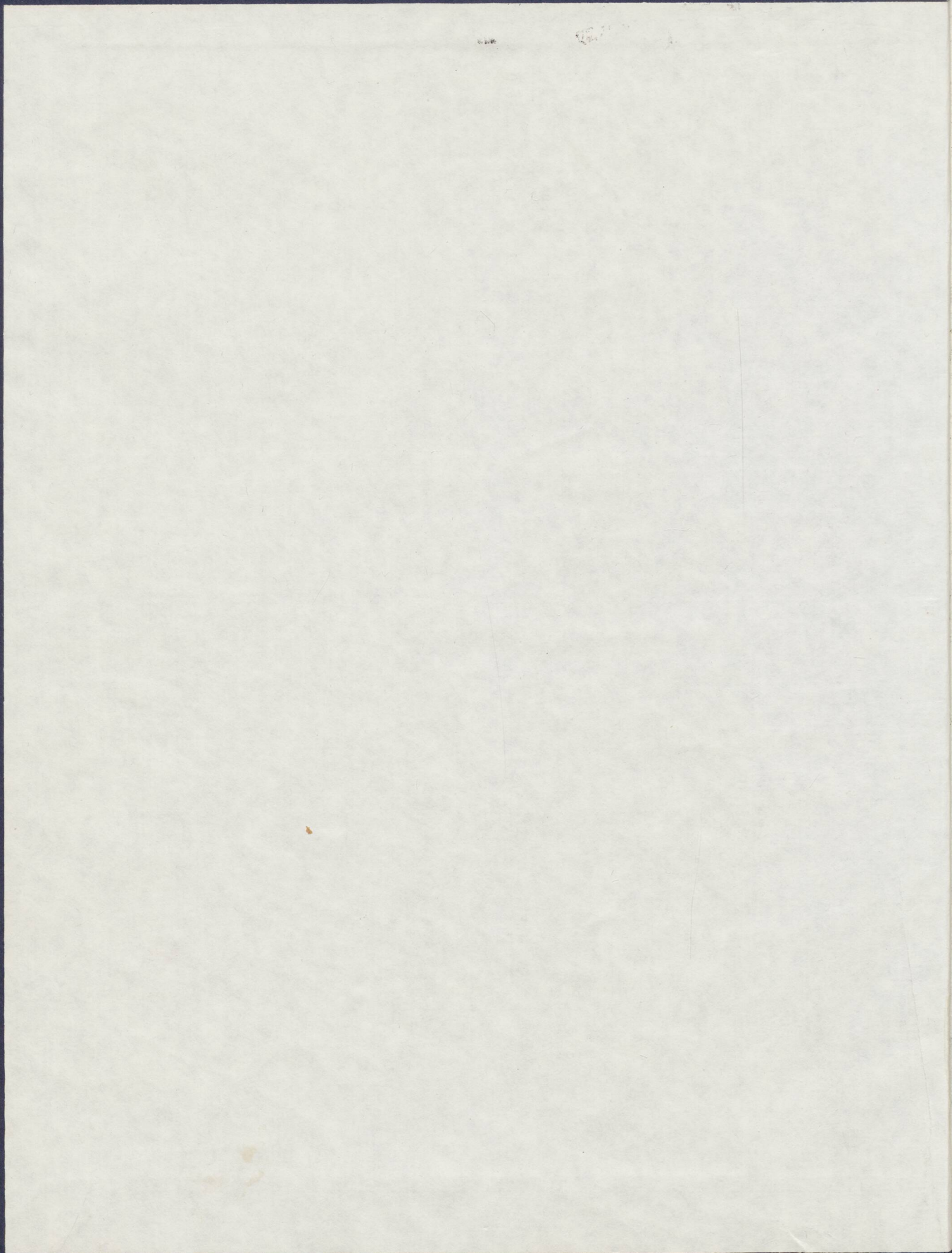
Posen,
gedruckt und in Commission bei W. Decker und Compagnie.
1832.

2 1830

Der
zweite Landtag
des

Großherzogthums Posen

im Jahre 1830.

DRUGI SEYM

WIELKIEGO XIĘSTWA POZNAŃSKIEGO

W. ROKU 1830.

Posen,
gedruckt und in Commission bei W. Decker und Compagnie.
1832.

AK 5174

208 163.7 / 2 (1830)

1954 Dg 4532

Historische Uebersicht

der

Verhandlungen des zweiten Provinzial-Landtages
des Großherzogthums Posen.

Des Königs Majestät haben Allergnädigst geruht, die Stände des Großherzogthums Posen zum zweiten Provinzial-Landtage einberufen zu lassen, und es versammelten sich dieselben am 10. Januar 1830., nach vorangegangenen Gottesdienste in dem zu ihren Berathungen im Schlosse geneigtest eingeräumten Lokale.

Der Königliche Statthalter im Großherzogthum Posen, Herr Fürst Radziwiłł Durchlaucht, eröffnete den Landtag mittelst einer angemessenen Rede, und stellte den versammelten Ständen den Herrn Ober-Präsidenten von Baumann als Königlichen Landtags-Commissarius, den Herrn Fürsten Ordinaten von Sułkowski Durchlaucht als Landtags-Marschall und den Abgeordneten von der Ritterschaft Herrn Desiderius von Chłapowski als Stellvertreter des Lesetern vor. Dieser Rede folgte die des Herrn Landtags-Commissarius, des Herrn Fürsten Landtags-Marschalls und des Abgeordneten von der Ritterschaft, Herrn von Rembowski.

Vor dem Beginn der Landtags-Arbeiten haben die Stände sich erlaubt, den ehrfurchtsvollsten Ausdruck ihrer Treue und Liebe für Se. Majestät in einer allerunterthänigsten Adresse zu den Füßen des Thrones niederzulegen, und Se. Majestät haben solche, durch ein, an den Fürsten Landtags-Marschall erlassenes Allerhöchstes Kabinetsschreiben vom 25. Januar d. J. zu beantworten geruht.

Hiernächst ward den Abgeordneten von dem Fürsten Landtags-Marschall eine Geschäfts-Ordnung, welche theils neue, theils die frühere Geschäftsordnung

O B R A Z

działań drugiego Seymu prowincjonalnego
Wielkiego Xięstwa Poznańskiego.

Nayaśniejszy Król raczył zwołać Stany Wielkiego Xięstwa Poznańskiego na drugi Seym prowincjalny i Deputowani zgromadzili się dnia 10. Stycznia 1830. roku, po nabożeństwie, w sali téj części zamku, która do obrad seymowych łaskawie przeznaczoną została.

JO. Xiążę Radziwiłł, Namiestnik JKMei w Wielkiem Xstwie Poznańskiem, stósowną mową Seym zagaił i przedstawił zgromadzonym Stanom JW. Naczelnego Prezesa Baumann, iako Królewskiego Kommissarza seymowego, JO. Xiążęcia Ordynata Sułkowskiego, iako Marszałka seymowego, i Deputowanego od Stanu rycerskiego W. Dezyderego Chłapowskiego, iako tegoż Zastępcę. Po nim mieli mowy JW. Kommissarz seymowy, JO. Xiążę Marszałek Seymu i W. Rembowski, Deputowany od Stanu rycerskiego.

Przed rozpoczęciem czynności seymowych, poważyły się Stany, złożyć u stóp tronu najpokorniejszy adres z wynurzeniem, w pełnych uszanowania wyrazach, wierności i miłości dla N. Pana a N. Król raczył na adres ten wydanem do JO. Xięcia Marszałka Seymu pod dniem 25. Stycznia r. b. pismem gabinetowem odpowiedź udzielić.

Po doręczeniu Stanom wydanego przez Marszałka Seymu przepisu postępowania, obeymującego częścią nowe, częścią zmieniające dawniejszy po-

Opinia Stanów co do przedmiotów, względem których w §. 4, 11, 12, 19, 20, 21 i 54, prawa z dnia 27. Marca 1824. r., oddzielna ustawa została zastrzeżoną, a względem których pierwszy Sejm dopraszał się N. Pana o pozwolenie mu złożenia dopiero na teraźniejszym Sejmie ostatecznéj w téj mierze deklaracyi.

Die Landtags-Versammlung war einstimmig der Meinung, daß das Gutachten des ersten Landtages

- a) wegen Vertheilung der Landtags-Abgeordneten,
- b) wegen des, zur Landstandschafft befähigenden Besitzes, und
- c) rücksichtlich der Höhe der Tagegelder und Reisekosten der Abgeordneten,

sich durch Erfahrung als angemessen bewährt habe; in Betreff der Gegenstände aber, welche durch den Königl. Landtags-Commissarius in dem Promemoria vom 19. Dezember v. J. den Ständen zur Berücksichtigung vorgelegt worden sind, ward die Erstattung eines allerunterthänigsten Gutachtens dahin beschloffen:

- a) daß diejenigen Güter im Großherzogthum Posen zu den adelichen oder ritterschaftlichen zu rechnen, welche als solche in den Hypothekenbüchern eingetragen sind, und daß eine von der Hypotheken-Behörde ex officio zu fertigende Nachweisung derselben den Kreisständen mitzutheilen, nicht minder, daß alle Eigenthümer dieser Güter, ohne Rücksicht auf deren größeren oder geringeren Umfang und bei sonst vorausgesetzter persönlicher Qualifikation, für wahlberechtigt und für wahlfähig zu halten;
- b) daß bei Trennung von sogenannten Güterschlüsseln in den Hypothekenbüchern nur den, 1000 Morgen (wovon die Hälfte urbar) umfassenden Besitzungen die Eigenschaft eines Rittergutes zu belassen;
- c) daß eben so bei freiwilliger Trennung eines Gutes nur demjenigen Theil desselben, welcher von dem erwähnten Umfange und von jener Beschaffenheit seyn wird, die gedachte Eigenschaft zu bewilligen, und
- d) daß ein jeder Wahlbezirk die Kosten seines Abgeordneten zu decken verpflichtet, und bei Vertheilung derselben, so wie der Kosten des Landtages überhaupt, die in der diesfälligen Schrift allerunterthänigst aufgestellten Grundsätze in Anwendung zu bringen.

Hierbei haben auch die Stände gebeten, sämmtliche Kosten dieses Landtages aus den Departements-Communal-Beständen entnehmen zu lassen.

Jednomyslném seymuących Stanów było zdaniem; iż opinia pierwszego Seymu

- a) względem podziału Deputowanych na Seym,
- b) względem posiadłości nadających prawo nałożenia do Stanów krajowych,
- c) względem ilości płacy dziennéy i kosztów podróży Deputowanych,

okazała się doświadczeniem ugruntowaną; co się zaś tyczy przedmiotów, oddanych pod rozważę Seymu w przedstawieniu Królewskiego Kommissarza seymowego z dnia 19. Grudnia r. z., zgodzono się na złożenie opinii w tym sposobie:

- a) iż te dobra w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem rachować się powinny za należące do categoryi dóbr szlacheckich czyli rycerskich, które iako takowe zapisane są w księgach wieczystych czyli hipotecznych i że spis tychże z urzędu zdziałany, przez władzę hipoteczną Stanom powiatowym udzielonym być powinien, niemniéy że wszyscy właściciele dóbr tych bez względu na większą lub mnieyszą ich rozległość, skoro zastrzeżoną prawem zdolność osobistą posiadają, uważani być powinni za mających prawo obierania i być obieranymi;
- b) iż przy rozłączaniu tak nazwanych kluczy w księgach hipotecznych, tylko posiadłości 1000 morgów (połowę w ornéy roli) obeymujące, przy znaczeniu dóbr szlacheckich utrzymać się powinny;
- c) że podobnie przy dobrowolnym rozdziale jednéy wsi, téy tylko części, która będzie równie rozległą i tyle roli ornéy obeymować, iak się poprzednio powiedziało, pomienione znaczenie nadaném być powinno i
- d) że każdy okrąg wyborowy obowiązany jest koszta swojego Deputowanego ponosić, tudzież że przy rozkładzie tychże, równie iak kosztów Seymu w ogólności, trzymać się należy skreślonych w piśmie tego przedmiotu dotyczącém prawideł.

Przy téy okoliczności dopraszały się także Stany o zaspokoienie wszystkich kosztów tego Seymu z departamentowych funduszów kommunalnych.

2.

Hatten die Stände in Ansehung der ferneren Regulierung des Schuldenwesens der Departements Posen und Bromberg, ihre weitere Erklärung abzugeben.

Die besondern Gegenstände, worüber verhandelt worden, betreffen

A. Die Activmasse beider Departements, und zwar:

I. die Coäquationsgelder = Rückstände.

Der allerunterthänigste Beschluß der Stände fiel dahin aus, diese Rückstände:

- a) im Posener Departement unter denselben Berücksichtigungen einzuziehen, welche vom ersten Landtage ehrfurchtsvoll in Vorschlag gebracht, und durch den Allerhöchsten Landtags = Abschied vom 20. Dezember 1828. huldreichst genehmigt sind, mit Ausnahme jedoch der Dörfer und der kleinen Ackerbau treibenden Städte, in Ansehung deren die Niederschlagung der erwähnten Rückstände eben so erfolgen dürfte, als es hinsichts der Lieferungsgelder in Gemäßheit des gedachten Allerhöchsten Landtags = Abschiedes bereits erfolgt ist;
- b) im Bromberger Departement dagegen die fraglichen noch gar nicht ausgeschriebenen Coäquationsgelder = Rückstände gänzlich niederzuschlagen.

II. Die zu Geld berechneten Natural = Lieferungs = Reste. Der allerunterthänigste Wunsch der Stände geht dahin, daß

- 1) die Coäquations- und Lieferungsgelder = Reste außer den durch die früheren gesetzlichen Anordnungen und durch den erwähnten Allerhöchsten ersten Landtags = Abschied zur Compensation für geeignet geachteten Forderungen auch noch gegenseitig aufgehoben werden dürften;
- a) mit den Forderungen quartierständlicher Verpflegung Russischer Truppen, sowohl vor, als nach dem 1. Mai 1814., wenn dem Debiten Russische Consumtions = Quittungen ertheilt und solche gegen Magazin = Vorschuß = Bescheinigungen angenommen worden sind, und

2.

Oswiadezyć się miały Stany względem dalszego regulowania interesu funduszów i długów Departamentu Poznańskiego i Bydgoskiego,

Celem narad w téy mierze były:

A. Massa czynna obudwóch Departamentów,

a mianowicie

I. zaległe składki koekwacyine.

Naypokorniejsza Seymu uchwała, stanęła w ten sposób, ażeby zaległości te

- a) w Departamencie Poznańskim ściągane były z zachowaniem względów przez pierwszy Sejm przedstawionych a w odpowiedzi Nayjaśniejszego Pana na obrady jego z dnia 20. Grudnia 1828. zatwierdzonych, wyiawszy jednak gminy wiejskie i małe uprawą roli trudniące się miasteczka, względem których spodziewać się równie należy umorzenia pomienionych zaległości w tym sposobie, w jakim umorzenie zaległości liwerunkowych, w skutku zwyczajnej odpowiedzi N. Pana dozwolone zostało; ażeby
- b) w Departamencie Bydgoskim zaległa suma koekwacyina, wcale jeszcze nierozpisana, całkiem została umorzona.

II. Obrachowane na pieniądze zaległe liwerunki in natura.

Życzeniem iest Stanów, ażeby

- 1) prócz pretensy dawniejszemi rozporządzeniami i pomienioną wyżej odpowiedzią N. Króla na obrady pierwszego Seymu do kompensacyi przyznanych, wolno jeszcze było tak zaległe składki koekwacyine, iako téż liwerunkowe kompensować:
- a) pretensyami za dostarczoną żywność wojsku rossyjskiemu po kwaterach, tak przed, iako téż po 1. dniu Maja 1814., skoro dłużnik miał sobie udzielone kwity rossyjskie konsumcyjne i takowe na poświadczenia magazynowe z odstawy sposobem forszusu (kontrabony) wymienione zostały, tudzież

b) mit den Forderungen für Wiesen-Aushütung nach dem 1. Mai 1814. wenn sie auf Requisition der Kreis-Behörde auf demselben Gute erfolgt, welches noch Rückstände schuldet; der Betrag des erlittenen Schadens auch gehörig bescheinigt, die Vergütung desselben von der Bromberger Liquidations-Commission aber zurückgewiesen oder nicht so angenommen ist, als es durch eine gehörige Abschätzung nachgewiesen worden;

2) daß den Departements-Bevollmächtigten die Befugniß zur Niederschlagung von Lieferungs-Geldern Resten, insofern nach der, unter 1. angegebenen Bestimmung keine Compensation Statt finden kann, selbst da, wo der Debitant sich zu Terminalzahlungen bereits verpflichtet hat, auch dann ertheilt werden möge, wenn der Restant ein von den Kreis-Deputirten und dem Kreis-Landrathe ausgefertigtes Attest beibringt:

daß er jede ausgeschriebene Lieferung stets pünktlich abgeführt habe, und daher die größte Wahrscheinlichkeit vorhanden sei, daß die Abstellung derjenigen Lieferung, für welche die Zahlung jetzt noch geleistet werden soll, in die Magazin-Journale nicht eingetragen worden ist,

oder:

daß er nicht mehr Vermögen besitzt, als ihm zum Unterhalte seiner Familie und zur Fortsetzung der Wirthschaft unentbehrlich ist, und

3) daß bis zur Entscheidung Sr. Majestät auf die Anträge zu 1. und 2. die Einziehung aller Lieferungs- und Coaquations-Gelder-Reste eingestellt werde.

III. Der Bromberger Resten-Fonds.

Die Stände hatten gegen den Vergleich, welchen die Departements-Bevollmächtigten wegen dieser Forderungen abgeschlossen haben, nichts einzuwenden, und sie wünschten nur,

daß die verglichene Summe halbmöglichst den Departements-Fonds zufließen möge, daß davon zuvörderst diejenige Summe abgezweigt werde, welche zur Bezahlung von Forderungen an diesen Restenfonds bereits nach dem Allerhöchsten Landtags-Abschiede pag. 58. zu 1. er-

b) pretensyami za wypasienie łąk po dniu 1. Maia 1814. r., skoro takowe za rekwizycją władzy powiatowey nastąpiło w tych samych dobrach, z których się zaległości jeszcze należą i skoro wartość szkody zrządzoney należycie była udowodnioną, wynagrodzenie zaś onéyże przez Kommissyą likwidacyiną Bydgoską albo odmówioném lub przynajmniéy nie podług wykazania iéy przez należyte oszacowanie przyznaném zostało;

2) ażeby Pełnomocnicy departamentowi na przypadek, iżby kompensacye w podanym pod 1. sposobie niemogły mieć miejsca, mocni byli umarzać zaległości liwerunkowe, nie wyłączając nawet tych dłużników, którzy się do częściowych upłat już zobowiązali, skoro dłużnik złoży udzielone mu od Deputowanych powiatowych i Radzey Ziemiańskiego świadectwo:

iż w każdym czasie wypisane liwerunki regularnie odstawił, i że więc jest wielkie podobieństwo do prawdy, iż odstawa liwerunku, za który jeszcze dotąd zapłaćta się należy, nie była do dzienników magazynowych zapisaną,

lub téż na to:

iż więcéy majątku nie posiada, prócz niezbędnego potrzebnego na utrzymanie familii i prowadzenie gospodarstwa i

3) żeby aż do rozstrzygnięcia przez N. Pana wniosków pod 1. i 2. wyrażonych, ściąganie wszelkich zaległych opłat liwerunkowych i koekwacyinych zawieszono zostało.

III. Pretensye do Bydgoskiego funduszu reszt.

Stany nie miały nic do nadmienia przeciw układowi względem rzeczonych pretensy przez Pełnomocników departamentowych zawartemu, i życzeniem ich iest:

żeby pomienionym układem objęte summy ile bydz może iaknayspieszniéy do funduszów departamentowych wniesione zostały, żeby od nich nasamprzód odosobniono summe, która na zaspokoienie pretensy do tegoż funduszu reszt według od-

forderlich ist, und daß der Rest von derselben im Posener Departement gegen Posener Pfandbriefe, und im Bromberger Departement gegen Westpreussische Pfandbriefe, je nachdem derselbe zu den Fonds dieses oder jenes Departements gehörte, umgesetzt werde.

IV. Die Forderungen gegen Magaziniers.

Die Stände haben die von den Departements-Bevollmächtigten in dieser Angelegenheit getroffenen Maaßregeln, worüber das Promemoria des Königlichen Commissarii vom 19. Dezember v. J. das Nähere enthält, für die Departementsfonds als vortheilhaft anerkannt, und haben ihnen die Befugniß ertheilt, zur völligen möglichst schnellen Regulirung dieser Angelegenheit nach ihrem pflichtmäßigen Ermessen noch fernerhin zu handeln.

B. Die Passivmasse.

Zu derselben gehören:

- 1) diejenigen Forderungen hiesiger Unterthanen an die jetzt zum Königreiche Polen gehörigen Departements, welche nach der Allerhöchsten Kabinetserdre vom 27. Januar v. J. aus dem Posener und Bromberger Departement gezahlt werden sollen.

In Betreff dieser ist die Erklärung des Landtages darüber huldreichst erfordert worden, nach welchem Maaßstabe die gedachten beiden Departements die zur Befriedigung jener Anforderungen erforderlichen Summen aufbringen sollen.

Die Stände sind der allerunterthänigsten Meinung:

daß die gegenwärtigen Bestände jedes Departementsfonds als Grundlage anzunehmen, nach deren Verhältnisse selbige zur Deckung jener Schulden beitragen sollen, und daß demgemäß zu jeder baaren Zahlung diesseitiger Unterthanen, an jetzt polnische Departements, insoweit solche nach Maaßgabe der Allerhöchsten Kabinetserdre vom 27. Januar 1829. bereits rechtlich zugesprochen sind, oder noch zuerkannt werden sollten:

powiedzi N. Pana na czynności Seymu stron. 58. pod 1. jest potrzebną, reszta zaś żeby na zakupienie listów zastawnych Poznańskich co do Departamentu Poznańskiego; a Zachodnio-Pruskich co do Departamentu Bydgoskiego, o ile z nię funduszowi jednego i drugiego Departamentu przypadnie, obróconą została.

IV. Pretensye do Magazynierów.

Środki względem tych pretensyi przez Pełnomocników departamentowych przedsięwzięte, a w Promemoria Królewskiego Kommissarza z d. 19. Grudnia r. z. wyłączone, uznały seymujące Stany być korzystnymi dla funduszków departamentowych, i upoważniły ich nadal do zupełnego i ostatecznego uregulowania tego interesu.

B. Massa bierna.

Do téy wchodzą

- 1) pretensye tuteyszych mieszkańców do Departamentów obecnie do Królestwa Polskiego należących, które podług rozkazu gabinetowego N. Pana z dnia 27. Stycznia r. z. przez Departamenta Poznański i Bydgoski zapłacone być mają.

W téy mierze raczył N. Pan zażądać oświadczenia się Seymu

w jakim stosunku rzeczzone dwa Departamenta do zaspokoienia tych pretensyi przyłożyć się mają.

Stany są tego zdania:

iż terazniejsze zapasy funduszków każdego z rzeczonych dwóch Departamentów przyjąć należy za zasadę, podług której każdy z nich obowiązany będzie należeć w stosunku do zaspokoienia rzeczonych pretensy, że zatem do każdéj zapłaty pretensyi tuteyszych mieszkańców do Departamentów obecnie do Królestwa Polskiego należących, o ile takowe w skutku rozkazu gabinetowego N. Pana z dnia 27. Stycznia 1829. już są prawnie przyznane lub jeszcze przyznane zostaną:

- a) der Posener Departementsfonds $\frac{1}{5}$, und
- b) der Bromberger Departementsfonds $\frac{1}{5}$ herzugeben verbunden, jedoch mit der ausdrücklichen Bedingung, daß von einer Ausgleichung aller und jeder, durch ein oder das andere Departement bereits früher geleisteten Abschlagszahlung auf Forderungen obiger Art, gänzlich abstrahirt werde.

Was indessen diejenigen Liquidate derselben Kategorie betrifft, welche theils aus Forderungen für Getreide-Requisitionen aus dem Jahre 1812., die nicht durch eine Departemental-Behörde des ehemaligen Herzogthums Warschau, sondern durch französische Kriegs-Kommissarien, nach dem wörtlichen Inhalte der darüber aufgenommenen Verbalprocesse, ausdrücklich für Rechnung des Preussischen oder Französischen Staats, in Beschlag genommen worden sind, zum Theil aus solchen, die durch erfolgte Compensation von mehreren Jahren in den allgemeinen Restenfonds gestossen, und von der Liquidations-Kommission zu Bromberg angemeldet worden sind, bestehen, so waren die Stände der ehrfurchtsvollen Meinung, daß es der Wille Sr. Majestät nicht gewesen ist, durch die Allerhöchste Kabinettsordre vom 27. Januar 1829. diese Forderungen für eine Kommunal-schuld zu erachten, und sie beschloffen daher, Allerhöchstselben zu bitten:

die Departementsfonds von Bezahlung solcher Forderungen für immer zu befreien.

- a) fundusz Departamentu Poznańskiego w $\frac{1}{5}$, a
- b) fundusz Depart. Bydgoskiego w $\frac{1}{5}$ części, przyłożyć się powinien, z tym iednak wyraźnym warunkiem, iż potrącenie iakichkolwiek przez ieden lub drugi Departament poczynionych już upłat na poczet pretensy powyższego rodzaju miejsca mieć nie może.

Co się zaś tyczy likwidatów tegoż samego rodzaju, składających się częścią z pretensy za dostawy za rek wizycyami zboża w roku 1812., które nie przez władze departamentowe byłego Xięstwa Warszawskiego, lecz przez Francuzkich Kommissarzy wojennych, podług sporządzonego w téj mierze wywodu słownego wyraźnie na rzecz Rządu Pruskiego lub Francuzkiego zajęte zostały, częścią zaś z iakowych, które przez kompensacyą przed kilku laty do ogólnego funduszu reszt wpłynęły, i przez Kommissyą likwidacyjną w Bydgoszczy zameldowane były; Stany seymujące tego były zdania, iż nie było wolą N. Pana w naywyższym rozkazie gabinetowym z dnia 27. Stycznia 1829. r. aby i te pretensye uważane być miały za dług kommunalny, i dla tego postanowiły upraszać N. Pana:

ażeby fundusze departamentowe od zapłacenia takowych pretensy raz na zawsze uwolnić raczył.

- 2) Forderungen für Verpflegung Russischer Truppen nach dem 1. Mai 1814., welche, insofern dafür Magazin-Vorschuß-Bescheinigungen erteilt worden sind, zufolge des Allerhöchsten Landtags-Abschiedes Seite 58. aus dem Bromberger Liquidat nach denselben Sätzen befriedigt werden sollen, als sie der Restenfonds gewährt.

Sobald die verglichenen Summen, von welchen bei der Aktivmasse zu 3. gehandelt worden, den Departementsfonds zufließen, dürften, dem Gutachten der Stände gemäß, die für die gedachten Forderungen zukommenden Summen, so weit sie nicht

- 2) Pretensye za żywność woysku Rossyiskiemu po dniu 1. Maia 1814. r., które, skoro na nie udzielone zostały poświadczenia magazynowe z odstawy sposobem zakładu, stósownie do odprawy seymowéy stron. 58. z Bydgoskiego likwidatu zaspokoione być powinny, podług tych samych zasad normalnych, podług których fundusz reszt płaci,

Skoro obięte układem summy, o których przy massie czynnéy No. 3. była mowa, do funduszków departamentowych wpłyną, powinnyby, podług zdania Stanów, summy za wspomniane pretensye przypadać mogące, •

mit den Resten zu compensiren seyn werden, als bald den betreffenden Kreiskassen zur Vertheilung unter die Gemeinden und die speciellen Interessenten überwiesen werden.

Bei ganzen Dorfgemeinden (die ihre Rechte nicht etwa an privatos abgetreten) wird es in den meisten Fällen, wegen Länge der Zeit und den vielfachen Besitzveränderungen, fast unmöglich seyn, jeden einzelnen Theilnehmer auszumitteln. Um diesem Uebelstande abzuhelpen, und da das zu vertheilende Objekt doch in Ansehung Einzelner nur allzugerings seyn würde, dürfte nach dem Dafürhalten des Landtages der ganze Betrag als Gemeindegut zu betrachten, und durch die Gemeinde-Vorsteher unter Zuziehung der Grundherrschaft zu nützlichen Gemeindegzwecken und vorzugsweise zur Verbesserung der Schulen zu verwenden seyn.

- 3) Forderungen, die in Gefolge des Gesetzes vom 2ten Juli 1829. neuerdings zur Sprache gekommen sind, und über welche das gedachte Promemoria des Königl. Landtags-Commissarii zu h. handelt.

Die Stände beschloffen, Se. Majestät zu bitten:

daß den Departements-Bevollmächtigten die Befugniß ertheilt werde, im Einverständnisse mit den Königl. Regierungen bei Forderungen dieser Art, wenn sie vor dem 1. Juli 1829. angemeldet worden sind, darüber definitiv zu befinden, ob eine, gegen Magazin-Vorschuß-Bescheinigungen geleistete Lieferung, als Einquartierung zu betrachten sei, oder nicht? und ob im letztern Falle die Vergütung erfolgen solle, im ersteren aber der Liquidant mit seiner Forderung zurückzuweisen sei; daß ferner, wo es an schriftlichen Beweissthütern zur Ausmittlung dieser Fragen fehlen sollte, der Beweis durch Zeugen für zulässig erachtet werde.

- 4) Kreis-Kommunal-Schulden.

Es ist der allerunterthänigste Wunsch der Stände,

ile kompensowanie ich zaległościami nie będzie miało miejsca, niezwłocznie właściwym kassom powiatowym, dla podzielenia ich między gminy i szczególnych interessentów, być przesłane.

Co do gmin wiejskich, iak dalece pretensy swoich prywatnym osobom nieustąpiły, niepodobną prawie będzie rzeczą, aby po upłynieniu tak znacznego czasu i po tylu zaślých między posiadzicielami zmianach, wysledzić można istotnych właścicieli. W celu zaradzenia téy niedogodności, zważając zwłaszcza, iżby zbyt mała kwota na poiedynczych przypadła interessentów, zdaniem iest seymujących Stanów, ażeby cała należytość iako wspólny majątek uważaną i przez starszych gminy, za przybraniem Dominii, na użytek gminy, a mianowicie na poprawienie szkółek obróconą została.

- 3) Pretensye, które w skutku Naywyższego rozkazu z dnia 2. Lipca 1829. upoważnione zostały do likwidowania, a o których Królewski Kommissarz w rzeczonym Promemoria pod 6. wspomina.

Stany postanowiły upraszać Najiaśnieyszego Pana:

aby względem pretensy tego rodzaju, skoro takowe przed dniem 1. Lipca roku 1829. podane zostały, wolno było Pełnomocnikom departamentowym, w porozumieniu z Królewskimi Regencyami, oświadczyć się stanowczo co do tego: czyli odstawa za poświadczeniem forszusowania liwerunku do magazynu uskutecznioma ma być za inkwaterunek uważaną lub nie? i czyli w ostatnim przypadku wynagrodzenie ma nastąpić, w pierwszym zaś przypadku Likwidant z pretensyą swą ma być oddalonym, i żeby w niedostatku dowodów na piśmie, dozwolone mu było prowadzenie tego dowodu przez świadków.

- 4) Długi powiatowe kommunalne.

Zyczeniem iest Stanów:

daß es solchen speciellen Kreisen, wo noch ein Kreis-Kommunal-Schuldenwesen existirt, und solches noch gar nicht regulirt ist, freistehen möge, im Allgemeinen diese Kreis-Schulden, nach denselben grundsätzlichen Zahlungen zu vergütigen, als solche der Bromberger Restenfonds andern Lieferanten gewährt hat, und die Art der Aufbringung der zu diesem Behufe erforderlichen Mittel, lediglich den resp. Kreisständen mit Zuziehung des Kreis-Landraths zu überlassen.

Schließlich sind die Stände der ehrerbietigen Meinung, daß die Departementsfonds, nach Befriedigung aller Anforderungen und nach Abzug der auf dieselben angewiesenen Summen, zur Anlegung einer Provinzialbank in der Gestalt eines Lombards benutzt werden könnten, und haben des Königs Majestät gebeten, dies Allergnädigst zu genehmigen, und den Departements-Bevollmächtigten die Entwerfung eines diesfälligen Reglements zu gestatten.

3.

Des Königs Majestät haben in dem Allerhöchsten Landtags-Abschiede vom 20. Dezember 1828. bestimmt, daß in dem Großherzogthum Posen ein Correctionshaus auf Kosten desselben errichtet und unterhalten werden soll, und zu diesem Zwecke die Gebäude des hiesigen Franziskaner-Klosters zu schenken geruht. In Folge dessen ist eine Commission ernannt worden, um die Einrichtungen, welche die Umwandlung jenes Klostergebäudes in eine Corrections-Anstalt erfordert, zu ermitteln, und die Kosten der Einrichtung, so wie der Unterhaltung der Anstalt, festzustellen.

Die Verhandlungen dieser Commission sind den Ständen nebst den, über dieselben von dem Königlichem Commissarius in dem Promemoria vom 19. Dezember v. J. gemachten Bemerkungen vorgelegt, und dem Landtage ist zur Pflicht gemacht worden, die Sache in weitere Erwägung zu nehmen und sich über die Einrichtung sowohl, als über die Deckung der erforderlichen Kosten zu erklären.

Die Abgeordneten der Stadt Posen haben angeführt, daß das Franziskaner-Kloster sich deshalb nicht zu einem Arbeitshause eigne, weil es am Markte, und neben dem Gerichts-Schlosse belegen und mit Gebäuden umgeben ist, nicht minder um deshalb, weil darin

aby tym powiatom, w których ieszcze dlugi kommunalne istnieją i nie są dotąd uregulowane, wolno było w ogólności bonifikować takowe podług tych samych zasad, iakie niektórym liwerantom Bydgoski fundusz reszt dozwolił, i żeby sposoby użycia środków do tego celu były pozostawione iedynie tylko Stanom powiatowym z przybraniem Radzcy Ziemiańskiego.

Wkońcu są Stany tego zdania: iż fundusze departamentowe, po zaspokoienu wszystkich długów i po odciagnieniu summ do wypłacenia wskazanych, mogłyby być użyte na założenie banku w kształcie lombardu, i dopraszały się N. Pana o łaskawe tego zatwierdzenie i upoważnienie Pełnomocników departamentowych do ułożenia stosownego regulaminu.

3.

N. Król w odpowiedzi na czynności Seymu z dnia 20. Grudnia 1828. postanowił, iż w Wielkiem Xięstwie ma być nakładem tegoż dom poprawy urządzonym i utrzymywanym i raczył na ten cel darować budynki tutejszego klasztoru XX. Franciszkanów. Wskutek tego postanowienia mianowaną została Kommissya do wypośrodkowania potrzebnych urządzeń w celu przeciwstawienia rzeczonych budynków na dom poprawy i obchowania kosztów na utworzenie i utrzymywanie tegoż Instytutu.

Czynności téy Kommissyi zostały przełożone Stanom wraz z uwagami Królewskiego Kommissarza w Promemoria z dnia 19. Grudnia r. z., a Sejm odebrał zlecenie, ażeby się zajął dalszém téy okoliczności zgłębieniem i oświadczył się tak względem urządzenia iako téż względem potrzebnych kosztów.

Deputowani miasta Poznania przedstawili, iż klasztor Franciszkański nie zda się na dom robot już z tego względu, że iest położony przy rynku i obok zamku sądowego i zewsząd otoczony budynkami, równie iak z przyczyny braku wody i

Mangel an Wasser sei und die Unreinigkeiten keinen gehörigen Abfluß haben. Diese, in der Wahrheit beruhenden Thatsachen, scheinen den Ständen erheblich, und um nicht die Stadt Posen ansteckenden Krankheiten Preis zu geben, haben sie in tiefster Ehrfurcht darauf angetragen, die Franziskaner-Klostergebäude zu Posen nicht zu einer Corrections-Anstalt einrichten zu lassen.

Hiernächst hat die Stände-Versammlung erwogen, daß, wenn gleich auf dem ersten Landtage mit überwiegender Stimmenmehrheit der Wunsch ausgesprochen worden, das gedachte Institut in der erwähnten Stadt zu errichten, diese Meinung doch jetzt deshalb geändert werden müsse, weil zufolge einer Bestimmung Sr. Majestät, welche nach Abhaltung des ersten Landtages ergangen ist, die Stadt Posen befestigt werden solle, in einer Festung aber ein Arbeitshaus sich nicht befinden dürfte, da bei einer etwaigen Belagerung derselben der Zutritt zu diesem und der Verkauf der von den Gefangenen geleisteten Arbeiten gehemmt werden würde, die Gebäude leicht zerstört werden könnten und endlich die Unterhaltung der Züchtlinge gewiß weit kostbarer werden dürfte als gewöhnlich.

Auch verdient, nach der Ansicht der Stände, in Erwägung gezogen zu werden, daß durch den Bau der Festung alle Baumaterialien in ihrem Werthe gestiegen sind, daß der Lohn der Handwerker und ihrer Gehülfen in Posen bedeutend höher ist, und daß die Erbauung oder Umwandlung eines andern Gebäudes in eine Correctionsanstalt unverhältnißmäßig kostbarer werden wird, als in einer andern Stadt.

Ferner ist der Aufmerksamkeit der Stände nicht entgangen, daß bei der bedeutenden Volkszahl und der Höhe der Mahl- und Schlachtsteuer in der gedachten Stadt, die Kosten der Errichtung des Instituts auch deshalb höher zu stehen kommen werden, als in einem Orte, wo diese Umstände nicht vorwalten, und endlich ist auch an andern Orten das Brennholz viel wohlfeiler, als in Posen.

Wegen eines Ortes, an welchem diese Anstalt am zweckmäßigsten zu gründen, waren die Abgeordneten nicht einig, vielmehr erklärten sich:

a)	25	Stimmen für die Stadt	Kosten,
b)	13	"	" " " " Gnesen,
c)	2	"	" " " " Schrimm,
d)	2	"	" " " " Wongrowiec,

wolnego dla nieczystości odpływu. Sejm wchodząc w słusność tych ważnych powodów, i nie chcąc wystawić miasta Poznania na zaraźliwe choroby, wnosil o to nayspokorniej, ażeby budynki klasztoru Franciszkańskiego w Poznaniu niebyły na dom poprawy przeistoczone.

Miały przytém seymujące Stany na uwadze, że lubo na pierwszym Seymie objawiło się w przeważających większości głosów życzenie za utworzeniem rzeczonego Instytutu w tutejszym mieście, takowe teraz zmienić się musi dla tego, że w skutek postanowienia N. Króla, po pierwszym Seymie wyszłego, miasto Poznań ma być obwarowanym, w twierdzy zaś niepowinienby się dom robot znajdować, ponieważ na przypadek obleżenia, przystęp do niego nie jest wolny i sprzedaż robot więźniów zupełnieby ustała, budynki łatwo by mogły być zniszczone, a nareszcie utrzymanie więźniów więćyby zapewne iak zwyczajnie kosztowało.

Zasługuie także, zdaniem Stanów, na uwagę, iż z powodu budowy twierdzy wszystkie materiały budowli znacznie podrożały, że płaca rzemieślników, ich pomocników i robotników w Poznaniu tak w górę poszła, że czyto wystawienie domu poprawy czy przeistoczenie tym końcem innego budynku, bez porównania drożeyby wypadło, iak w każdym inném mieście.

Nieuszło także uwagi Stanów, że i z powodu znaczney ludności, równie iak z powodu znaczного podatku od mlewa i rzezi w mieście tutejszym, koszta utrzymywania Instytutu większe będą, iak w inném miejscu, gdzie okoliczności takowe nie stoją na przeszkodzie, nadto i drzewo opałowe w innych okolicach daleko iest tańsze iak w Poznaniu.

Względem naydogodniejszego dla tego Instytutu miejsca niebyli Deputowani iednego zdania, owszem

a)	25	głosów było za	Kościaniem,
b)	13	"	" " " " Gniezmem,
c)	2	"	" " " " Sremem,
d)	2	"	" " " " Wągrowcem,

und die Stände beschloßen, des Königs Majestät zu bitten: zur Errichtung einer Corrections-Anstalt nicht die Stadt Posen, sondern eine von den genannten Städten allergnädigst zu bestimmen.

Für den Fall der Nichtgewährung dieser Bitte hat sich der Landtag erlaubt, verschiedene Ausstellungen gegen die Kosten der Umwandlung des gedachten Franziskaner-Klosters in eine Corrections-Anstalt zu machen.

Auch hat er sein Gutachten in Betreff der Verfassung des Besserungshauses, der Kosten der jährlichen Unterhaltung desselben und der Art ihrer Aufbringung, so wie wegen Beschäftigung der Häuslinge, abgelegt, und bei des Königs Majestät darauf allerunterthänigst angetragen:

daß von den, in der Nähe des zu errichtenden Instituts wohnenden Landtags-Abgeordneten, zwei von der Ritterschaft, einer von den Städten und einer von den Landgemeinden ermächtigt werden, den Bau des Correctionshauses auszuführen, die innere Einrichtung zu treffen und die bei demselben erforderlichen Beamten zu wählen.

4.

Auf die von mehreren Provinzial-Stände-Versammlungen und auch vom ersten Landtage des Großherzogthums Posen geschehenen Anträge, haben des Königs Majestät allergnädigst die Fertigung der Vorarbeiten anzubefehlen geruht, welche erforderlich sind, um die Feuer-Versicherungs-Angelegenheiten im Allgemeinen, jedoch mit Berücksichtigung der besonderen provinziellen Verhältnisse und Bedürfnisse, zu reguliren. — Diese Vorarbeiten, namentlich:

- a) der Entwurf eines allgemeinen Feuer-Societäts-Reglements für die Monarchie,
 - b) der Entwurf eines Provinzial-Feuer-Societäts-Reglements,
 - c) der Entwurf einer Verordnung wegen Auflösung der bisherigen Feuer-Societäten,
 - d) der Entwurf einer Verordnung, das Mobilien-Feuer-Versicherungs-Wesen betreffend, und
 - e) eine diese Entwürfe erläuternde Denkschrift,
- sind den versammelten Ständen zugefertigt worden, mit dem Allerhöchsten Befehle, solche einer genauen Prüfung zu unterwerfen, insbesondere aber zu erwägen, welche

Postanowili więc Stany upraszać Najjaśniejszego Pana

ażeby nie Poznań, lecz inne z wymienionych miast na założenie w niem domu poprawy przeznaczyć raczył.

Na przypadek nieprzychylenia się do téj prośby, poczynił Seym rozmaite uwagi względem kosztów przeistoczenia tutejszego klasztoru Franciszkańskiego na dom poprawy. Oddał także swą opinią względem wewnętrznego urządzenia domu poprawy, względem kosztów rocznych na utrzymanie onegoż i sposobu zastąpienia tychże, niemniéy względem zatrudnienia osób na poprawę oddanych, i zaniósł prośbę do N. Pana

aby z Deputowanych mieszkających w pobliżu mającego być urządzonym Instytutu, dwóch od Stanu rycerskiego, ieden od miast i ieden od gmin wiejskich upoważnić raczył do zaięcia się uskutecznieniem potrzebnych budowniczych urządzeń, uregulowaniem wewnętrznego styru i ustanowieniem potrzebnych urzędników.

4.

W skutek przedstawień niektórych Seymów prowincyalnych i tutejszego pierwszego Seymu, rozkazał N. Pan wygotować uprzednie projekta w zamiarze uregulowania interesów asekuracyi ogniowey w ogólności, z zachowaniem uwagi na szczególne stosunki i potrzeby prowincyalne.

Projekta te, iako to:

- a) projekt ogólnego regulaminu Towarzystwa ogniowego dla Monarchii,
 - b) projekt regulaminu Towarzystwa ogniowego prowincyalnego,
 - c) projekt ustawy względem rozwiązania dotychczasowych Towarzystw ogniowych,
 - d) projekt ustawy względem asekurowania ruchomości w Towarzystwie ogniowém,
 - e) rozprawa projekta te objaśniająca,
- zostały seymuiącym Stanom przesłane z rozkazem N. Pana, aby wzięwszy je pod ścisłą rozwagę, zastanowiły się nadewszystko, co do wymienio-

besondere provinzielle Bedürfnisse und Verhältnisse bei dem, unter h. erwähnten Entwürfe in Betrachtung kommen und dessen Modifikation erheischen dürfen.

Die Stände haben anerkannt, daß aus den, in oben gedachter Denkschrift entwickelten Gründen das Bedürfnis einer neuen Regulirung der Feuer-Versicherungs-Angelegenheiten vorhanden ist, und haben nach genauer Prüfung der ihnen vorgelegten Entwürfe, ihr Gutachten abgegeben. In demselben haben sie nicht nur der Bestimmung, daß im Großherzogthum Posen für das platte Land und für die Städte nur eine Feuer-Versicherungssocietät bestehen solle, in welcher jeder Theilnehmer zugleich in dem Rechtsverhältnisse eines Versicherers und Versicherten sich befindet, beigestimmt, sondern sie haben es auch dem Interesse der Provinz für entsprechend gehalten, daß eine allgemeine Zwangspflicht eingeführt werde, und demgemäß jeder Gebäudebesitzer verbunden sei, mit allen Gebäuden ohne Unterschied, ob sie in den Städten oder auf dem platten Lande belegen, der Feuer-Societät des Großherzogthums Posen beizutreten, und daß in Folge dieses dem Gebäudebesitzer nicht freistehen könne, auszutreten, oder sein Gebäude anderswo versichern zu lassen. Ferner waren die Stände der Meinung:

a) daß sämtliche Gebäude des Großherzogthums Posen in drei Classen zerfallen dürfen, und

zur Isten Classe alle Gebäude, welche massive Ringwände haben, und mit Ziegel, Metall oder Schiefer gedeckt sind;

zur IIten Classe Gebäude mit demselben Dachwerke versehen, jedoch von Fachwerk oder Holz erbaut, und

zur IIIten Classe alle Gebäude, mit Schindeln gedeckt, und von Rohr, Stroh oder andern brennbaren Materialien erbaut, zu rechnen wären;

b) daß Gebäude für abgeschieden stehend zu achten, wenn sie

in der Isten Classe fünf Ruthen,

in der IIten Classe zehn Ruthen, und

in der IIIten Classe zwanzig Ruthen

von einer feuergefährlichen Nachbarschaft entfernt stehen;

nego pod 6., projektu, nad szczególnymi prowincjonalnymi potrzebami i stosunkami, zmiany onegoż wymagać mogącemi.

Z przytoczonych w powyższej rzeczonyj rozprawie powodów uznały Stany potrzebę nowego uregulowania interesów asekuracyi ogniowej, i po ścisłym przełożonych im projektów roztrząśnieniu, oddały swą opinią, w której nietylko zgodziły się na to, iż w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem znaydować się powinno dla posiadłości wiejskich i miast iedno tylko Towarzystwo ogniowe, w którymby się każdy członek pod względem prawnym uważał zarazem w znaczeniu zabezpieczyciela i zabezpieczonego, ale też poczytały za rzecz odpowiadającą interesowi, aby powszechny przymus był zaprowadzonym i w skutek tego każdy właściciel budynku obowiązany, przystąpić do Towarzystwa ogniowego Wielkiego Xięstwa Poznańskiego ze wszystkiemi bez różnicy zabudowaniami, w mieście lub wsi położonemi i żeby właścicielowi niebyło wolno wystąpić z Towarzystwa i zabezpieczyć gdzieindziej swych budynków. Były także Stany tego zdania:

a) iż wszystkie budynki Wielkiego Xięstwa Poznańskiego powinnyby być podzielonemi na trzy klasy, przeznaczając

do I. klasy wszelkie budynki mające zewnętrzne ściany z muru, a pokryte dachówką, blachą lub kamieniem łupkowym;

do II. klasy budynki mające toż samo pokrycie, iednakże stawiane w ryglówkę lub z drzewa, a

do III. klasy budynki pokryte szkudłami (gontami) lub dranicami, trzcina, słomą lub innym łatwym do zapalenia materiałem;

b) iż za osobno stojące budynki należałoby uważać te, które

co do I. klasy o pięć prętów,

co do II. klasy o dziesięć prętów,

co do III. klasy o 20 prętów

od sąsiedztwa niebezpieczeństwem ognia grożącego są odległe;

- c) daß die Beiträge bloß nach Maaßgabe des Bedürfnisses bei eingetretenen Feuerschäden, jedoch in bestimmter und sich immer gleich bleibender Höhe ausgeschrieben werden dürfen, und zwar dergestalt, daß in jeder Rate von 100 Rthlr. der Feuer-Versicherungssumme

für die Iste Classe
 von abgeschieden stehenden Gebäuden . 3 sgr.
 und
 von zusammengebauten 4 "

für die IIte Classe
 von abgeschieden stehenden Gebäuden . 5 "
 von zusammengebauten 6 "

für die IIIte Classe
 von abgeschieden stehenden Gebäuden . 7 "
 und
 von zusammengebauten 8 "

ferner:

aa) von Windmühlen 9 "

bb) von Lohmühlen oder Lohstampfen 10 "

cc) von Schmieden 10 "

zu entrichten wären,

und daß von Gebäuden, in welchen feuergefährliche Gewerbe getrieben werden, der Beitrag gegen die vorstehend vorgeschlagenen Sätze, um die Hälfte zu erhöhen wäre.

Für diese letztere Erhöhung stimmten zwanzig Landtags-Abgeordnete, 18 wollten dagegen den Beitrag um $\frac{1}{4}$ und 7 um $\frac{1}{3}$ erhöht wissen, und

- d) daß derjenige, welcher ein Gebäude durch Brand gänzlich verliert, bis zum Aufbau von Beiträgen zu befreien und ihm die Vergütung nur zum Wiederaufbau desselben, ohne besondere Einschränkung in Betreff der Bauart und Größe, zu zahlen.

Diese Wünsche, so wie überhaupt ihre Ansichten in Betreff der oben gedachten Reglements, haben die Stände Sr. Majestät dem Könige vorzutragen sich erlaubt.

Hiernächst ist in dem §. 7. des Entwurfs zur Verordnung wegen Auflösung der bisherigen Feuer-Societäten und Ausführung des neuen Feuer-Societäts-Re-

- c) że składki tylko w miarę potrzeby wynagradzania wydarzających się szkód ogniowych, iednakże w oznaczony i zawsze równy ilości powinny być wypisywane, tak iżby na każdą ratę od 100 Tal., w Towarzystwie ogniowém zabezpieczonych, płacić wypadało

w Iszej klassie
 od osobno stojących (odosobnionych) budynków 3 sgr.

od budynków przy sobie (gromadnie) stojących 4 =

w IIgiej klassie
 od osobno stojących budynków . 5 =
 od stojących przy sobie 6 =

w IIIciej klassie
 od osobno stojących budynków . 7 =
 od stojących przy sobie 8 =

daléy:

aa) od wiatraków 9 =

bb) = młynów lub tłukarni garbarskich 10 =

cc) = kuźni 10 =

i że z budynków, w których fabryki i rzemiosła przedsięwzięciem niebezpieczeństwem ognia grożą, o połowę większą składkę od powyższych opłacaćby należało.

Za tém podwyższeniem było 20 Deputowanych, 18 zaś żądało podwyższenia składki tylko o $\frac{1}{4}$ a 7 o $\frac{1}{3}$; i

- d) że członek Towarzystwa, któremu się budynek do szczeru spalił, dopóki nowego niewystawi, powinienby od składek być uwolnionym i że wynagrodzenie powinno mu być wypłacone tylko na odbudowanie tegoż bez żadnego ograniczenia pod względem struktury i wielkości.

Te są życzenia i zdania, które Stany powoływały się N. Panu względem rzeczonych regulaminów przedstawić.

W §. 7., projektu do ustawy tyczącej się rozwiązania dotychczasowych Towarzystw ogniowych i wykonania nowego regulaminu Towarzy-

glements auch ausgesprochen, wie es erforderlich sei, daß der Landtag nach beendigter Berathung über die Feuer-Societäts-Angelegenheit selbst, zur Wahl eines ständischen Ausschusses schreite, welcher auch während der Zeit, in welcher der Provinzial-Landtag nicht versammelt ist, berufen werden könne, und die Vollmacht habe, Behufs der ersten Ausführung der neuen Feuer-Societäts-Verfassung, die Rechte des Provinzial-Landtages selbst in dessen Namen auszuüben.

Die Abgeordneten der Ritterschaft und der Landgemeinden glaubten, daß bei der Wahl des Ausschusses dasselbe Verhältniß rücksichtlich der Stimmenzahl jedes Standes stattfinden müsse, als solches bei Zusammensetzung des Provinzial-Landtages beobachtet worden; die Abgeordneten der Städte meinten aber, daß die Hälfte der Stimmen im Ausschusse die Städte repräsentiren müsse, und zwar aus dem Grunde, weil das Interesse der letztern rücksichtlich der Affekurationssumme, wenn nicht größer, doch gewiß dem des Ritterstandes und der Landgemeinden ganz gleich seyn werde, die bisherige städtische Feuer-Societät auch bedeutende Capitalien besitze, weshalb die Städte ihr Interesse dabei gehörig wahrnehmen müßten, dieses würde jedoch nicht hinreichend gesichert seyn, wenn sie, wie es auf dem Provinzial-Landtage der Fall ist, nur durch $\frac{1}{3}$ der Landtagsmitglieder repräsentirt würden.

Der Ritterstand und die Landgemeinden gingen von der Ansicht aus, daß der oben angeführte §. für ihre Meinung spreche, und daß ihr Interesse rücksichtlich der Abschätzungs-Summe nicht geringer seyn werde, als das der Städte, da bisher nicht alle Gebäude auf dem Lande bei der Feuer-Societät des Großherzogthums Posen versichert gewesen sind, ein Theil des Bromberger Departements mit dem Westpreussischen Kredit-Verein verbunden ist, künftig aber alle Gebäude auf dem Lande des Großherzogthums Posen zu einer Feuer-Versicherungsanstalt gehören sollen, und der größte Theil der ländlichen Gebäude in der letzten, die höchsten Beiträge zahlenden, Classe angelegt werden würde.

Die vorstehend auseinander gesetzte Meinungsverschiedenheit haben die Stände beschloffen, Sr. Königlich Majestät zur Entscheidung vorzulegen, und erwählten darauf zur ersten Ausführung der neuen Feuer-Societäts-Verfassung

stwa ogniowego, wyrażono także, iż wykonanie tegoż regulaminu wymaga, ażeby Stany po zamknięciu obrad względem Towarzystwa ogniowego, wybrały Komitet, któryby także w czasie, gdy Seym nie jest zgromadzony, mógł być zwołanym i mocen był, zastępując Seym prowincjonalny, imieniem jego przywieść do skutku pierwotne nowego Towarzystwa ogniowego urządzenie.

Deputowani Stanu rycerskiego i gmin wiejskich mniemali, iż przy obieraniu Komitetu ten sam co do liczby głosów każdego Stanu zachowanym być powinien stosunek, iaki został przepisany dla składu Seymu prowincjonalnego. Deputowani zaś od Stanu mieyskiego byli tego zdania, iż miasta połowę głosów w Komitecie mieć powinny, z przyczyny iż te, pod względem summy asekuracyjnej, jeżeli nie większy to przynajmniej równy z Stanem rycerskim i włościańskim mają interes i że dotychczasowe Towarzystwo miast także znaczne posiada kapitały, dla czego miasta należycie interesu swego dopilnować powinny, a cel ten niebyłby dostatecznie osiągniętym, skoroby podobnie iak na Seymie prowincjonalnym tylko $\frac{1}{2}$ głosów miały.

Stan rycerski i włościański mniemał, iż przytoczony powyższy paragraf mówi za ich zdaniem, i że interes ich co do summy szacunkowej niebędzie mniejszym od interesu miast, gdy dotychczas nie wszystkie budynki wiejskie do Towarzystwa ogniowego W. Xięstwa Poznańskiego należały, gdy część Departamentu Bydgoskiego wcielona jest do związku ziemstwa Pruss zachodnich, w przyszłości zaś wszystkie budynki wiejskie W. Xięstwa Poznańskiego należałyby do jednego Towarzystwa ogniowego i budynki wiejskie po większej części byłyby umieszczone w ostatniej, naywyższe składki oplacającej klasie.

Stany uchwały przedstawić tę różność zdań do naywyższej N. Pana decyzji i obrały w celu przywiedzenia do skutku pierwotnego urządzenia nowego Towarzystwa ogniowego

a) für den Fall, daß des Königs Majestät der Ansicht des Ritterstandes und der Landgemeinden Beifall schenken sollte, folgenden Ausschuß:

- 1) den Herrn von Brodowski, Abgeordneten der Ritterschaft des Fraustädter Kreises,
- 2) den Herrn von Chelmiński, Abgeordneten der Ritterschaft des Gnesener Kreises,

3) den Herrn von Chłapowski, Abgeordneten der Ritterschaft des Kostenzer Kreises,

4) den Abgeordneten der Stadt Bromberg, Herrn Grunwald,

5) den Abgeordneten der Stadt Posen, Herrn Tagler, und

6) den Abgeordneten der Landgemeinden des Bomster, Fraustädter und Kostenzer Kreises, Herrn Grunwald;

b) für den Fall, daß die Ausführungen der Abgeordneten der Städte von Sr. Majestät vorzugsweise berücksichtigt werden sollten, die zu 1. 2. 4. 5. 6. benannten Landtags-Abgeordneten und den Herrn Dehler, Abgeordneten der Städte des Adelnauer und Ostreszower Kreises.

Dabei ist es der Wunsch der Stände-Versammlung, daß im Falle einer Stimmengleichheit des Ausschusses, durch das Loos entschieden werde, wessen Stimme den Ausschlag geben solle.

5.

Des Königs Majestät haben dem Landtage die Erlaubniß erteilt, zu erörtern:

ob es nothwendig sei, der zu großen Parcellirung ländlicher Grundstücke durch gesetzliche Bestimmungen vorzubeugen.

Die Möglichkeit, ein Stück Landes zu erwerben, welches rücksichtlich des, zur Bestellung desselben erforderlichen Aufwandes, den Mitteln des Käufers entspricht, und ihm einen größeren Vortheil sichert, eine allgemein verbürgte Unabhängigkeit bei einem selbst kleinen eigenthümlichen Besitze, die Aussicht seinen Kindern eine angemessene Erziehung zu geben, sind die Gründe, welche, von vielen andern abgesehen, für die Zerstückelung der ländlichen Grundstücke sprechen, und die Stände haben daher im Allgemeinen ihr allerunterthänigstes Gutachten dahin abgegeben:

a) na przypadek, iżby Król Jmć przychylić się raczył do zdania Stanu rycerskiego i gmin wiejskich, następujący Komitet:

- 1) z Wgo Brodowskiego, Deputowanego od Stanu rycerskiego Powiatu Wschowskiego;
- 2) z Wgo Chelmińskiego, Deputowanego od Stanu rycerskiego Powiatu Gnieźnieńskiego;

3) z Wgo Chłapowskiego, Deputowanego od Stanu rycerskiego Powiatu Kościańskiego;

4) Pana Grunwald, Deputowanego miasta Bydgoszczy;

5) Pana Tatzler, Deputowanego miasta Poznania;

6) Pana Grunwald, Deputowanego gmin wiejskich Powiatów Babimostskiego, Wschowskiego i Kościańskiego.

b) Na przypadek zaś iżby uwagi Deputowanych od miast zasłużyć miały na przychylny wzgląd N. Pana, z wymienionych pod 1, 2, 4, 5, 6, Deputowanych i Pana Oehlers, Deputowanego od miast Powiatów Odolanowskiego i Ostreszowskiego.

Życzeniem jest przytém Stanów seymujących, ażeby w razie równości głosów członków Komitetu, los rozstrzygał, którego zdanie ma być stanowiącym.

5.

N. Pan polecił Seymowi wziąć pod rozprawę:

czyli zachodzi potrzeba zapobieżenia prawnymi postanowieniami za nadto wielkiemu rozdrabnianiu posad wiejskich.

Możność nabycia kawałka gruntu, który pod względem potrzebnych na jego uprawę wydatków, odpowiada zamożności kupującego i większe mu zapewnia zyski; powszechnie zabezpieczona niezawisłość nawet przy małych prawem własności posiadanych gruntach; sposobność dania dzieciom należytego wychowania — te to są powody, które, niewyliczając wielu innych, mówią za rozdrabnianiem wiejskich posad, i dla tego Stany taką w ogólności oddały opinią:

daß Jedem die Freiheit gelassen werden dürfte, über sein Eigenthum nach eigenem Gefallen zu verfügen, und daß durch die Anwendung der, von dem hohen Ministerio aufgestellten Grundsätze wegen Beschränkung der Parcellirung der ländlichen Grundstücke, imgleichen wegen Verschuldung und Vererbung der Letztern, den Eigenthumsrechten zu nahe getreten werde, so wie, daß dadurch der Landbesitzer in Zukunft der Vortheile verlustig gehen würde, welche dem leichtesten Umsatze einzelner Bodenstücke eigenthümlich sind.

Eine Majorität von 23 Landtags-Abgeordneten zog indeß in Erwägung, daß der heutige Zustand der Provinz und namentlich des Bauernstandes für jetzt einige Beschränkung der Freiheit der Zerstückelung ländlichen Grundeigenthums erheische, und war daher des Dafürhaltens, daß die Parcellirung auf 12 Jahre von der Erwerbung des Eigenthums an gerechnet zu suspendiren sei, ausgenommen:

- 1) diejenigen, die schon vor der Zeit des Gesetzes vom 8. April 1823. Eigenthümer gewesen, und
- 2) die Zerstückelungen bei Erbfällen.

Diese Ansicht theilte nicht eine Minorität von 21 Stimmen, und auf den gesetlich begründeten Antrag der Abgeordneten von den Landgemeinden, erfolgte eine Sonderung der Stände, welche ein Resultat dahin lieferte, daß sich für den Antrag der Majorität

- a) aus den Landgemeinden 1,
 - b) aus den Städten 9, und
 - c) aus der Ritterschaft. 13 Stimmen,
- erklärten, demselben dagegen
- a) aus den Landgemeinden 6,
 - b) aus den Städten 6 und
 - c) aus der Ritterschaft. 9

widersprachen.

6.

Des Königs Majestät haben den Ständen huldreichst gestattet, sich

über den, von dem hohen Staatsministerium gefertigten Gesetzentwurf zur näheren Bestimmung der §. 52. und folgende der Gemeinheitsheilungs-Ordnung vom 7. Juli 1821. gutachtlich zu äußern.

iß jedemu wannaby byc zostawioną wolność rozrządzenia swoją własnością podług upodobania, i że wskazane przez dostoyne Ministeryum prawidła względem ograniczenia rozdrabniania posiadłości wiejskich, tudzież obciążania ich długami i nabywania ich przez spadek, ubliżałyby prawom własności, niemniéy iż właściciel traciłby przez to na przyszłość te korzyści, które są właściwe łatwéy zamianie pojedynczych części ziemi.

Większość jednakże z 23ch Deputowanych mając na uwadze, iż obecny stan Prowincyi, a mianowicie włóścian, wymaga na teraz nieiakiiego ograniczenia wolności rozdrabniania posiadłości wiejskich, była tego zdania, iż rozdrabnianie na lat 12, od nabycia własności rachuiąc, powinno być zawieszoném, wyiawszy

- 1) tych, którzy iuż przed czasem zapadłego prawa z dnia 8. Kwietnia 1823. byli właścicielami, i
- 2) rozdrabniania w razie działów.

Zdania tego niepodzielała mniejszość z 21 głosów i na oparty iéy na prawie wniosek nastąpiło głosowanie w rozdzielonych Stanach (itio in partes), podług którego było za wnioskiem większości

- a) z gmin wiejskich 1,
 - b) z miast 9,
 - c) z stanu rycerskiego 13 głosów,
- a przeciw niemu
- a) z gmin wiejskich 6,
 - b) z miast 6,
 - c) z stanu rycerskiego 9.

6.

N. Pan raczył

zażądać zdania Stanów względem ułożonego przez Wysokie Ministeryum Stanu projektu prawa w celu bliższego oznaczenia §. 52., i następnych regulaminu podziału spółności z dnia 7. Lipca 1821.

Von dem Grundsätze ausgegangen, daß jede Gemeinheitstheilung zum Vortheile der Landkultur und ihrer Fortschritte gereiche, hat der Landtag unter Widerlegung der Gründe, welche in der, mit dem Gesetzentwurfe ihm zugekommenen Erläuterungsschrift, für die Beschränkungen der Gemeinheitstheilungen angeführt worden, die Abänderung der gedachten §§. der Gemeinheitsheilungs-Ordnung für nicht erforderlich erachtet, und des Königs Majestät gebeten:

es nicht nur bei den darin enthaltenen Bestimmungen zu belassen, sondern auch Allerhöchst den §. 3. des gedachten Gesetzes dahin abzuändern, daß in Ackerstädten und Dörfern bei einer vermengten Lage der Aecker, Wiesen und sonstigen Ländereien, ohne gemeinschaftliche Benützung, wenn diese verschiedenen Eigenthümern gehören, die Regulirung derselben begründet wird, sobald der Antrag von dem vierten Theile der Interessenten, nach dem Werthe der Theilnahmeberechtigten angeschlagen, ausgeht.

7.

Dem Allerhöchsten Willen gemäß, hatten sich die Stände darüber zu berathen, wie den Taubstummen die Gelegenheit zum Unterrichte in der hiesigen Provinz zu beschaffen, und auf welche Art die hierzu erforderlichen Mittel aufzubringen.

In Erwägung der bedeutenden Zahl dieser im Großherzogthum Posen vorhandenen Unglücklichen, sahen die Stände die Nothwendigkeit ein, ihre Lage durch Herbeiführung einer Gelegenheit zum Unterrichte in der hiesigen Provinz zu verbessern. Die Errichtung und Unterhaltung eines Taubstummen-Instituts würde indeß die Kräfte der Provinz überschreiten, und aus diesem Grunde sind die Stände dem, von dem Herrn Ober-Präsidenten von Baumann mit dem ihnen mit dieser Allerhöchsten Proposition mitgetheilten Promemoria gemachten Vorschlage, die Lehrer für die Taubstummen in dem Schul-lehrer-Seminarium zu bilden, einstimmig beigetreten.

Die Aufbringung der hiezu erforderlichen Kosten, durch Repartition auf die Communen, würde nach der Ueberzeugung, welche die Stände haben, für die Einwohner des Großherzogthums, wegen der vielen Abgaben, die sie zu zahlen haben, und wegen ihres traurigen Vermögenszustandes, unzulässig seyn, und der Landtag hat des Königs Majestät gebeten:

Zwazaiąc Seym, iż podział wspólności korzystnym jest dla kultury rolniczej i przykłada się do iéy wzrostu, uznał, przy złożeniu uwag swoich przeciw powodom, w nadesłaném mu, obok projektu, piśmie objaśniającém przytoczonym, iż nie ma potrzeby zmieniać rzeczzone §§fy regulaminu podziału wspólności i upraszał Najiaśniejszego Pana:

nietylko o utrzymanie zawartych w nim postanowień, ale téż o zmienienie §. 3. w ten sposób, iżby regulowanie ról, łąk i innych gruntów, do różnych właścicieli należących, a po różnych miejscach porozrzucanych, w miastach rolnych i wsiach na przypadek nieistnącego nawet wspólnego używania, dozwoloném zostało, skoro czwarta część interesentów, stanowiąc liczbę tę wartością udziału gruntów regulowanemi być mających, o to wnosi.

7.

Stósownie do woli N. Pana naradzić się miały Stany względem podania sposobności do nauki głuchoniemym w téj prowincyi i obmyślenia potrzebnego na to nakładu.

Zwazaiąc na znaczną liczbę tych nieszczęśliwych w Wielkiem Xięstwie Poznańskim, uznały Stany potrzebę osłodzenia ich doli przez podanie im sposobności do nauki. Gdy iednak utworzenie i utrzymanie Instytutu głuchoniemych przechodziłoby zamożność Prowincyi, iednomyślnie więc Stany przystąpiły do zdania Prezesa Naczelnego Baumann, wynurzonego w dołączoném do propozycyi Promemoria, aby Nauczyciele dla głuchoniemych w Seminarium nauczycielskiem kształceni byli.

Nałożenie potrzebnych tym końcem kosztów na gminy byłoby podług przekonania Seymu zbyt wielkim ciężarem dla mieszkańców W. Xięstwa Poznańskiego, z powodu licznych podatków, któremi są obciążeni i z powodu smutnego stanu ich majątków. Upraszał więc Seym N. Pana:

die, für den Taubstummen-Unterricht erforderlichen Mittel, aus dem Bestande, welcher aus dem Einkommen für die in dem Großherzogthum Posen eingegangenen Kirchen- und Klostergrüter vorhanden seyn dürfte, so wie aus dem Uberschusse der sich bei dem geistlichen Retorsionsfonds, nach Befriedigung der hiesigen katholischen Geistlichkeit wegen des an Gütern und Capitalien in Polen erlittenen Verlustes ergeben wird, Allergnädigst entnehmen zu lassen.

8.

Den Ständen ist Allerhöchst erlaubt worden, ihr Gutachten darüber abzugeben:

ob, und in wiefern die Zahl der Jahrmärkte in den Städten des Großherzogthums Posen zu beschränken, und welche Dauer denselben zu bewilligen.

Eine Majorität von 25 Landtags-Abgeordneten, war für die Verminderung der Zahl der Jahrmärkte, weil deren zu große Anzahl auf den Verkehr selbst, und auf die Moralität und den Wohlstand des gemeinen Mannes nachtheilig einwirke, nicht minder, weil sie viele Leute, welche in der Landwirthschaft gebraucht werden und manchmal selbst für Geld nicht zu bekommen sind, von der Arbeit abhalte.

Die Minorität von 18 Stimmen hielt diese Gründe für mehr scheinbar als wesentlich, und indem sie zu erwägen gab, daß eine Beschränkung der Zahl der Jahrmärkte im Großherzogthum Posen, dem Interesse der Gutsherren, der Kammereikassen und der Schanktreibenden in den Städten nicht entsprechen würde, den wohlverordneten Rechten aber, wenn es nicht die höchste Nothwendigkeit gebiete, nicht zu nahe zu treten sei, erklärte sie sich gegen jene Beschränkung.

Für den Fall, daß eine Anordnung nach der Meinung der Stimmenmehrheit ergehen sollte, waren die Stände des Dafürhaltens, daß eine allgemeine Festsetzung in Betreff der Zahl der Jahrmärkte, um welche sie zu vermindern, und der Zeit ihrer Dauer, zum großen Nachtheile der einen oder der andern Stadt gereichen könnte, und daß es daher rathsam sei, zuvörderst nach der Lokalität zu ermitteln, wie viel für jede Stadt Jahrmärkte erforderlich wären, und wie lange sie dauern

zweyten, daß die Stände des Dafürhaltens, daß eine allgemeine Festsetzung in Betreff der Zahl der Jahrmärkte, um welche sie zu vermindern, und der Zeit ihrer Dauer, zum großen Nachtheile der einen oder der andern Stadt gereichen könnte, und daß es daher rathsam sei, zuvörderst nach der Lokalität zu ermitteln, wie viel für jede Stadt Jahrmärkte erforderlich wären, und wie lange sie dauern

8.

Zaßadał N. Pan opinii Stanów:

czyli i o ile liczba iarmarków po miastach W. Xięstwa Poznańskiego ma być ograniczoną, i iak długo takowe trwać powinny.

Większość z 25 Deputowanych była za zmniejszeniem liczby iarmarków, z przyczyny, iż zbyt duża ich ilość szkodliwy wpływ wywiera na handel, na moralność i dobry byt najniższej klasy ludu, i że wiele rąk, potrzebnych gospodarstwu, i trudnych częstokroć nawet za pieniądze do nabycia, od pracy odwołuje.

Mniejszość z 18 głosów była tego zdania, iż powody te więcej są pozorne niż istotne, a zwracając uwagę na to, iż zmniejszenie iarmarków w Wielkiem Xięstwie Poznańskim nieodpowiadałoby interesowi dziedziców, kass mieyskich i mieszkaućców trudniących się szynkarstwem po miastach, nabytym zaś prawom, skoro tego konieczna niewymaga potrzeba, ubliżać niewypada, oświadczyła się przeciw zmniejszeniu liczby iarmarków.

Na przypadek, iżby w duchu opinii większości wyiść miało rozporządzenie, mniemały Stany, iż ogólne postanowienie, co się tyczy zmniejszenia liczby iarmarków, i czasu ich trwania, przywieśćby mogło wielki uszczerbek dla jednego lub drugiego miasta, że przeto wysledzić wprzód należy podług stosunków mieyscowych, ile iarmarków dla każdego miasta jest koniecznie potrzebnych i iak długo trwałyby powinny, niemniej

müßten, auch in welchen Wochenmärkte und zugleich Viehmärkte zu gestatten seien. Aus diesem Grunde haben die Stände ehrfurchtsvoll darauf angetragen:

für den gedachten Fall die erwähnte Ausmittelung den Landrathen aufzutragen, und ihnen, so wie den Kreisständen, die Erstattung eines Gutachtens über die Zahl, um welche die Jahrmärkte zu vermindern, und über die Dauer derselben, aufzugeben, bis alles dieses aber nicht geschehen, die definitive Beschließung des Landtages in dieser Hinsicht auszusprechen.

Ferner ist in dem zweiten Allerhöchsten Propositions-Decrete vom 31. December 1829.,

9.

den Ständen die Berathung über die von den hohen Ministerien des Innern und der Justiz entworfenen Nachträge zu den Targgrundsätzen für den landschaftlichen Credit-Verein des Großherzogthums Posen vom 15. December 1821. und 8. Juli 1825. in der Anwendung auf gerichtliche Taxen, gestattet worden.

Dieselben haben es für angemessen gehalten, daß bei gerichtlichen Abschätzungen von Rittergütern im Großherzogthum Posen mit Ausnahme der zum landschaftlichen Credit-Verein von Westpreußen gehörigen, die von dem Ministerio des Innern am 15. December 1821. und am 8. Juli 1825. bestätigten Targgrundsätze für den landschaftlichen Credit-Verein des Großherzogthums Posen zur Anwendung gebracht werden, und haben nur in Betreff der in dem gedachten Nachtrage in Vorschlag gebrachten Abänderungen und Modifikationen einige Bemerkungen und Wünsche in dem von ihnen erstatteten Gutachten zu machen sich erlaubt.

Endlich hatte das dritte Allerhöchste Propositions-Decret vom 31. December 1829.,

10.

die Errichtung einer Anstalt zur Heilung Gemüthskrankheiten, und zur Aufbewahrung unheilbarer Irren, zum Gegenstande.

Die Stände sind von der Möglichkeit der Errichtung einer solchen Anstalt überzeugt, und haben Sr. Majestät den allerunterthänigsten Dank für die Allergnädigst ausgesprochene Absicht der Ueberlassung angemessen

in welcheby dni targowe także targu na bydło dozwolić należało. Z tego powodu wniosły Stany

ażebym w razie przychylenia się do rzeczony opinii raczył N. Pan pomienione śledztwo poruczyć Radzcom Ziemiańskim, oraz polecić im iako też Stanom powiatowym zdanie opinii względem zmniejszenia liczby iarmarków i czasu trwania tychże, i zawiesić ostateczne oświadczenie się Stanów w téj mierze, dopóki to wszystko dopełnionem nie zostanie.

W drugim dekrete propozycy od tronu z dnia 31. Grudnia 1829.,

9.

dozwolone jest Stanom naradzenie się względem ułożonego przez Wysokie Ministerstwa spraw wewnętrznych i sprawiedliwości dodatku do zasad szacowania dóbr dla Towarzystwa Ziemskiego Wielkiego Xięstwa Poznańskiego z dnia 15. Grudnia 1821. i 8. Lipca 1825., w zastosowaniu ich do taxy sądowey.

Stany były tego zdania, iż przy szacowaniu sądowem dóbr rycerskich w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem — wyiawszy dobra należące do Towarzystwa Ziemskiego Pruss zachodnich — służyć powinna taxa dla Towarzystwa Ziemskiego Wielkiego Xięstwa Poznańskiego przez Ministerstwo spraw wewnętrznych pod dniem 15. Grudnia 1821. i 8. Lipca 1825. potwierdzona, i wynurzyły w swéy opinii niektóre uwagi i życzenia we względzie zmian i modyfikacy w rzeczonym dodatku zaproponowanych.

Nareszcie trzeci dekret propozycy od tronu z dnia 31. Grudnia 1829.,

10.

tyczył się utworzenia Instytutu leczenia osób cierpiących pomieszanie zmysłów i mieszczenia w nim osób dotkniętych nieuleczonem umysłu obłąkaniem.

Stany przekonane są o użyteczności utworzenia takiego Instytutu i złożyły dziękczynienia N. Panu za łaskawy zamiar darowania potrzebnych na to budynków, nie mogły iednakże utaić

ner Gebäude zum gedachten Behufe erstattet, sie besorgen indessen, daß die Unterhaltung dieser Anstalt für die hiesige Provinz aus den, in der allerunterthänigsten Beantwortung der siebenten Allerhöchsten Proposition angeführten Gründen, als eine drückende Last erscheinen würde, und haben des Königs Majestät gebeten:

die zur Errichtung und zum Unterhalte der gedachten Anstalt erforderlichen Mittel auf die, in der erwähnten Beantwortung benannten Bestände, huldreichst anzuweisen.

Ferner haben sie Gründe angeführt, weshalb sie die Errichtung einer besondern Anstalt zur Heilung Gemüthskranker für das Großherzogthum Posen, für zweckmäßiger halten, als eine Vereinigung mit der benachbarten Provinz Schlessen, wo zu Leubus eine dergleichen Anstalt besteht, und haben dem Befehle Sr. Majestät gemäß, zur weiteren Verhandlung über diese Angelegenheit, aus ihrer Mitte folgende Bevollmächtigte gewählt:

- a) von der Ritterschaft die Abgeordneten Herrn v. Chelmiński und Herrn Baron v. Kottwitz,
- b) von den Städten den Herrn Rose, und
- c) von den Landgemeinden den Herrn Bansemer.

Zweiter Abschnitt.

Die bei dem Landtage eingegangenen Anträge und Beschwerden, wurden einer strengen Prüfung unterworfen, und folgende von denselben von den Ständen berücksichtigt, und zu den Stufen des Thrones niedergelegt.

1.

In dem Allerhöchsten Landtags-Abschiede vom 20. Dezember 1828. haben Se. Majestät zu eröffnen geruht, daß es Allerhöchst Dero bestimmter Wille sei, daß die polnische Sprache als ein, von den polnischen Einwohnern des Großherzogthums Posen werth gehaltenes Eigenthum, von Allerhöchst Dero Behörden geschützt werde, und daß bei der Besetzung der Stellen in der hiesigen Provinz, auf die Landeseingebornen besondere Rücksicht genommen werden solle.

Auch haben Se. Majestät zur Erreichung Allerhöchst Ihrer landesväterlichen Absicht: daß die polnische Sprache im Großherzogthum bestesse und ausgebildet werde, mehrere Anordnungen zu erlassen geruht.

przed sobą obawy, iż utrzymanie tego zakładu, z powodów w nayspokorniejszej odpowiedzi na siódmą propozycją od tronu przywiedzionych wielceby uciążliwem było dla Prowincyi tutejszney i dla tego upraszały N. Pana:

ażeby potrzebne na urządzenie i utrzymanie rzeczzonego Instytutu koszta, z wymienionych w rzeczoney odpowiedzi remanentów zalać dozwolił.

Przytoczyły także powody, dla których utworzenie oddzielnego w Wielkiem Xięstwie Poznańskim Instytutu leczenia chorych na pomieszanie zmysłów dogodniejszemu być sądzą, iak połączenie się w tym względzie z ościenną Prowincją Szląską, która już ma podobny Instytut w Leubus, i stósownie do rozkazu N. Pana, wybrały z pośród siebie do dalszego w téj mierze działania, następujących pełnomocników:

- a) ze Stanu rycerskiego, Deputowanych Wgo Chelmińskiego i Barona Kottwica;
- b) z miast, Pana Rose;
- c) z gmin wiejskich, Pana Bansemer.

Rozdział II.

Przełożone Seymowi wnioski i zażalenia wzięte były pod ścisłą uwagę, a z tych następujące Stany przyięły i u stóp tronu złożyły.

1.

W naywyższem postanowieniu w odpowiedzi na obrady Seymu z dnia 20. Grudnia 1828. r., raczył N. Pan oświadczyć, że wyraźną jego wolą jest, aby język polski, iako droga mieszkańcom polskiem W. Xięstwa własność, pieczy władz doznawał, i że przy obsadzaniu urzędów tutejszney Prowincyi szczególny wzgląd na rodaków ma być zachowanym.

Nadto w celu osiągnięcia oycowskiego zamiaru: aby język polski w Wielkiem Xięstwie istniał i doskonalik się, raczył N. Pan wydać kilka rozporządzeń.

Dankbar haben hierin die hiesigen Einwohner eine Bestätigung der in dem Allerhöchsten Patente vom 15. Mai 1815. Allergnädigst ausgesprochenen Zusicherung gepriesen. Um so mehr halten es daher die Stände für ihre Pflicht, Sr. Majestät ihren tiefen Schmerz darüber auszusprechen, daß die Behörden diesem Allerhöchsten Willen und Befehle nicht überall nachkommen.

Dies ausführlich darzuthun, haben die Stände für ihre heilige Pflicht gehalten, und haben des Königs Majestät allerunterthänigst gebeten:

daß Allerhöchstdieselben geruhen mögen, den Einwohnern des Großherzogthums Posen ein Vaterland, wie es Allerhöchstdieselben diesen Ihren getreuen Unterthanen väterlich zugebracht haben, zu gewähren, und die Vollstreckung Allerhöchst-Ihres Willens beider Geschäftssprachen mächtigen Beamten anzuvertrauen.

Hierbei haben die Stände zwei Fälle zur Sprache gebracht, welche sich während der Dauer ihrer Versammlungen ereignet, und welche ihre obige Behauptung begründen. Diese sind:

- 1) daß ein Eingeborner bei dem Landgerichte zu Posen deshalb in contumaciam verurtheilt wurde, weil er die Klagebeantwortung nicht in der deutschen sondern in der polnischen Sprache eingereicht hatte, und
- 2) daß ein der polnischen Sprache unkundiges Mitglied des Ober-Landesgerichts zu Glogau die erste Rathsstelle in dem ersten Senat des Ober-Appellations-Gerichts vom 1. April d. J. mit Hinterrückung der in diesem Collegio vorhandenen, beider Sprachen mächtigen Eingekornen, einnehmen soll.

Die obigen Thatfachen haben auch die Stände in zwei besonderen Bittschriften näher auseinanderzusetzen sich bemüht, und in denselben darauf allerunterthänigst angetragen, daß des Königs Majestät

unter Aufhebung der Bestimmungen der §§. 145—150. des Gesetzes vom 9. Februar 1817., die Justiz-Verwaltung im Großherzogthum Posen betreffend, Allergnädigst zu bestimmen,

„daß beide Sprachen, sowohl die deutsche als die polnische, nach Maßgabe der Wahl jeder Parthei, die Geschäftssprache seyn soll;“

Z wdzięcznością uwielbiali w tém mieszkańcy tuteysi zatwierdzenie zapewnień, uczynionych im łaskawie w Naywyższym patencie z dnia 15. Maia 1815. r. Tém bardziéj więc poczytują sobie Stany za obowiązek, wynurzyć N. Panu głęboki żal swój, iż władze téy Naywyższéy Jego woli i rozkazom nie we wszystkiém zadość czynią.

Stany poczytały sobie za święty obowiązek, wyłożyć rzecz tę obszernie i upraszać N. Pana:

aby raczył mieszkańcom W. Xięstwa Poznańskiego, w myśl danéy wiernym tym poddanym swoim oycowskiéy obietnicy, zapewnić oyczynę i powierzyć wykonanie woli swoiéy, pieczy urzędników obadwa ięzyki urzędowe posiadających.

Przytém przytoczyły Stany dwa przypadki, zaszłe w czasie ich posiedzeń i usprawiedliwiające powyższe twierdzenie, to jest:

- 1) iż przeciw iednemu z rodaków Sąd Ziemiański w Poznaniu wydał wyrok zaoczny dla tego, iż tenże odpowiedź na skargę nie w niemieckim, lecz w polskim podał ięzyku;
- 2) że pewien członek wyższego Sądu Ziemiańskiego w Głogowie, nieznający mowy polskiéy, ma zaiąć od dnia 1. Kwietnia r. b. pierwsze miejsce sędziowskie w pierwszym Senacie Naywyższego Sądu Apelacyjnego, a to z ubliżeniem będącym w témże Kollegium, obadwa ięzyki posiadającym ziomkom.

Powyższe facta wyluszczyły Stany dokładnie w dwóch oddzielnych prośbach z tym naypokorniejszym wnioskiem,

aby N. Pan, uchylając przepisy §§. 145. — 150. ustawy z dnia 9. Lutego 1817. roku, tyczące się sądownictwa w W. Xięstwie Poznańskiem, nayłaskawiéj postanowił raczył:

„żeby obadwa ięzyki, tak polski, iako téż niemiecki, podług wyboru stron, były ięzykami urzędowemi;

nicht minder, daß Allerhöchstdieselben der Versetzung des gedachten Mitgliedes des Ober-Landes-Gerichts zu Glogau Allerhöchstihre Genehmigung zu versagen geruhen.

2.

In Folge eines Antrages der Ritterschaft des Kröbener Kreises haben die Stände die Gründe zu ermitteln gesucht, weshalb ein Landtags-Abgeordneter von dem Ritterstande des gedachten Kreises nicht gewählt worden. Aus den dieserhalb verhandelten Akten haben sie die Ueberszeugung gewonnen, daß die Rittergutsbesitzer des erwähnten Kreises in den ihnen gestatteten Wahlversammlungen, nur die strenge Beachtung der Vorschriften des Gesetzes vom 27. März 1824. gewünscht und beabsichtigt haben. Der Landtag hat es daher für seine Pflicht gehalten, den wahren Hergang der Sache Sr. Majestät zu schildern und Allerhöchstdieselben zu bitten:

diese für die Gesamtheit der Stände so wichtige Angelegenheit Allergnädigst zu prüfen, und dem Ritterstande des Kröbener Kreises das suspendirte Wahlrecht huldreichst wieder zu gestatten.

3.

In dem Allerhöchsten Besignahme-Patent vom 15. Mai 1815. haben des Königs Majestät bestimmt, daß der Culmer und Michellauer Kreis, so wie die Stadt Thorn mit dem derselben zugewiesenen Gebiete, und die auf dem linken Ufer der Weichsel belegenen, früher zum Herzogthum Warschau gehörenden Ortschaften, der Provinz Westpreußen zugetheilt, dagegen aber die zu derselben gehörenden Kreise Deutsch-Krone und Ramin dem Großherzogthum Posen einverleibt werden sollen.

Dieser hohe Wille ist im Betreff der Erstern, nicht aber in Ansehung der Letztern befolgt worden. Auch sind die etwanigen Behinderungsgründe von den Behörden nicht bekannt gemacht. Das allgemeine Interesse des Großherzogthums Posen leidet darunter, und es haben daher die Stände für ihre Pflicht gehalten, darauf ehrerbietigst anzutragen:

daß des Königs Majestät geruhen, die Ausführung Allerhöchstdero Willens Allergnädigst anzubefehlen.

niemniéy, aby N. Pan odmówić raczył potwierdzenie przesadzenia wspomnionego członka Wyższego Sądu Ziemiańskiego w Głogowie.

2.

W skutek wniosku Stanu rycerskiego Powiatu Krobskiego, starał się Sejm odkryć powody, dla których Deputowany na Sejm od Stanu rycerskiego w wspomnionym Powiecie nie został obrany. Z akt w téy mierze zdziałanych przekonali się Stany, że właściciele dóbr szlacheckich w wspomnionym Powiecie, na dozwolonych im zgromadzeniach obiorczych, pragnęli tylko ścisłego dopełnienia przepisów prawa z d. 27. Marca 1824. r. — Sejm tedy poczytał sobie za obowiązek przedstawić N. Panu prawdziwe położenie rzeczy i upraszać:

aby tę, tak ważną dla wszystkich Stanów okoliczność, naylaskawiey rozpoznąć i zawieszone prawo obierania Deputowanych Stanowi rycerskiemu Powiatu Krobskiego przywrócić raczył.

3.

W patencie z dnia 15. Maia 1815. r., tyczącym się obięcia téy Prowincyi w posiadanie, postanowił N. Pan, iż Powiaty Chełmiński i Michałowski, tudzież miasto Toruń z nowo oznaczonym obwodem i okolice lewego brzegu Wisły, które dawniey do Xięstwa Warszawskiego należały, mają być do Prowincyi Pruss zachodnich przyłączonemi, w miejsce zaś tych należące do niéy Powiaty Walecki i Kamiński Wielkiemu Xięstwu Poznańskiemu przydanemi.

Naywyższą tę wolę uskutecznilo co do pierwszych, ale nie co do drugich Powiatów, i przeszkody w téy mierze zachodzić mogące, nie zostały przez władze ogłoszone. Na tém cierpi interes ogółu W. Xięstwa Poznańskiego i Stany poczytały sobie za obowiązek, wniesć o to naypokorniey:

aby N. Pan wykonanie Naywyższej woli swoiey naylaskawiey nakazać raczył.

4.

Des Königs Majestät haben mittelst des an den Erzbischof v. Wolicki am 8. Januar 1828. erlassenen Allergnädigsten Kabinettschreibens, die Errichtung eines Denkmals für die ehemaligen Beherrscher Polens Mieczysław I. und seinen Sohn Boleslaus Chrobry zu genehmigen geruht, und demselben zugleich die Sammlung freiwilliger Gaben zu diesem Behufe Allergnädigst gestattet. Diese betragen jetzt schon 18,850 Rtl. Die Testaments-Exekutoren des zum allgemeinen Bedauern verstorbenen Erzbischofs, haben dies Geld bei der hiesigen General-Landschafts-Direktion niedergelegt, und in Folge dessen letzter Willenserklärung bei dem Landtage am 4. d. M. angetragen, das Nöthige wegen deren Verwendung zu veranlassen. Die Stände sind der allerunterthänigsten Meinung, daß die Sammlung der ferneren freiwilligen Gaben und deren Verwendung zu dem bestimmten Zwecke nur durch ein Comité mit Erfolg bewirkt werden könne, und sie haben daher gebeten:

daß Se. Majestät unter Leitung Allerhöchstdero Statthalters im Großherzogthum Posen, des Herrn Fürsten Radziwiłł Durchlaucht, den Herrn Grafen Titus von Działyński, den Herrn Grafen Edward von Raczyński und den Herrn Prälaten von Przyluski, zur Empfangnahme der obigen Geldsumme, zur Sammlung der ferneren freiwilligen Beiträge und zur Errichtung des erwähnten Denkmals Allergnädigst zu ermächtigen; nicht minder

den allerunterthänigsten Dank derselben für die dem Großherzogthum Posen gestattete Erlaubniß, den sterblichen Ueberresten der genannten Monarchen ein Monument zu errichten, in Gnaden aufzunehmen geruhen.

5.

Durch die Allerhöchste Verordnung vom 9. Februar 1817., betreffend die Justiz-Verwaltung im Großherzogthum Posen, ist §. 166. bestimmt, daß die Mitglieder des Ober-Appellationsgerichts und der Landgerichte die vorgeschriebenen drei Prüfungen bestanden haben müssen.

Nachdem die Organisation der Justiz beendigt worden, wird die strenge Beobachtung dieser Vorschrift gefordert, und dies hat, außer den in der Bitte zu 1. an-

4.

N. Pan pismem gabinetowém z dnia 8. Stycznia 1828. r., do X. Arcybiskupa Wolickiego wydaném, raczył dozwoić wystawienia pomnika dawnym Monarchom polskim, Mieczysławowi I. i synowi jego Bolesławowi Chrobremu, oraz upoważnić go do zbierania na ten cel składek dobrowolnych. Te wynoszą obecnie 18,850 Talarów. Exekutorowie testamentu z powszechnym żalem zmarłego Arcybiskupa złożyli te pieniądze w tuteyszą Dyrekcyi generalney Ziemstwa kredytowego i stósownie do iego ostatniéj woli uczynili do Seymu pod dniem 4. m. b. wniosek o ustanowienie, w jakim sposobie takowe mają być użytemi. Stany mniemając, że zbieranie dalszych dobrowolnych składek i obrócenie ich na cel przeznaczony, tylko Komitetowi skutecznie może być powierzonym, upraszały N. Pana,

aby pod przewodnictwem Namiestnika Swego w W. Xięstwie Poznańskim, JO. Xiążęcia Radziwiłła, Tytusa Hrabiego Działyńskiego, Edwarda Hrabiego Raczyńskiego i Pralata Przyluskiego do odebrania wyż rzeczoney summy, zbierania dalszych dobrowolnych składek i do wystawienia wspomnionego pomnika, łaskawie upoważnić, niemniéj

naypokornieysze ich dziękczynienia za udzielone W. Xięstwu Poznańskiemu pozwolenie wzniesienia pomnika dla śmiertelnych szczątków rzeczonych Monarchów łaskawie przyjąć raczył.

5.

W naywyższej ustawie z dnia 9. Lutego 1817. r., tyczącéj się sądownictwa w W. Xięstwie Poznańskim, postanowiono w §. 166., iż członkowie Naywyższego Sądu Apelacyinego i Sądów Ziemiańskich winni przepisane trzy examina złożyć.

Po ukończonej organizacyi sądownictwa, przepis wspomniony ściśle bywa zachowywanym, a to, prócz okoliczności w prośbie pod Nrem 1.

geführten Umständen, auch mit zur Folge gehabt, daß seit der Zeit nur wenig Eingeborne der hiesigen Provinz bei den Landgerichten angestellt sind.

Dieser anscheinende Mangel an Wetteifer in Ablegung der dritten Prüfung hat aber keinesweges seinen Grund in einer Unlust zum Staatsdienste, noch fehlt es den Eingebornen der Provinz, wie des Königs Majestät es Allerhöchstselbst anzuerkennen geruht haben, an Fähigkeiten, was sich schon daraus ergibt, daß eine bedeutende Zahl junger Geschäftsmänner vorhanden ist, welche theils das erste, theils das zweite Examen zurückgelegt haben und in der Vorbereitung zur dritten Prüfung begriffen sind; andere Ursachen sind es, die jenen Uebelstand erzeugen, und diese sind hauptsächlich in der Unzulänglichkeit der Mittel vieler zu suchen, die sich durch eine Reihe von Jahren, bis zur bereinstigen Versorgung im Richteramt, zu unterhalten nicht vermögen. Denn der Schulunterricht ist in dem Großherzogthum Posen mit vielen Kosten verknüpft, da sich in demselben wenig Bürgerschulen, welche zu den Gymnasien vorbeireiten, befinden.

Noch kostspieliger ist aber für den hiesigen Eingebornen der Besuch der Universität. Von den übrigen Provinzen in Sr. Majestät Landen hat jede ihre hohe Schule, oder die Entfernung von einer solchen ist doch nur gering, nicht so ist es mit dem weiter entlegenen Großherzogthum Posen.

Nach der Rückkehr von der Universität müssen sich die Eingebornen zwei Geschäftssprachen aneignen, und es verfließen so wenigstens 2 Jahre bis zum Referendariats-Examen.

Ist dieses bestanden, so giebt in den ältern Provinzen die große Zahl formirter Untergerichte Gelegenheit zu einer Anstellung, bei welcher der Candidat sich zur dritten Prüfung vorbereiten kann. In dem Großherzogthum Posen fehlt es aber an solchen Collegien. Nur Friedens-Gerichte sind hier errichtet. Wer genöthigt ist, bei diesen ein Unterkommen zu suchen, ist einem höhern Ziele für immer entrückt. Denn nur Bagatellsachen werden bei denselben verhandelt, und diese sind so zahlreich, daß es in solcher richterlichen Stellung ganz unmöglich ist, das Studium der Rechtswissenschaft fortzusetzen. Es fehlt an aller Gelegenheit zur höhern praktischen Ausbildung, und auf diese wird doch bei der dritten Prüfung hauptsächlich gesehen. Außerdem gelangen

przytoczonych, pociągnęło za sobą i ten skutek, iż od tego czasu mało synów téj Prowincyi przy Sądach Ziemiańskich urzędy posiada.

Lecz ten pozorny brak ubiegania się do trzeciego examinu, nie pochodzi bynajmniej ze wstrętu do służby publicznej, nie zbywa też zrodzonym w téj Prowincyi, iak to N. Pan sam łaskawie przyznać raczył, na zdolnościach, co się już okazuje ze znacznej liczby młodych urzędników, którzy albo pierwszy, albo drugi examen zdali i sposobią się na złożenie trzeciego; inne są przyczyny rodzące tę niedogodność, a tych szukać szczególniej należy w niedostateczności środków wielu młodzieńców, którzy aż do pozyskania kiedyś urzędu Sędziego, nie są w stanie przez długi szereg lat utrzymać się o swoim; albowiem nauka w szkołach w W. Xięstwie Poznańskim z wielkimi połączona jest kosztami, gdy w témże małym jest wyższych szkół mieyskich, w którychby młodzież do Gymnazyów usposobić się mogła.

Kosztowniejszém ieszcze jest dla tutejszych rodaków odwiedzanie Uniwersytetów. Wszystkie inne Prowincye N. Pana posiadają swoje Uniwersytety, lub mają je w bliskości; inaczej się rzecz ma z odlegle od tychże położonem W. Xięstwem Poznańskim.

Za powrotem z Uniwersytetu muszą ziomkowie oswoić się dokładnie z dwoma urzędowymi językami, i tak najmiej więcej upływać dwa lata do examinu referendaryuszwskiego.

Po złożeniu tego, wielka ilość istnających w dawniejszych Prowincjach Sądów niższych, następcza sposobność do osiągnięcia posady, przy której kandydat do zdania trzeciego examinu przygotować się może. W W. Xięstwie Poznańskim zbywa zupełnie na takich Kollegiach; są tu tylko Sady Pokoiu. Kto zaś przy tych swego utrzymania szukać jest przymuszony, ten na zawsze wychodzi z wyższego zakresu sądowicznego. Albowiem w Sądach tych są tylko rzeczy małej wagi, a te są tak liczne, iż przy takiej posadzie zupełnie jest niepodobieństwem dalsze w prawnictwie czynić postępy. Zbywa tu zupełnie na sposobności wyższego wykształcenia się praktycznego,

die Candidaten, wenn sie nicht gerade bei einem Friedensgerichte am Orte des Sitzes des Landgerichts angestellt sind, nur selten zu Probe-Instruktionen, deren sie mehrere vorlegen müssen, und die Führung solcher ist endlich bei einer Entfernung von mehreren Meilen vom Orte des Friedensgerichts mit kostspieligen Reisen verknüpft.

Endlich ist auch den hiesigen Eingebornen beschwerlich, daß sie die dritte Prüfung bei der *Immediat-Examinations-Kommission* ablegen müssen.

Die weite Reise nach Berlin und der Aufenthalt daselbst verursacht bedeutende Kosten. Selten reichen aber bei einem der theilhaftigen Individuen noch die Mittel so weit. Diese sind oft dermaßen erschöpft, daß der Nothwendigkeit die Reigung unterliegen muß, und als Folge des Einflusses der erstern, der Wunsch nach immer höherem Standpunkte untergeht.

Zwar soll, zufolge des §. 174. der Verordnung vom 9. Februar 1817., die dritte Prüfung in gewissen Fällen von dem Justiz-Minister dem Ober-Appellations-Gerichte zu Posen aufgetragen werden können, allein ein solcher Fall ist noch nicht vorgekommen, und es dürfte überhaupt nur eine seltene Erscheinung seyn, so lange dies als Ausnahme von der Regel gestattet ist, da das Gefühl des Einzelnen es oft ihm widerräth, ausnahmsweise für sich eine Begünstigung nachzusuchen.

Aus diesen Gründen haben die Stände bei des Königs Majestät allerunthätigst angetragen:

daß Allerhöchstdieselben geruhen, den bei den Landgerichten, allenfalls *cum voto consultativo* anzustellenden Assessoren, die dritte Prüfung zu erlassen und Allergnädigst zu gestatten, daß die dritte Prüfung, welche alsdann erst zu den Landgerichtsrath-Stellen und zu den übrigen höhern Justiz-Ämtern erforderlich seyn würde, nicht bei der *Immediat-Examinations-Kommission*, sondern bei dem Ober-Appellations-Gerichte zu Posen erfolge.

6.

In den Gymnasien des Großherzogthums Posen ist die griechische Sprache ein Hauptlehrgegenstand, und

a to przecież jest głównym trzeciego egzaminu przedmiotem. Nadto kandydaci, jeżeli właśnie nie pracują w Sądzie Pokoju w miejscu, gdzie Sąd Ziemiański ma swą siedzibę, rzadko mają sposobność uskutecznienia popisowych instrukcyi, których winni kilka złożyć, a nakoniec prowadzenie ich z przyczyny odległości mil kilku od siedziby Sądu Pokoju, z wielkimi kosztami podróży jest połączone.

Nareszcie i to jest dla rodaków tutejszych uciążliwem, iż trzeci examen przed bezpośrednią Komisją egzaminacyjną w Berlinie składać są obowiązani.

Daleka podróż do Berlina i utrzymanie się tamże, zrządza znaczne koszty. Nie jeden atoli nie posiada jeszcze potrzebnego na to funduszu. Ten jest częstokroć tak wyczerpany, że niedostatek bierze przewagę nad skłonnością, a w skutku wpływu, jaki tenże wywiera, niknie chęć dążenia do wyższych posad.

Wprawdzie według §. 174., ustawy z dnia 9. Lutego 1817., może Minister sprawiedliwości w pewnych przypadkach upoważnić Sąd Appellacyjny w Poznaniu do odbycia przed nim trzeciego egzaminu, iednakże do tych czas przypadek taki jeszcze się nie zdarzył, i byłby on zaiste bardzo rzadkiem zjawiskiem, dopóki by iako wyjątek z powszechnéj reguły był dozwolonym, albowiem uczucie odradza każdemu pragnąć osiągnięcia tego względu sposobem wyjątku.

Z tych powodów wniosły Stany najpokorniej do N. Pana,

ażeby Assessorów, mogących być choć tylko z głosem doradczym przy Sądach Ziemiańskich umieszczonymi, od zdawania trzeciego egzaminu uwolnić i naylaskawiej dozwoląć raczył, iżby trzeci examen potrzebny do pozyskania posad Radców przy Sądach Ziemiańskich i innych wyższych Sądach, nie przed Komisją egzaminacyjną w Berlinie, lecz przed Naywyższym Sądem Appellacyjnym w Poznaniu był składanym.

6.

W Gymnazyach W. Xięstwa Poznańskiego język grecki jest głównym przedmiotem nauko-

von den Fortschritten in derselben hängt die Promotion der Schüler ab. Dies verlängert bedeutend die Zeit, welche die Jugend auf den Schulen zubringen muß, und deshalb kann mancher Jüngling, dessen Eltern nicht vorzüglich wohlhabend sind, oder nicht am Orte wohnen, seine Bildung nicht beendigen. Diese Einrichtung besteht zwar auch auf allen höheren Schulen der Preussischen Monarchie. In den Gymnasien der hiesigen Provinz ist indeß den Schülern zur Pflicht gemacht, die deutsche und polnische Sprache vollkommen zu erlernen, während auf den Schulen der übrigen Provinzen der Unterricht in der letzten Sprache gar nicht stattfindet. Auch ist die Erziehung der Kinder im Großherzogthum Posen, wie schon bei dem fünften allerunterthänigsten Antrage auseinandergefest worden, ohnedies sehr kostspielig.

Den Nutzen und den wahren Werth der griechischen Sprache nicht verkennend, und weit entfernt, deren Studium ausschließen zu wollen, haben die Stände sich die allerunterthänigste Bitte erlaubt:

daß Se. Majestät zu bestimmen geruhen, daß von den Fortschritten in der griechischen Sprache die Promotion des Schülers, wenn er sonst in den übrigen Lehrgegenständen die nöthigen Kenntnisse besitzt, nicht abhängig gemacht werde.

7.

In dem Großherzogthum Posen sind die Lehrstellen bei den Volksschulen meistens unzureichend dotirt. Aus diesem Grunde werden solche selten mit brauchbaren Lehrern besetzt, und da die gedachten Schulen von dem größten Einflusse auf das moralische Wohl der ganzen Provinz sind, so haben die Stände ihre ehrfurchtsvolle Bitte dahin gerichtet:

den nicht hinlänglich ausgestatteten Elementar-Schullehrerstellen eine Unterstützung aus den Staatsfonds gewähren zu lassen.

8.

Die Bildhauer-, Maler- und höhere Baukunst haben einen unverkennbaren Einfluß auf die Ausbildung der Manufakturen und Fabriken und sie heben den Sinn zum Schönen. Auf den Gymnasien der hiesigen Provinz wird aber kein Unterricht in derselben gegeben, und die

wym i od postępów w nim zależy posunięcie ucznia do klass wyższych. Okoliczność ta przedłuża znacznie czas pobytu młodzieży w szkołach, i dla tego też nie ieden młodzieniec, którego rodzice niebardzo są zamożni, albo też w mieyscu szkół nie mieszkają, nie może nauk ukończyć. Urządzenie to zaprowadzoném iest wprawdzie po wszystkich wyższych szkołach Monarchii Pruskiej. W Gymnazyach iednakże Prowincyi tuteyszej mają uczniowie obowiązek dokładnego nauczania się ięzyka niemieckiego i polskiego, gdy w innych Prowincyach uczenie się ostatniego nie ma wcale mieysca. Prócz tego wychowanie dzieci w W. Xięstwie Poznańskim iest, iak już wyżey w 5tęj próbie wyłożono, bardzo kosztowném.

Nie zaprzeczając pożytków, iakie ięzyk grecki przynosi, i iego prawdziwéj wartości, dalekie oraz od zamiaru wyłączenia go ze szkół, pozwoliły sobie tylko Stany upraszać naypokorniey N. Pana

o naylaskawsze postanowienie, ażeby posunięcie ucznia do klass wyższych, gdy ten w innych przedmiotach naukowych potrzebne posiada wiadomości, od postępów w ięzyku greckim nie zależało,

7.

W Wielkiém Xięstwie Poznańskim posady nauczycieli przy szkołach elementarnych są po większey części niedostatecznie uposażone. Z téy też przyczyny rzadko one obsadzone bywają zdатыmi nauczycielami; gdy zaś szkoły te naywiększy wpływ mają na moralność Prowincyi, Stany zanoszą pokorną prośbę:

aby N. Pan tym posadom nauczycielskim przy szkołach elementarnych, które nie są dostatecznie opatrzone, dozwoić raczył udzielenia wsparcia z funduszów publicznych,

8.

Rzeźbiarstwo, malarstwo i budownictwo mają niezaprzeczenie wielki wpływ na wydokonalenie rękodziel i fabryk, i wznoszą umysł do tego, co iest piękném. W Gymnazyach zaś tuteyszej Prowincyi nauka tych przedmiotów nie iest da-

Stände haben mithin Sr. Majestät den ehrerbietigsten Wunsch vorgestellt:

daß mit dem Gymnasium zu Posen eine Unterrichts-Anstalt für Bildhauer, Maler und Kupferstecher, so wie für die höhere Baukunst verbunden werde.

Für den Fall der Gewährung dieser Bitte, hat sich der Herr Landtags-Abgeordnete der Ritterschaft des Krotoschiner Kreises, Graf Nikolaus von Mielżyński, erboten, dem Gymnasio zu Posen mit einer Encyklopädie der Künste und Wissenschaften von mehr als 200 Bänden ein Geschenk zu machen.

9.

Die Naturgeschichte verdient, vor allen andern Wissenschaften, auf den Schulen berücksichtigt zu werden, da die genaue Kenntniß der, den Menschen umgebenden Gegenstände das nächste Ziel dessen Strebens seyn muß, und solche ihm vielen Nutzen verschafft. Die bloße bildliche Darstellung der Gegenstände reicht indessen nicht hin zur gründlichen Erlernung der gedachten Wissenschaft, vielmehr ist hiezu die lebendige Anschauung derselben erforderlich. In den Gymnasien der hiesigen Provinz fehlt es aber an einem Naturalien-Kabinet. Der Herr Medizinalrath Freter in Posen besitzt eine zahlreiche und kostbare Naturalien-Sammlung, und ist bereit, solche den gedachten Gymnasien für einen billigen Kaufpreis zu überlassen. Auch haben sich der Herr Graf Nikolaus von Mielżyński und der Landtags-Abgeordnete der Ritterschaft des Schrimmer Kreises, Herr Hyacinth v. Zakrzewski, für den Fall, daß der angebotene Kauf zu Stande kommen sollte, bereit erklärt, Ersterer eine Mineralien- und Conchilien-, Letzterer eine Münz-Sammlung dem Gymnasio zu Posen als ein Geschenk übereignen zu wollen.

Die Stände haben daher Se. Majestät allerunterthänigst gebeten:

daß Allerhöchstdieselben die beiden Bevollmächtigten der Departements-Kommunalfonds zu ermächtigen geruhen, mit Zuziehung von Sachverständigen einen Kauf-Kontrakt über das Naturalien-Kabinet des Herrn Medizinalraths Freter abzuschließen und den Kaufpreis vorschussweise aus jenem Fonds entnehmen, die Erstattung dieses Vorschusses aber dadurch erfolgen zu lassen, daß,

Stany przeto przekładają N. Panu najpokorniejsze życzenie:

aby z Gymnazyum w Poznaniu szkoła dla malarzów, rzeźbiarzów i rytowników, iako też dla budowniczych została połączoną.

Na przypadek przychylenia się do téj prośby, zobowiązał się Deputowany od Stanu rycerskiego Powiatu Krotoszyńskiego, Wny *Mikołaj* Hrabia *Mielżyński* darować Gymnazyum Poznańskiemu Encyklopedyą sztuk pięknych i umiejętności, złożoną z przeszło 200 tomów.

9.

Z pomiędzy wszystkich wiadomości, historia naturalna na największą uwagę w szkołach zasługuje; dokładna bowiem znajomość przedmiotów naybliżey człowieka otaczających, iest celem iego usiłowań i wieloraki przynosi mu pożytek. Prosty opis postaci przedmiotów nie iest bynajmniej dostatecznym do gruntownego poznania téj nauki, wymaga ona owszem zapatrywania się naocznie na przedmioty, iakiemi są w naturze. Lecz w Gymnazyach Prowincyi tutejszey zbywa zupełnie na gabinecie naturalnym. Pan Radzca medycynalny *Freter* w Poznaniu, posiada liczny i kosztowny zbiór do historyi naturalnéj, i gotów iest odstąpić takowy wspomnionym Gymnazyom za cenę umiarkowaną. Jeżeli proponowane kupno do skutku przyidzie, oświadczyli W. *Mikołaj* Hrabia *Mielżyński* i Deputowany od Stanu rycerskiego Powiatu Szremskiego W. *Hiacynty Zakrzewski*, gotowość oddania do użytku Gymnazyum Poznańskiego, pierwszy: zbioru swego mineralogicznego i muszli; drugi: zbioru monet.

Stany przeto nayspokorniey Nayiasniejszego Pana prosily,

aby obudwóch Pełnomocników funduszów komunalnych departamentowych raczył upoważnić do zawarcia, za przybraniem znawców, kontraktu kupna z Radzcą medycynalnym *Freterem* i użycia summy kupnéj, sposobem zakładu z pomienionych funduszów, spłacenie zaś summy zaawansowaney w takowy sposób skutecznie zalecił, ażeby opłata

so lange es zur Deckung desselben erforderlich seyn wird, der Schulbeitrag auf den Gymnasien zu Posen, Lissa und Bromberg um 1 Rthlr. für jeden Gymnasiasten erhöht werde; daß hiernächst eine Vertheilung sämmtlicher Gegenstände des Kabinetts unter alle drei Gymnasien, soweit es angeht, geschehe, diejenigen Stücke aber, deren Trennung nicht zulässig ist, oder die nur in einem Exemplare vorhanden sind, dem Gymnasio zu Posen verbleiben, und daß deshalb auch nur jedes der gedachten Gymnasien im Verhältniß des Werths der Gegenstände, welche es zugetheilt erhalten wird, zur Aufbringung des Kaufgeldes beitrage.

10.

In Gemäßheit des Gesetzes vom 3. September 1814, ist jeder Eingeborne, sobald er das 20. Jahr vollendet hat, zum Kriegsdienste im stehenden Heere verpflichtet. Eine Folge davon ist, daß nicht selten eine arme Wittve, ein vom Alter gebeugter Vater, gerade dann, wenn sie einer Hülfe am bedürftigsten sind, von keinem Wesen, welches ihnen das Dasein und Ausbildung verdankt, einer Unterstützung gewärtig seyn können, diesem aber die Gelegenheit benommen wird, eine ihm theure Verbindlichkeit gegen seinen Wohlthäter zu erfüllen.

Wie viele Wirthschaften leiden auch nicht darunter, daß derjenige, welcher die Aufsicht über dieselben führt, ihnen entzogen und zum Kriegsdienste ausgehoben wird. Die Pflicht gebietet zwar jedem Unterthan, sein Vaterland mit Gut und Blut zu vertheidigen, die Bevölkerung in den Staaten Sr. Majestät ist indessen so zahlreich, daß bei Einstellung der Mannschaften zum stehenden Heere, wohl einige Rücksicht gegen die Eltern beobachtet werden dürfte. Aus diesen Gründen haben die Stände bei des Königs Majestät den allerunterthänigsten Antrag gemacht: einen Sohn in jeder Familie von der Verpflichtung zum Kriegsdienste huldreichst zu befreien.

11.

In der hiesigen Provinz fehlt es an Anstalten zur Aufnahme hilfloser Kranken, und viele derselben sind daher dem größten Elend Preis gegeben. Um diesem Uebelstande vorzubeugen, und der leidenden Menschheit

szkolna, tak długo, dopóki summa awansowana zakrytą nie zostanie, w Gymnazyach Poznańskim, Leszczyńskim i Bydgoskim o 1 Talar od każdego ucznia podwyższoną została; żeby wszystkie przedmioty gabinetu naturalnego pomiędzy trzy te gimnazya, o ile się to da, podzielono; żeby te przedmioty, które się dzielić nie dadzą, albo których ieden tylko egzemplarz się znajduje, w Gymnazyum Poznańskim zostały, i żeby ze względu na to, każde z wspomnianych trzech Gymnazyów tylko w stosunku wartości przedmiotów otrzymanych przykładało się do zebrania summy kupnéy.

10.

Stosownie do prawa z d. 3. Września 1814., każdy rodak obowiązany jest po ukończonym 20. roku do służby w wojsku regularnym. Skutkiem tego, częstokroć uboga wdowa, przyciśniony wielkim oyciec, właśnie wtenczas, gdy najbardziej potrzebują pomocy, nie mogą ię pozyskać od istoty, która im swój byt i wychowanie winna, ponieważ ta powołana zostaje do wojska regularnego w chwili, kiedy właśnie zaiąć się chce wypełnianiem świętęy względem dobroczyńców swoich powinności.

Ileż to gospodarstw nie szkodzi także przezbranie do służby wojskowej tych, pod których zostają dozorem. Powinnością jest wprawdzie każdego mieszkańca bronić oyczyzny swęy majątkiem i życiem, stęmwszystkiém ludność w państwach N. Pana tak jest wielka, iż przy wybieraniu do wojska regularnego, względby nieiaki na rodziców zachować można. Z tego powodu uczyniły Stany pokorny wniosek do N. Pana, aby iednego syna z każdęy rodziny od obowiązku służenia w wojsku łaskawie uwolnić raczył.

11.

W Prowincyi tuteyszy zbywa na Instytutach do przyjmowania chorych bez sposobu zostających, dla tego wielka ich liczba wystawiona jest na największą nędzę. Aby temu zaradzić i cierpią-

zu Hülfe zu kommen, haben die Stände Se. Majestät gebeten:

die Errichtung von Bezirk-Lazarethen in dem Großherzogthum Posen Allerhöchst anzuordnen, und diese Anstalten, gleich der Kranken-Anstalt der grauen Schwestern in Posen, so wie auch alle übrigen, zur Aufnahme von Kranken eingerichteten Häuser von allen öffentlichen und Communal-Lasten und Abgaben zu entbinden;

nicht minder darauf allerunterthänigst angetragen:

daß die zur Errichtung solcher Lazarethe nöthigen Mittel,

- a) aus dem Bestande der aufgehobenen Klostersgüter,
- b) aus dem Ueberschusse des geistlichen Retorsionsfonds,
- c) aus dem, durch die Deposital-Ueberschuß-Zinsen gebildeten Prämienfonds, und
- d) aus den herrenlosen Depositalmassen, so weit solche nicht zur Deckung der Deposital-Defekte verwandt werden sollten, entnommen werden möchten.

12.

Eine Provinzial-Bank belebt den Verkehr und ist von den ersprißlichsten Folgen. Eine solche ist in hiesiger Provinz nicht vorhanden, und deren Mangel ist um so sichtbarer, als die Königl. Hauptbank in derselben selbst kein Comptoir angelegt hat, und es ihr am baaren Gelde fehlt. Der ehrerbietige Wunsch der Stände ist also dahin gegangen:

in dem Großherzogthum Posen eine Bank, nach der Art der Pommerschen Ritterschafts-Bank zu eröffnen, jedoch mit dem Unterschiede, daß nicht allein den Besitzern von Rittergütern, sondern allen Einwohnern der Provinz, welche Gegenstände von Werth mit der erforderlichen Sicherheit besitzen, die Theilnahme daran zu veröfentlichen.

13.

Des Königs Majestät haben mit landesväterlicher Vorsorge in den meisten Provinzen Allerhöchstdero Monarchie ein gleiches Vorgehen anzuordnen geruht. Dieses ist namentlich in der Provinz Preußen durch die Allerhöchste Verordnung vom 21. Juli 1827. geschehen,

céy ludzkości przynieść ulgę, prosily Stany N. Pana,

aby założenie lazaretów obwodowych w W. Xięstwie Poznańskim łaskawie zalecić i takowe Instytuta, podobnie iak Instytut Szarych Siostr w Poznaniu, tudzież wszelkie inne domy do przyjmowania chorych urządzone, od wszelkich publicznych i komunalnych ciężarów i danin uwolnić raczył;

niemniéy nappokorniey wniosły o to:

ażeby potrzebne na założenie takowych lazaretów fundusze:

- a) z funduszów dóbr poklasztornych,
- b) z summ, które z duchownego funduszu retorsyinego pozostaną,
- c) z funduszu nagród z prowizyi od summ depozytalnych urosłego, i
- d) z mass depozytalnych, niemających właściciela, o ileby na zakrycie uszczerbków (defektów) depozytalnych nie zostały obrócone,

użytemi być mogły.

12.

Bank prowincjonalny ożywia handel i nappodańsze wydaie owoce. Takowego banku niema w Prowincyi tuteyszey a brak iego tém bardziey uczuć się daie, że Królewski główny bank nie założył tu Kantoru, a Prowincyi zbywa na gotowiznie. Stany wynurzyły przeto nappokornieysze życzenie:

aby N. Pan pozwolił utworzyć w W. Xięstwie Poznańskim bank na wzór Pomorskiego banku rycerskiego, z tą atoli różnicą, żeby w nim nie tylko właściciele dóbr szlacheckich, ale raczey wszyscy mieszkańcy Prowincyi, posiadający iakąkolwiek bezpieczeństwo dająca rzecz, udział mieć mogli.

13.

N. Pan z oycowskiéy troskliwości swoiéy raczył zalecić we wszystkich niemal Prowincyach Swéy Monarchii zaprowadzenie iednostaynéy kolei wozowéy. Nastąpiło to mianowicie w Prowincyi Pruskiéy w skutek naywyższey ustawy

und die Breite des Geleises von der Mitte der Felge bis zu der Mitte der andern Felge auf 4 Fuß 4 Zoll bestimmt.

Die Erfahrung hat den Nutzen dieser Einrichtung mehr als hinlänglich bewährt. Dieses hat die Stände bewogen, allerunterthänigst zu bitten:

eine ähnliche Verordnung auch für das Großherzogthum Posen Allergnädigst zu erlassen, und hiebei festzusetzen, daß nach 6 Jahren bei gewöhnlichen Fuhrwerken, und nach 12 Jahren bei Kutschwagen kein anderes Geleis, als das vorzuschreibende gestattet werden soll.

14.

Die schon zu frühern Sächsischen Zeiten im Werke gewesene Schiffbarmachung der Neße von dem Goplo-See bis Nakel, würde der, unter dem Namen Kujawien bekannten Gegend des Bromberger Departements eine Erleichterung in der Ausfuhr ihrer Produkte verschaffen, und selbst in Betreff des Verkehrs von den segensreichsten Folgen für die ganze Provinz seyn. Die Stände haben daher

die Schiffbarmachung des gedachten Flusses bei des Königs Majestät allerunterthänigst in Antrag gebracht.

15.

Der erste Landtag hatte des Königs Majestät gebeten, daß bei Errichtung des landschaftlichen Credit-Bereins des Großherzogthums Posen bezweckte Wohl allen Gutsbesitzern zu Theil werden zu lassen, und den Zutritt zu demselben, jedem von ihnen noch fernerhin gegen Erlegung des, zum Amortisationsfonds nöthigen Betrages zu gestatten.

Darauf ist den Ständen in dem Allerhöchsten Landtags-Abschiede vom 20. Dezember 1828. Allergnädigst eröffnet worden, daß eine Prüfung dieses Gegenstandes durch die Provinzial-Behörden und das Staats-Ministerium angeordnet sei, und demnächst weitere Entscheidung ergeben werde. Eine solche ist bis jetzt nicht erfolgt.

Die Provinzial-Landschafts-Direktion präcludirt schon Alle, welche die bei Regulirung des Hypothekenswesens eingetretenen Hindernisse bis jetzt nicht haben beseitigen können, und schließt sie dadurch von der Wohl-

z dnia 21. Lipca 1827. i szerokość kolei od środka iednego dzwona do środka drugiego na 4 stopy i 4 cale oznaczoną została.

Doświadczenie okazało ze wszech miar użyteczność tego urządzenia, i to powodowało Stany do upraszania nayspokorniey,

żeby N. Pan podobne urządzenie i dla W. Xięstwa Poznańskiego naylaskawiey wydać i postanowić raczył, iż po 6 latach co do zwyczajnych wozów, a po 12 latach co do powozów żadna inna nad przepisana kolej nie będzie dozwolona.

14.

Zamierzone już dawniey za czasów Pruss południowych usposobienie do spławu rzeki Noteci od jeziora Gopla do Nakla, ułatwiłoby okolicy Departamentu Bydgoskiego znaney pod nazwiskiem Kujaw, wywóz produktów, a tém samém stałoby się pod względem handlu dla całej Prowincyi wielce pożytecznem. Wniosły przeto Stany do N. Pana pokorną prośbę:

o usposobienie do spławu pomienioney rzeki.

15.

Pierwszy Seym upraszał N. Pana:

aby w zamierzonym, przy utworzeniu związku Ziemstwa w W. Xięstwie Poznańskim, dobrodzieystwie, dozwolił uczestnictwa wszystkim dziedzicom dóbr i przystępu do niego i nadal, za złożeniem składki do funduszu umorzenia, niewzbraniał.

Na to oświadczył N. Pan Stanom w odpowiedzi na czynności Seymu z dnia 20. Grudnia 1828., iż zalecił roztrząśnienie téy rzeczy władzom prowincyalnym i Ministerium Stanu, i że późniey wydane zostanie dalsze postanowienie.

To do téy chwili ieszcze nie nastąpiło, a Dyrekcyja Prowincyalna Ziemstwa oddala tych wszystkich, którzy przeszkód, przy regulowaniu hipotek wynikłych, dotąd uprzętnąć nie byli

that aus, Pfandbriefe aufzunehmen. Dadurch gehen viele Gutsbesitzer der Gelegenheit verlustig, des Guten, welches dem Großherzogthum Posen durch die Gründung des landschaftlichen Credit-Vereins erwachsen ist, theilhaftig zu werden. Ein großer Theil derselben war bisher nicht im Stande, dergleichen vielfältig eingetretene Hindernisse zu beseitigen, oder die Hypothek der Güter von den, zu ehemaligen Südprenussischen Zeiten eingetragenen Protestationen, deren Löschung mit vielen Schwierigkeiten und processualischen Weitläufigkeiten verknüpft ist, zu befreien. Die Stände haben sich daher erlaubt, die gedachte Bitte bei des Königs Majestät dahin ehrfurchtsvoll zu erneuern:

daß der Termin des Beitritts zum landschaftlichen Credit-Verein des Großherzogthums Posen verlängert werde, daß jedoch dieser Beitritt nur noch 5 Jahre und zwar unter folgenden Bedingungen zu gestatten sei:

- a) daß der Beitretende den Beitrag zum Amortisationsfonds, und das zu den Verwaltungskosten der Landschaft erforderliche $\frac{1}{4}$ pro Cent von Weihnachten 1827. ab, nachzahle, so wie auch
- b) den höheren Cours, welchen die Pfandbriefe zur Zeit ihrer Ausfertigung über ihren Nominalwerth haben können, vergütige.

Mit dieser Bitte haben sie den allerunterthänigsten Antrag verbunden:

daß die, in der Credit-Ordnung vorgeschriebene, von dem hohen Ministerio des Innern aber verbotene Revision der landschaftlichen Taxen für zulässig erachtet werde.

16.

Die Stände haben schon auf dem ersten Landtage über die unrichtige Ausführung und Unzulänglichkeit des Gesetzes vom 8. April 1823., die Regulirung der gutsherrlichen und bäuerlichen Verhältnisse betreffend, Beschwerde geführt, und es sind damals mehrere Bitten zu den Füßen des Thrones niedergelegt worden.

Hierauf sind sie bis jetzt nicht definitiv beschieden worden, und sie haben daher auf dem jetzigen Landtage die diesfällige Allerhöchste Entscheidung ehrerbietigst in Antrag gebracht. Hiebei haben sie auch darauf allerunterthänigst angetragen:

w in stane, i tym sposobem wyłącza ich od dobrodzieystwa zaciągania listów zastawnych. Przeto znaczna liczba właścicieli dóbr widzi się pozbawioną sposobności korzystania z dobrodzieystwa, które przez ustanowienie Towarzystwa Ziemskiego kredytowego na W. Xięstwo Poznańskie spłynęło, gdyż wielu z nich nie mogło dotąd rozmaitych przeszkód usunąć, lub też hipoteki dóbr oczyścić z zapisanych jeszcze za czasów Pruss południowych protestacyy, których wymazanie z wielu trudnościami i obszernościami processowemi jest połączone. Poważały się więc Stany powtórzyć prośbę swoją do N. Pana:

ażeby termin do przystąpienia do Towarzystwa kredytowego Ziemskiego W. Xięstwa Poznańskiego przedłużyć raczył, iednakże tylko do 5ciu lat i to pod następującemi warunkami:

- a) ażeby nowo przystępujący składkę do funduszu amortyzacyjnego i $\frac{1}{4}$ proCent na koszt administracyi Ziemstwa od Bożego Narodzenia 1827. roku rachuiąc, złożył,
 - b) za wyższy kurs, który listy zastawne w czasie ich wydania nad wartość nominalną (nad pari) mieć mogą, wynagrodził.
- Do téy prośby dołączyły Stany najpokorniejszy wniosek:

ażeby rewizyi (monitowania) tax Ziemstwa przepisany regulaminem, a przez Ministra spraw wewnętrznych zabroniony, nayłaskawiey dozwolić raczył.

16.

Stany użalały się już na pierwszym Seymie na mylne wykonywanie i niedostateczność prawa z dnia 8. Kwietnia 1823., tyczącego się regulowania stosunków między dziedzicami i włościanami, i wiele prośb złożono wówczas u stóp tronu N. Pana.

Na to nie odpowiedziano dotąd stanowczo; Stany przeto na Seymie teraźniejszym upraszały N. Pana o decyzją w téy mierze. Przytém także najpokorniey wniosły:

1) Daß rücksichtlich der, im §. 35. vorbehaltenen und durch die Amtsblätter am 30. Juli 1825. bekannt gemachten Normalbestimmung des Werths eines Spann- oder Handdiensttages, diese Bekanntmachung Seitens der General-Kommission nachträglich anderweit durch die Amtsblätter dahin erläutert werde:

- a) welche Ackerfläche zur Ausgleichung eines Spanndiensttages erforderlich ist?
- b) daß alle normalmäßigen Bestimmungen nur da gelten, wo das Arbeitsquantum ungemessener Dienste noch nicht feststeht, und was unter gemessenem Spanndienste verstanden werden soll?

Für diesen Antrag waren 30 Stimmen des Landtages, 16 Stimmen hielten dagegen diese Bekanntmachung für überflüssig.

2) Daß mit Zuziehung praktischer Landwirthe aus dem Ritterstande und aus den Landgemeinden eine genaue Prüfung und demnächstige erspriessliche Reform der allgemeinen Grundsätze erfolge, nach welchen die General-Kommission bei Ausmittlung des Werths der gegenseitigen Verbindlichkeiten der Gutsherren und der Bauern, so wie bei Verleihung des Eigenthums von Aekern an die Leßtern verfährt.

Diesen Antrag bildeten 21 Abgeordnete, gegen denselben aber erklärten sich 25 Mitglieder der Ständeverammlung. Die Leßtern glauben, daß die gedachte Revision nicht erforderlich sei, weil die wegen jener Verbindlichkeiten gegebenen Bestimmungen klar und zweckmäßig erscheinen. Die Erstern haben dagegen erklärt, daß die in Antrag gebrachte Prüfung höchst wünschenswerth sei, weil bei dem jetzigen Verfahren der Regulirungs-Kommissionen nicht zu berechnende Nachtheile für den einen oder den andern Interessenten schon entstanden sind und noch entstehen würden, weil sogar in manchen Fällen der landschaftliche Creditverein in der Sicherheit gefährdet werde, und der Zweck einer rechtlichen, beide Theile zufrieden stellenden Ausgleichung verloren geht. Zur Begründung ihrer diesfälligen Behauptung haben sie sich auf die

1) Ažeby, co się tycze zastrzeżonego w §. 35., a przez Dziennik Urzędowy z dnia 30. Lipca 1825. r. ogłoszonego oznaczenia normalnego wartości dziennego zaciągu ręcznego i bydelnego, Kommissya Generalna ogłoszenie to dodatkowo przez Dziennik Urzędowy w ten sposób objaśniła:

- a) iaka ilość roli ma się rozumieć za odpowiadającą wartości iednego dnia zaciągu bydłem?
- b) iż wszelkie oznaczenia normalne (zasady wzorowe) tylko tam zastosowane być mają, gdzie zaciąg nie iest ieszcze oznaczonym (mierzonym) i co rozumieć należy przez oznaczony zaciąg bydelny?

Za tym wnioskiem obstawało 30 głosów Seymu, przeciwnie 16 głosów uważało ogłoszenie to być niepotrzebném.

2) Ažeby za przybraniem znaiących praktycznie wiejskie gospodarstwo osób ze stanu rycerskiego i z gmin wiejskich nastąpiło ściśle roztrząśnienie, a w skutek tego požądane odmienienie ogólnych zasad, podług których Generalna Kommissya przy dochodzeniu wartości zobopólnych obowiązków między prawo mającymi i obciążonymi (dziedzicami i włościanami), tudzież przy wydzielaniu ostatnim ról na własność postępuje.

Za tym wnioskiem było 21, przeciw niemu 25 członków Seymu. Ostatni mniemają, iż wzmiankowana rewizya nie iest potrzebną, gdy ogłoszone względem rzeczonych poprzednio obowiązków (prestacyj) zasady są iasne i dogodne. Pierwsi natomiast przytoczyli, iż żądane roztrząśnienie byłoby nader pożyteczném, z powodu, iż przy terażniejszém postępowaniu Kommissyy regulujących, znaczne szkody dla iedney lub drugiey strony interessowaney iuż wynikły i ieszcze wynikną, że nawet w wielorakich przypadkach narażone iest bezpieczeństwo Towarzystwa kredytowego, i że cel prawnego, obydwie strony zaspokajającego rezultatu, upada. Aby udowodnić twierdzenie swoje, odwołali się do uskutecznoných w Kolnicach, Powiatu Pleszewskiego, regulacyi,

in Kolnice, Pleschener Kreises, stattgefundenen Regulierung bezogen, wo die jährlich zu leistende Arbeit eines Bauern auf . . . 545 Megen Roggen, und die Gegenleistung des Grundherrn auf 446 = =

ermittelt worden, so daß nur 99 Megen oder 4 Rthlr. 26 sgr. als Rente festgestellt worden, obgleich die Provinzial-Landschafts-Direktion zu Posen, unter Beobachtung derselben Targrundsätze, den jährlichen Werth der Dienste eines Bauern von demselben Gute auf 29 Rthlr. 9 sgr. 6 pf. berechnet hat, und obgleich die Bauern selbst dem Grundherrn 12 Rthlr. jährlicher Rente freiwillig offerirt haben. Auch hat die Special-Kommission den Boden auf Kolnice für leichten Boden erachtet, während in der landschaftlichen Tare auf diesem Gute vorherrschender Boden zweiter Klasse angenommen ist.

Desgleichen hat sich die Minorität zur Rechtfertigung ihres Antrages auf den sich im vorigen Frühjahr zugetragenem denkwürdigen Fall bezogen, daß eine ansehnliche und sonst kräftige Dorfgemeinde bei aller angewandten Mühe im Wege der Güte, bei den strengsten exekutivischen Maaßregeln, und selbst nach erfolgter Einwirkung starker militärischer Hülfe, sich von der Möglichkeit der für sie durch die General-Kommission bewirkten Regulierung und der damit verbundenen Ueberweisung anderer Feldmarken nicht hat überzeugen können, sondern sich lieber die gegen sie verfügte Ermession gefallen lassen, und die seit Jahrhunderten von ihren Vorfahren besessenen Bauernahrungen verlassen hat.

Der Ritterstand glaubte in dem obigen Beschlusse der Stimmenmehrheit eine Verletzung seiner Rechte zu finden, und auf dessen gesetzlich begründeten Antrag fand eine Sonderung der Stände Statt, und es ergab sich aus der Abstimmung, daß dem obigen Antrage

- a) vom Ritterstande 17 und
- b) aus den Städten 4

Landtagsabgeordnete beipflichteten; gegen denselben sich aber,

- a) aus dem Ritterstande 5,

gdzie roczną roboczną jednego chłopca na 545 mac żyta
a co dziedzic uścić za to wienie na 446 = =

obrachowano, tak iż tylko . 99 mac czyli 4 Tal. 26 sgr. jako rentę ustanowiono, pomimo że Prowincyalna Dyrekcyja Ziemstwa, trzymając się tych samych zasad szacowania, obrachowała roczną wartość roboczną jednego chłopca téj saméj wsi na 29 Tal. 9 sgr. 6 fen. i pomimo że sami chłopcy dobrowolnie dziedzicowi 12 Tal. rocznéj renty ofiarowali. Nadto Kommissya specyalna grunt we wsi Kolnice uważała za lekki, gdy tymczasem w taxie ziemskiéj grunt téj wsi za należący po większéz części do drugiéj klasy umieszczono.

Podobnież mniejszość, aby usprawiedliwić swój wniosek, odwołała się do godnego uwagi wypadku, który się wydarzył przeszłéj wiosny, gdzie gmina znaczna i niegdyś dobrze się mająca, która mimo wszelkie usiłowania, aby rzecz w dobry sposób załatwić, mimo nayostrzejszych środków exekucyi, mimo nareszcie użycia ramienia wojskowego, niemożąc się przekonać o pożyteczności działanéj przez Kommissyą Generalną regulacyi i połączonego z nią wydzielenia innych gruntów, wołała uleść zawyrokowanéj przeciw sobie exmissyi i porzucić gospodarstwa przez nadziadów iéy posiadane.

Stan rycerski upatrywał w powyższéj uchwale większości głosów uszczerbek praw swoich i na iego uzasadniony wniosek nastąpiło głosowanie w rozdzielonych Stanach, z którego okazało się, iż za powyższym wnioskiem było

- a) ze stanu rycerskiego, głosów 17,
- b) z miast 4,

a przeciw niemu

- a) ze stanu rycerskiego 5,

b) aus den Städten 12, und

c) aus den Landgemeinden 8

Stimmen erklärten;

- 3) daß der General-Kommission als Mitglieder, mit einem aus der Staatskasse zu beziehenden Gehalte, aus jedem Departement zwei Deputirte aus der Zahl der Eigenthums-Verleiher und Eigenthums-Empfänger zugeordnet werden.

Dieser Antrag war schon vom ersten Landtage gemacht, und es haben 19 Landtags-Abgeordnete aus dem Ritterstande und 5 aus den Städten neue Gründe zur Unterstützung dieses Antrages angeführt, die übrigen Landtags-Abgeordneten dagegen, und namentlich 3 vom Ritterstande, 11 aus den Städten und 8 aus den Landgemeinden, haben solche für unerheblich gehalten;

- 4) daß den Kosten der Regulirung der gutsherlichen und bauerlichen Verhältnisse kein Vorzug vor den Hypotheken-Gläubigern eingeräumt werde, und
- 5) daß die General-Kommission den Spezial-Kommissionarien und Kondukteuren, vor Beendigung eines Geschäfts, das Beginnen eines andern nicht gestatte.

17.

Um den Zustand der Städte in der hiesigen Provinz möglichst zu verbessern, haben sich die Stände erlaubt: die Erlassung einer Städte-Ordnung für das Großherzogthum Posen allerunterthänigst in Antrag zu bringen.

18.

Von dem ersten Landtage ist der Antrag gemacht worden, die Gewerbefreiheit einzuschränken, um die Zünfte unter gewissen, dem Geiste der Zeit entsprechenden Modalitäten, wiederum einzuführen. Hierauf ist keine definitive Entscheidung erfolgt, und die Stände haben ihrer früheren Bitte jetzt noch den allerunterthänigsten Antrag angeschlossen:

für den Verlust, welchen die hiesigen Bankgerechtigkeiten durch die unbeschränkte Gewerbefreiheit erleiden, eine Entschädigung Allergnädigst zu bewilligen.

19.

Auf den Antrag der zum ersten Landtage versammelt gewesenen Stände, wegen Gestattung des Hausir-

b) z. miast 12,

c) z. gmin wiejskich 8.

- 3) ażeby Kommissyi Generalnéy przydano iako członków, płatnych z kass publicznych, po dwóch z każdego Departamentu Deputowanych z pomiędzy dziedziców i włościan.

Wniosek ten był już przez pierwszy Sejm uczyniony, lecz 19 Deputowanych ze stanu rycerskiego i 5 z miast przytoczyło nowe powody na poparcie onegoż, inni zaś i mianowicie 3 ze stanu rycerskiego, 11 z miast i 8 z gmin wiejskich poczytali je za niezasługujące na uwagę;

- 4) ażeby kszta regulowania stósunków między dziedzicami i włościanami nie miały pierwszeństwa przed realnymi wierzycielami, i
- 5) żeby Kommissya Generalna niepozwalała Kommissarzom specyalnym przed ukończeniem iednéj czynności rozpoczynać drugiey.

17.

Pragnąc polepszenia stanu miast tuteyszéj Prowincyi, zanosły Stany najpokornieyszą prośbę do N. Pana

o wydanie ordynacyi (regulaminu) miast dla W. Xięstwa Poznańskiego.

18.

Pierwszy Sejm upraszał o ścięśnienie wolności procederowéy i zaprowadzenie znowu cechów z odmianami, iakich duch czasu wymaga. Przedmiot ten nie został stanowczo rozstrzygniętym; z dawnieyszą więc prośbą połączyły Stany najpokornieyszy wniosek

o naylaskawsze wynagrodzenie strat, iakich tuteysze prawa jatek przez nieograniczoną wolność procederową doznały.

19.

Do wniosku pierwszego Seymu o dozwolenie przedawania sukna po domach nieraczył się

handels mit Tuchen, haben des Königs Majestät aus den, in dem Gutachten Allerhöchster Staatsministerii vom 6. April 1828. entwickelten Gründen nicht einzugehen geruht. Einer von den Landtags-Abgeordneten der Städte hat indessen den obigen Antrag mit neuen Gründen zu unterstützen gesucht und die Stände haben sich erlaubt, solche in einer Bittschrift Sr. Majestät ehrerbietigst vorzutragen.

20.

Die Armuth der niedrigsten Volksklasse der hiesigen Provinz ist grenzenlos, und die Stände haben es für ihre Pflicht gehalten, des Königs Majestät ehrfurchtsvoll zu bitten:

daß Allerhöchstdieselben die auf jede Haushaltung der untersten Volksklasse mit 1 Rthlr. 15 sgr. aufgelegte Klassensteuer, für den Fall, wenn die Familie nicht wenigstens aus drei arbeitsfähigen Personen besteht, auf 15 sgr. herabzusetzen geruhen.

21.

Nach dem Herzoglich Warschauer Reichstags-Beschlüsse vom 24. März 1809. ward die Bezahlung einer erhöhten Rauchfangsteuer von allen ländlichen und städtischen Feuerstellen angeordnet, und es sollten zu diesem Ende nach dem Königlich Sächsischen Decrete vom 25. März 1809. die zeitherigen Cataster verificirt und ergänzt werden. Der bald darauf eingetretene Krieg behinderte die Berichtigung der Rauchfang-Cataster und erheischte die Erhebung der erhöhten Rauchfangsteuer nach Verhältnis der zeitherigen Cataster. Späterhin wurde am 23. September 1811. eine anderweite Einrichtung dieser erhöhten Abgabe in der Art von dem Reichstage beschlossen, daß die früheren Südprenßischen Tarife dabei zum Grunde gelegt, und zur Bezahlung der fraglichen Steuer nur die Feuerstellen der Eigenthümer und Kolonisten vom platten Lande, bei den Städten hingegen sämtliche Stellen, wozu keine Aecker gehörten, angezogen werden sollten.

In den Kreisen Adelnau und Ostreszow, vormals zum Präsektur-Departement Kalisch, so wie im Kreise Schroda zum Posener Präsektur-Departement gehörig, hatte inzwischen die anderweite Veranlagung und Erhebung der erhöhten Rauchfangsteuer bereits stattgefunden, im Bromberger Präsektur-Bezirk hingegen, wurde selbige

N. Pan przychylić z przyczyn w opinii Ministerium Stanu z dnia 6. Kwietnia 1828. przywiezionych; gdy iednak ieden z Deputowanych od miast wniosek powyższy nowemi poparł powody, Stany uchwałyły powtórzyć prośbę do N. Pana.

20.

Zbyt wielkie ubóstwo najniższej klasy ludu Prowincyi tutejszej powodowało Stany, upraszać N. Pana:

ażeby podatek klassyczny na każdą familią najniższej klasy ludu w ilości 1 Tal. 15 sgr. ustanowiony, wtenczas gdy ta nieliczy przynajmniej trzech zdatnych do roboty członków, do 15 sgr. niżzyć raczył.

21.

Uchwała Seymu Xięstwa Warszawskiego z dnia 24. Marca 1809. stanowiła opłatę podatku podwyższonego podymnego ze wszystkich wiejskich i mieyskich kominów, i stósownie do dekretu N. Króla Saskiego z dnia 25. Marca 1809., miały być tym końcem katastra sprawdzone i sprostowane. Dla wybuchłej wówczas wojny nie mogło nastąpić zamierzone sprostowanie i z téj przyczyny postanowiono ściągnąć podwyższone podymne stósownie do dawniejszych katastrów. W roku 1811. uchwalił Seym pod dniem 23. Września, ażeby dawniejsze Południowo-Pruskie taryfy służyły za zasadę tego podwyższonego podatku i takowy tylko na dymy właścicieli i kolonistów po wsiach, w miastach zaś na wszystkie dymy, do których żadne role nie należały, nałożonym został.

Tymczasem w Powiatach Odolanowskim i Ostreszowskim, które wówczas do Departamentu Kaliskiego należały, i w Powiecie Sredzkim, Departamentu Poznańskiego, rozpisano i ściągnięto podwyższone podymne, a w obwodzie Prefektury Bydgoskiej nastąpiło to dopiero po objęciu nano-

erst nach Wiederbesitznahme der Provinz beendet, und auf diese Art bezahlen die Bewohner der genannten drei Kreise und des ganzen alten Bromberger Präfektur-Bezirks die erhöhte Rauchfangsteuer, während sämtliche Bewohner der übrigen Kreise des Departements Posen diese Abgabe nicht kennen und darin gegen ihre damit belasteten Mitbewohner Begünstigung genießen.

Erwägend, daß die Erhebung sämtlicher durch den Reichstags-Beschluß vom 23. Dezember 1811. aufgelegten Abgaben, den damaligen Bedürfnissen des Staatshaushalts gemäß, nur zeitweise, bis zum nächsten Reichstage festgesetzt war, daß ferner durch den Ukas Sr. Majestät des Kaisers von Rußland aus Troyes vom 15. Februar 1814. alle erhöhten Abgaben und Leistungen im damaligen Herzogthum Warschau aufgehoben worden, und endlich, daß die Bewohner eines Landes theils nur zu gleichmäßigen Abgaben angezogen werden dürfen, haben die Stände ihren allerunterthänigsten Antrag dahin gerichtet:

die fernerweite Erhebung des erhöhten Rauchfanggeldes im Departement Bromberg, den Kreisen Schroda, Adelnau und Ostreschow im Posener Regierungsbezirk Allernädigst aufheben zu lassen.

22.

Der Landtags-Abgeordnete der Stadt Graustadt hat sich darüber beschwert, daß die gedachte Stadt bei Entrichtung des Rauchfanggeldes, der Stadt Posen gleich, zur ersten Klasse gezählt wird, während andere, derselben in der Bevölkerung und Größe gleichkommenden Städte der hiesigen Provinz nur die in der zweiten Klasse bestimmten Sätze dieser Abgabe entrichten.

Diese Beschwerde schien einigen individuell zu seyn, und also zur Erörterung des Landtages nicht zu gehören, mit überwiegender Stimmenmehrheit haben indessen die Stände beschlossen, solche zur Kenntniß des Königs Majestät zu bringen und damit die Bitte verbunden:

die Stadt Graustadt aus der ersten in die zweite Klasse der Rauchfangsteuer Allernädigst versetzen zu lassen.

23.

Die Diensthfamilien (Einlieger, Tagelöhner) werden von den Behörden hiesiger Provinz in ihrem Verhältnisse als reine Miether behandelt, und die zwischen der

wo Prowincyi in posiadanie; tym sposobem mieszkańcy pomienionych trzech Powiatów i całego dawnego obwodu Prefektury Bydgoskiej opłacili podatek podwyższonego podymnego, podczas kiedy wszyscy mieszkańcy innych Powiatów Departamentu Poznańskiego podatku tego nie znają i znajdując w tém fawor względem obciążonych nim współmieszkańców.

Zważając, iż wszelkie przez Sejm uchwalą z dnia 23. Grudnia 1811. nałożone podatki, stosownie do ówczasowych potrzeb kraju, tylko tymczasowo aż do następnego Sejmu ustanowione były, że ukazem N. Cesarza Rossyjskiego w Troyes pod dniem 15. Lutego 1814. zapadłym, wszelkie podwyższone podatki w ówczasowym Xięstwie Warszawskim zniesione zostały i że mieszkańcy iednej części kraju tylko do równych podatków pociągnięci być powinni, upraszały Stany N. Pana:

ażeby dalszy pobór podatku podwyższonego podymnego w Departamencie Bydgoskim, w Powiatach Sredzkim, Odolanowskim i Ostrzeszowskim Departamentu Poznańskiego, uchylić raczył.

22.

Deputowany miasta Wschowy żalił się, iż to miasto pod względem podymnego pociągnięte jest, podobnie iak miasto Poznań, do pierwszój klasy, gdy tymczasem równe onemuż ludnością i wielkością miasta Prowincyi tutejszój, podatek ten według oznaczeń drugiój klasy opłacać.

Zażalenie to zdawało się być osobistém i nie należeć do rozpoznania Seymu, iednakże przeważającą większością głosów uchwały Stany, przełożyć takowe N. Panu wraz z prośbą:

o przeniesienie miasta Wschowy z pierwszój do drugiój klasy podatku podymnego.

23.

Komornicy uważani są z strony władz tutejszój Prowincyi, w stosunkach swoich, za prostych najemników, a wynikające między dominiami i

Gutsherrschaft und diesen Dienstfamilien entstehenden Streitigkeiten, über gegenseitige Bestimmungen, nur in der Form eines Prozesses von den betreffenden Gerichten entschieden.

Die Weitläufigkeiten eines gerichtlichen Verfahrens haben für die größeren Landbesitzer in einzelnen Fällen, insbesondere bei Verweigerung der Dienste von Seiten der Dienstfamilien zur Zeit der Ernte, einen durchaus unerföhrlichen Nachtheil hervorgebracht.

Wenn aber der §. 1. der allgemeinen Gefinde-Ordnung vom Jahre 1810., publicirt hieselbst durch das Posener Amtsblatt pro 1817., das Verhältniß dieser Dienstfamilien auf größeren Landgütern schon in sich zu enthalten scheint, so haben die Stände gebeten, daß Se. Majestät geruhen, eine Erklärung dahin huldreichst ergehen zu lassen:

daß alle Dienstfamilien (Einlieger, Tagelöhner) auf Landgütern, die nach Maassgabe des Gesetzes vom 8. April 1823. nicht regulirungsfähig sind, in Betreff des ihrem Herrn kontraktmäßig zustehenden Gehorsams und der Zwangsmittel zur Erfüllung ihrer Verbindlichkeiten sowohl wie auch im Betreff der Bestrafung für die Nichterfüllung derselben, als Gefinde betrachtet werden und lediglich den Bestimmungen der allgemeinen Gefinde-Ordnung vom Jahre 1810. unterworfen seyn mögen, wonach auch ihre Ermiffion vor das Forum der Administrations-Behörde gehdet, ihnen indeß der Rekurs an die Gerichte unbenommen bleiben würde.

24.

Nach dem §. 484. Tit. 7. Thl. II. des allgemeinen Landrechts, kann die Herrschaft unstrittige Zinsen durch die Dorfgerichte des Orts unmittelbar heitreiben lassen. Dergleichen Gerichte sind in der hiesigen Provinz nicht vorhanden, und die Langsamkeit, mit welcher die Beitreibung der rückständigen Zinsen auf dem gerichtlichen Wege erfolgt, verursacht den Gutsherrn ungeminen Schaden, und bereitet den Restanten ihren Untergang. Auf den Domainen findet die Einziehung unstrittiger Hebungen, nach Maassgabe der, für die Regierungen am 23. Oktober 1817. erlassenen Instruktionen auf administrativem Wege statt, und die Stände haben daher in der tiefsten Ehrfurcht den Antrag gemacht:

nimi spory pod względem wzajemnych układów, tylko w formie processu przez właściwe Sądy rozstrzygane bywają.

Połączone z trudnościami postępowanie sądowe przyniosło niekiedy dla posiadzicieli większych włości niepowetowane szkody, zwłaszcza przez wzbranianie się komorników odbywania robocizn w czasie sprzętów.

Gdy zaś §. 1. Powszechnego Regulaminu czeladzi z roku 1810. ogłoszonego przez Dziennik Urzędowy Poznański z roku 1817. zdaie się zawierać w sobie stósunek tych familii komornicznych w znaczniejszych włościach, prosily zatem Stany, ażeby N. Pan raczył wydać deklaracyą w ten sposób:

ażeby wszystkie familie zaciężne (komornicy, wyrobnicy) w dobrach ziemskich, niemające prawa do regulacyi według ustawy z dnia 8. Kwietnia 1823., we względzie należnego ich panu z mocy kontraktu posłuszeństwa, tudzież środków przymuszania ich do odbywania powinności, iako też karania ich za niedopełnienie tychże, uważane były za czeladz zwyczajną i iedynie stały pod ogólnym Regulaminem z roku 1810., podług którego i exmissya ich należałaby do władzy administracyiney, z dozwoleнием im iednak rekursu do władzy sądowej.

24.

Według §. 484. Tyt. 7. Części II. Powszechnego Prawa Kraiowego może dominium żadać ściagnienia czynszów w sporze niezostających przez Sądy wieyskie. Sądy takowe nieznađuą się w tuteyszej Prowincyi, a niespore ściagnanie zaległych czynszów drogą sądową, zrzadza dla posiadzicieli dóbr niezmierną szkodę, dłużnikom zaś upadek gotuie. W królewszczynach ściagnane bywają niebędące w sporze daniny, stósownie do instrukcyi dla Władz Regencyinych z dnia 23 Października 1817. r., przez władzę administracyiną. Dopraszały się więc Stany N. Pana:

in derselben Art auch die unstrittigen Hebungen von den Gutseingefessenen in den Rittergütern den Landrätthen zu übertragen.

25.

Die Stände haben folgende Abänderungen des Stempelgesetzes vom 7. März 1822. gewünscht:

- a) daß nicht der Producent, sondern einzig der Aussteller eines mit vorschriftsmäßigem Stempel nicht versehenen Dokuments zur Lösung des fehlenden Stempels und zur Entrichtung der Strafe anzuhalten;
- b) daß dem Denuncianten nicht die Hälfte, sondern bloß $\frac{1}{10}$ der Stempelstrafe zuzubilligen;
- c) daß dem Stempelfiskal keine Lantieme von der Stempelstrafe zu gewähren, sondern ihm eher sein Gehalt zu erhöhen;
- d) daß Derjenige, welcher wegen etwaniger Unbestimmtheit des Stempelgesetzes, den gehörigen Stempel nicht verbraucht hat, von der Stempelstrafe zu befreien, und
- e) daß das gedachte Stempelgesetz auf Fälle, die sich vor Erlassung desselben ereignet, nicht anzuwenden.

Diese Wünsche haben die Stände mit Gründen unterstützt, und in einer diesfälligen Bittschrift bei des Königs Majestät anzubringen sich erlaubt.

26.

Auf den allerunterthänigsten Antrag des ersten Landtages haben des Königs Majestät bereits zu gestatten geruht, daß von den, in den Depositorien befindlichen Summen, Posener Pfandbriefe angekauft werden, jedoch nur insofern sie unter, oder doch für den Rennwerth zu haben seien.

In Folge der letztern Bestimmung haben die Gerichte, seitdem die Posener Pfandbriefe im Course über den Nominalwerth gestiegen sind, mit dem Ankauf derselben aufgehört, und es sind mehrere hunderttausend Thaler an Depositargeldern in Banco-Obligationen umgewandelt worden. Diese bringen nur $2\frac{1}{2}$ proCent Zinsen ein, von welchen 1 proCent für Verpackung und Porto abgezogen wird, und bei etwaniger schleuniger Rückzahlung ebenfalls ein neues proCent abgeht.

zuletzt in demselben Sinne auch die unstrittigen Hebungen von den Gutseingefessenen in den Rittergütern den Landrätthen zu übertragen.

25.

Stany pragnęły następujących zmian w ustawie stempłowej z dnia 7. Marca 1822.:

- a) aby nie produkujący (ukaziciel) lecz tylko wystawiciel dokumentu, do którego nie użyto przepisane go stempla, do złożenia niedostającego stempla i zapłacenia kary stempłowej był zniewolonym;
- b) aby denuncyantowi nie połowa, lecz tylko $\frac{1}{10}$ kary stempłowej służyła;
- c) aby Fiskal stempłowy nie pobierał żadnej tantiemy, ale raczćy miał sobie płacć podwyższoną;
- d) ażeby ten, co może dla niedosćy iasnego przepisu w ustawie stempłowej, nieużył przyzwoitego stempla, od kary stempłowej był wolnym, i
- e) żeby rzeczona ustawa stempłowa nie była stósowaną do przypadków, które się przed ogłoszeniem ićy wydarzły.

Życzenia te poparły Stany powodami i przedstawiły ie w zanieśionćy do podnóżka tronu petycyi.

26.

W skutek nayspokorniejszego wniosku I. Seymu raczył N. Pan zezwolić na zakupowanie listów Poznańskich zastawnych za summy znajdujące się w depozytach, iednakże tylko wtenczas, gdy ich niżćy lub przynajmniej za cenę nominalną nabyć można.

W następstwie ostatniego postanowienia, Sądy od czasu wzniesienia się kursu Poznańskich listów zastawnych nad cenę nominalną, zaprzestały takowe kupować i zamieniły kilkakroć sto tysięcy Talarów pieniędzy depozytalnych na obligacye bankowe. Te przynoszą tylko $2\frac{1}{2}$ proCent prowizyi, od którćy 1 proCent idzie na koszta pakowania i portoryi, a w razie nagłego zwrotu traci się znowu 1 proCent.

In einem solchen Falle betragen die Zinsen von den Bank-Obligationen im ersten Jahre nur effektive $\frac{1}{2}$ pro Cent, während die Posener Pfandbriefe bei gleicher Sicherheit und Umsatzfähigkeit 4 pro Cent Zinsen gewähren.

Dieses erwägend, haben die Stände des Königs Majestät gebeten:

die Gerichtsbehörden im Großherzogthum Posen zu ermächtigen, diejenigen Depositalgelder, über deren anderweitige Unterbringung die resp. Vormünder und Curatoren in einer zu bestimmenden Frist sich nicht erklärt haben, ohne weitere diesfällige Rückfrage in Posensche Pfandbriefe, bis zu dem Normalfusse von 3 pro Cent über den Nennwerth, welchen die Provinzial-Landschafts-Direktion für zu amortisirende Pfandbriefe selbst zu vergütigen verpflichtet ist, umzusetzen.

27.

Durch das Allerhöchste Patent wegen Wiederherstellung des Hypothekenwesens, vom 4. April 1818, ist jedem Eigenthümer eines Grundstücks in den Städten und auf dem Lande im Großherzogthum Posen die Pflicht aufgelegt, den Besitztitel auf seinen Namen zu berichtigen.

So weise und heilsam diese Allerhöchste Bestimmung an sich ist, so verursacht sie doch den Inhabern kleiner Besitztümer mehr Kosten, als ihnen Nutzen daraus erwächst. Dies haben die Stände in einer Bittschrift darzuthun sich bemüht, und darauf ehrfurchtsvoll angetragen:

daß des Königs Majestät auszusprechen geruhen, wie Eigenthümer städtischer und ländlicher Grundstücke unter dem Werthe von 1000 Rthlr. nicht gehalten seien, das Hypothekenwesen berichtigen zu lassen, und daß denjenigen, welche die Regulirung des Besitztittels wünschen, gestattet werde, den Nachweis ihres Eigenthums bei den betreffenden Friedensgerichten zu führen.

Um nun aber dem Erwerber solcher Grundstücke die Ueberzeugung zu gewähren, daß er von dem rechtmäßigen Eigenthümer kauft, und in welcher Art der Letztere

W takowym przypadku prowizya od obligacyi bankowych wynosi w pierwszym roku rzeczywiście tylko $\frac{1}{2}$ pro Cent prowizyi, podczas gdy listy zastawne Poznańskie równie pewne i łatwe do zamiany, 4 pro Cent prowizyi przynoszą.

To mając na uwadze, upraszały Stany Najjaśniejszego Pana:

o najlaskawsze dozwoleńie władzom sądowym w W. Xięstwie Poznańskim, ażeby te za summy depozytalne, względem których dalszego lokowania na pro Cent nie oświadczyli się opiekuni i kuratorowie w naznaczonym czasie, bez dalszego pytania zakupowały listy zastawne Poznańskie aż do normalnéj wysokości 3 pro Centów nad wartość nominalną, które Dyrekcyja Ziemstwa za listy zastawne do umorzenia przychodzące wynagrodzić iest obowiązana.

27.

Podług Najwyższego patentu względem przywrócenia hipotek z dnia 4. Kwietnia 1818, obowiązany iest każdy właściciel nieruchomości po miastach i wsiach w W. Xięstwie Poznańskim, regulować na swe imie tytuł possessyi.

Jak mądrém i zbawienném iest w rzeczy samej to Najwyższe postanowienie, przecieź właścicielom mniejszych posiadłości więcey zrzadza kosztów iak przynosi korzyści. Staraly się Stany wykazać to w oddzielnéj petycyi i przelożyły naypokornieyszy wniosek:

ażeby N. Pan wyrzec raczył, iż właściciele posiadłości mieyskich i wieyskich, których wartość 1000 Talarów niedochodzi, nie są obowiązani do regulowania tytułu possessyi i że życzącym tego wolno iest wykazać swą własność w swych Sądach Pokoju.

Aby zaś nabywający takowe grunta mógł się przekonać, iż ie od prawego nabywa właściciela, tudzież iak dalece ostatni ograniczony iest w pra-

in dem Rechte, darüber zu disponiren, beschränkt ist, nicht minder, um den Realgläubigern ihre Gerechtsame zu sichern, haben die Stände ihre fernere Bitte dahin gerichtet:

- 1) daß von den gedachten Besizungen durch die Friedensgerichte Hypothekenakten angelegt würden, zu welchen
 - a) die Eigenthümer gehalten wären, die Beweissthümer ihres Eigenthums zu übergeben,
 - b) andere Interessenten aber, die Urkunden über Schuldsforderungen und andere Beschränkungen des Eigenthums einreichen könnten, und
- 2) daß die Friedensgerichte angewiesen werden, über die Zeit der Einreichung der gedachten Urkunden zu den Grundakten, Atteste auszufertigen, und daß im Falle eines Streits unter den Gläubigern über den Vorzug dieser, durch die Zeit der Anmeldung einer Forderung bei den Hypothekenakten begründet werde.

Die Stände waren auch des Dafürhaltens, daß es vom Nutzen seyn würde, wenn die Eigenthümer von Grundstücken, deren Werth die Summe von 1000 Rtl. nicht übersteigt, Auseinandersetzungen mit ihren Kindern, wegen jener Besizungen unter Lebendigen, oder auf den Todesfall, weder gerichtlich, noch vor einem Notar vornehmen dürften, weil die Höhe der Kosten sie häufig davon abhält, dergleichen Verfügungen zu treffen, nicht selten auch, besonders in Krankheitsfällen, bei einer großen Entfernung des Gerichts oder des Notars es unmdglich ist, eine Gerichtsperson herbeizuschaffen. Daraus entstehen die mehrsten Mißhelligkeiten unter den Kindern, und diese erzeugen wiederum Prozesse, welche bei ihrer Kostspieligkeit, den Ruin der Wirthschaft zur Folge haben.

Solchen traurigen Folgen könnte, nach der allerunterthänigsten Meinung der Stände, dadurch vorgebeugt werden, daß vollständige Formulare zu solchen Auseinandersetzungen gedruckt würden, und daß die Ausfüllung dieses Formulars durch die Ortsbehörde in Ge-

wie rozrządzenia onemiż, niemniéy żeby wierzyciele realni zapewnione sobie mieli sywe prawa, upraszały Stany:

- 1) ażeby we względzie rzeczonych gruntów Sądy Pokoiu utrzymywały akta hipoteczne, do którychby
 - a) właściciele obowiązani byli składać dowody własność wykazujące,
 - b) inni zaś interessenci dokumenta długów hipotecznych i innych ograniczeń własności tyczące się podawać mogli, i
- 2) żeby Sądy Pokoiu względem czasu podania rzeczonych dokumentów do akt hipotecznych, wydawały zaświadczenia, i żeby w razie prawnego sporu między wierzycielami o pierwszeństwo, czas zgłoszenia się z wierzytelnością do akt hipotecznych porządek pierwszeństwa stanowił.

Mniemały także Stany, iżby pożyteczną było rzeczą, gdyby właściciele gruntów, których wartość summy 1000 Tal. nie przechodzi, chcąc nimi rozporządzić na rzecz dzieci za życia lub na przypadek śmierci, nie byli zniewalani do przedsiębrania téy czynności w Sądzie lub przed Notaryuszem, gdyż znaczne koszta częstokroć zrażają ich od tego, i nieraz, w chorobach zwłaszcza, dla znaczney odległości Sądu lub Notaryusza, niepodobnym iest sprowadzenie osoby sądowéy. Stąd to rodzą się największe nieporozumienia między dziećmi, a z nich processa, które ogromem kosztów gospodarstwo na zniszczenie wystawiają.

Zdaniem Stanów możnaby tym smutnym skutkom zaradzić przeznaczonemi do takowych rozporządzeń drukowanemi formularzami, w któreby władza miejscowa w obecności dwóch, w każdej gminie raz na zawsze przysięgą zobowiąza-

gentwart von zwei, ein für allemal zu diesem Geschäfte in jeder Gemeinde zu vereidigenden Zeugen erfolge, diesen Auseinandersetzungen aber hiernächst alle Wirkung gerichtlicher Vergleiche beigelegt würde.

Die übrigen beim Landtage eingegangenen Anträge und Beschwerden sind theils als unbegründet, theils als individuell, und also vor dessen Cognition nicht gehdrig, zurückgewiesen worden.

Am 24. Februar 1830. ist in Gemäßheit des Gesetzes vom 27. März 1824. die Hälfte der Abgeordneten durch das Loos ausgeschieden. Am folgenden Tage ward der Landtag, nachdem noch der Fürst Landtags-Marschall eine Abschiederede gehalten, von dem Königlich-Landtags-Kommissarius geschlossen, und Se. Durchlaucht der Herr Fürst Statthalter entließen in den verbindlichsten Aeußerungen die Stände, welche in der frohen Hoffnung leben, daß ihre allerunterthänigsten Anträge und Bitten des Königs Majestät in Gnaden aufzunehmen geruhen werden.

Schloß Reisen, am 13. März 1830.

Anton Fürst Sulkowski,

Ordinat zu Reisen.

ných świadków, też rozporządzenia z zupełnym skutkiem ugód sądowych zapisywała.

Inne podane do Seymu wnioski i zażalenia, iako poczęści nieuzasadnione, poczęści osobiste, a zatém nie należące do rozpoznania Seymujących, nie zostały uwzględnione.

Dnia 24. Lutego 1830., wyszła stósownie do ustawy z dnia 27. Marca 1824. połowa Deputowanych przez losowanie, a nazaiutrz po mowie Xięcia Marszałka i ogłoszeniu Seymu przez Królewskiego Kommissarza za zamknięty, JO. Xiążę Namiestnik takowy w uprzejmych wyrazach rozwiązał, a Stany słodką karmią się nadzieją, iż N. Pan do naypokorniejszych wniosków i prośb ich łaskawie przychylić się raczy.

Rydzyna, dnia 13. Marca 1830.

Antoni Xiążę Sulkowski,

Ordynat na Rydzynie.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen etc. etc.

Entbieten Unsern zum zweiten Provinzial-Landtage des Großherzogthums Posen versammelt gewesenen getreuen Ständen Unsern gnädigen Gruss, und ertheilen ihnen auf die verschiedenen von ihnen abgegebenen Erklärungen folgende Resolutionen:

I.

Die dem Landtage vorgelegten Propositionen betreffend.

Die Verordnung wegen der im Gesetze vom 27. März 1824. vorbehaltenen Bestimmungen.

1) Wir haben die Verordnung über die im Gesetze vom 27. März 1824. §. 4. etc. etc. vorbehaltenen Bestimmungen, im Wesentlichen den Vorschlägen des Landtags gemäß, entwerfen lassen, solche auch unterm 15. Dezember 1830. vollzogen und deren Publikation durch die Gesetzsammlung angeordnet. Anliegend unter A. 1. fertigen Wir selbige Unsern getreuen Ständen abschriftlich zu, und genehmigen, ihrem Antrage gemäß, daß auch die Kosten des zweiten Landtags, gleich denen des ersten, aus den Departemental-Fonds von Posen und Bromberg entnommen werden dürfen.

Departemental-Schuldenwesen.

2) Was die von Unsern getreuen Ständen in Betreff des Schuldenwesens der Departements Posen und Bromberg abgegebenen Erklärungen anlangt, so haben Wir gern ersehn, daß ihr Bestreben fortwährend auf die Erledigung dieser verwickelten Angelegenheit gerichtet und das Interesse der verschiedenen Klassen der Eingefessenen dabei angemessen berücksichtigt worden ist. Indem Wir ihnen hierüber Unser Wohlgefallen bezeigen, lassen Wir ihnen anliegend sub B. einen Vortrag Unserer Minister der Finanzen und des Innern und der Polizei zugehen. Die darin enthaltenen Anträge haben Wir genehmigt, und hiernach die weitere Abwicklung dieser Angelegenheit zu beschleunigen anbefohlen.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożęy łaski, Król Pruski i t. d.

Naszym wiernym Stanom, zebrany na drugi Sejm prowincyalny W. Xięstwa Poznańskiego, łaskawe Nasze oznajmujemy pozdrowienie i na rozmaite ich oświadczenia następujące udzielamy im rezolucye:

I.

Względem przełożonych Seymowi propozycy.

Ustawa względem zastrzeżonych w prawie z dnia 27. Marca 1824. postanowień.

1) Kazaliśmy ustawę względem zastrzeżonych w prawie z dnia 27. Marca 1824. §. 4. i t. d. postanowień, ułożyć, zgodnie co do istoty rzeczy z propozycjami Seymu, podpisaliśmy takową pod dniem 15. Grudnia 1830. i ogłoszenie ię przez Zbiór Praw zarządzili. W załączeniu pod A. 1. przesłaliśmy onę Naszym wiernym Stanom w odpisie; a przychylając się do ich wniosku, dozwalamy załatwienia wydatków drugiego Seymu, podobnie iak pierwszego, z fundusów departamentowych Poznańskiego i Bydgoskiego.

Długi departamentowe.

2) Co się tyczy oświadczeń wiernych Stanów Naszych względem długów Departamentu Poznańskiego i Bydgoskiego, miło Nam było widzieć, ciągle ich usiłowania dążące do uprzątnienia tych zawikłanych okoliczności, z zachowaniem stósowney na interes rozmaitych klass mieszkańców uwagi. Oświadczaiąc im Nasze pod tym względem upodobanie, przyłączamy pod B. sprawozdanie Naszych Ministrów finansów, tudzież spraw wewnętrznych i policyi. Zawarte w niem wnioski zatwierdziliśmy i według nich dalsze załatwienie tęj rzeczy przyspieszyć nakazali.

Korrektons-Haus.

3) Das in Betreff des Korrektons-Hauses für die dortige Provinz angebrachte Gesuch, daß diese Anstalt nicht in dem dazu bestimmt gewesenen Franziskaner-Kloster zu Posen eingerichtet werden möge, finden Wir aus den dafür angebrachten Gründen zu gewähren kein Bedenken, wollen auch das Bernhardiner-Kloster zu Kosten dazu überweisen lassen. Unser Ober-Präsident ist zu den weitem Einleitungen beauftragt, und wird in Gemäßheit der ihm wegen der Anträge der Stände zu ertheilenden Anweisungen, zur Ausführung vorschreiten. Das Resultat wird demnächst auf dem künftigen Landtage den Ständen vorgelegt, und dadurch die definitive Erledigung der Sache herbeigeführt werden. Dem Gesuche um Verwendung der bisherigen Nützungen von den Zollgebäuden zu Fordon zu der ersten Einrichtung und um Ueberweisung der durch den Verkauf dieser Gebäude zu erlangenden Summe wollen Wir ebenfalls willfahren, finden auch vorläufig gegen die Anträge wegen der Unterhaltungskosten nichts zu erinnern, wollen aber die definitive Bestimmung hierüber, und über die Theilnahme der Stände an der Leitung der Anstalt dem künftigen Reglement vorbehalten. Unser Minister des Innern und der Polizei ist jedoch von Uns ermächtigt worden, das Reglement und den Etat für die Anstalt schon vorläufig unter Vorbehalt Unserer Bestätigung zu genehmigen, so wie auch einstweilen das Verhältniß zu bestimmen, in welchem Unsere getreuen Stände an der Verwaltung der Anstalt Theil zu nehmen haben.

Feuer-Societäts-Wesen.

4) Ueber die Erklärung des Landtags in Betreff der wegen Regulirung der Feuer-Societäts-Angelegenheiten demselben vorgelegten Entwürfe behalten Wir Uns, nach weiterer Bearbeitung der Sache, die Entschliebung vor.

Zerstückelung der ländlichen Grundstücke.

5) Die Bemerkungen Unserer getreuen Stände über die Frage: ob und in welcher Art die zu große Zerstückelung der ländlichen Grundstücke eine gesetzliche Vorschrift erforderlich mache? nicht minder

Provokation auf Gemeinheits-Theilung.

6) über den ihnen vorgelegten Gesetzes-Entwurf wegen Beschränkung der Befugniß zur Provokation auf

Dom poprawy.

3) Do prosby, ażeby na dom poprawy dla tameczny Prewincyi nie używać klasztoru Franciszkańskiego w Poznaniu, który na to był przeznaczonym, przychylamy się z powodów w nię wyrażonych, i klasztor Bernardyński w Kościanie na ten cel oddać każemy. Nasz Prezes Naczelny ma sobie polecone dalsze działania i zaymie się wykonaniem stósownie do rozporządzeń, które mu we wzgledzie wniosków Stanów udzielone będą. Rezultat przełożony będzie następnie Stanom na przyszłym Seymie, i rzecz ta tym sposobem ostatecznie załatwioną zostanie. Przychylamy się również do prosby o użycie dotychczasowych dochodów z budynków celnych w Fordonie na pierwsze urządzenie, tudzież o przekazanie sumy za sprzedaż tychże budynków; nie mamy także nic do nadmienienia na teraz przeciw wnioskowi względem kosztów na utrzymanie, ostateczne atoli postanowienie w téj mierze i względem udziału Stanów w kierowaniu Instytutem zostawiamy przyszłemu regulaminowi. Wszakże Nasz Minister spraw wewnętrznych i policyi został od Nas upoważnionym do approbowania tymczasowo regulaminu i etatu dla tegoż Instytutu, z zastrzeżeniem Naszego zatwierdzenia, tudzież do oznaczenia na teraz stósunku, w jakim Nasze wierne Stany mają mieć udział w zarządzie Instytutu.

Towarzystwo ogniowe.

4) Co się dotyczy oświadczenia Seymu względem przełożonych mu projektów w przedmiocie uregulowania interesów Towarzystwa ogniowego, zachowujemy Sobie decyzją po dalszym rzeczy téj zgłębieniu.

Rozdrabnianie posiadłości wiejskich.

5) Uwagi wiernych Stanów Naszych względem kwestyi: czyli i w jakim sposobie zbyt wielkie rozdrabnianie posiadłości wiejskich okazuje potrzebę przepisu prawnego? niemnię

Czynienie wniosków o podziały wspólności.

6) względem przełożonego im projektu do ustawy, tyczący się ściśnienia prawa czynienia

Gemeintheilungen, sollen bei den endlichen Beschlüssen über diese Gegenstände in Erwägung gezogen werden.

Taubstumm-Unterricht.

7) Rücksichtlich des Unterrichts der Taubstummen haben Unsere getreuen Stände die Nothwendigkeit eines für Taubstumme zu errichtenden und mit dem Schullehrer-Seminar in Beziehung zu setzenden Instituts nicht verkannt. Da dieselben jedoch die dazu erforderlichen Mittel zunächst in dem säkularisirten Kirchen- und Klostergut der Provinz finden wollen, so kann die endliche Entschliessung auf die angebrachten Bitten erst erfolgen, sobald die noch schwebenden Berathungen über die Verwendung des säkularisirten Kirchen- und Klosterguts dortiger Provinz zu einem Resultat geführt haben werden. Damit indessen wenigstens ein Anfang mit dieser nützlichen und der Provinz sehr nothwendigen Einrichtung gemacht werde, wollen Wir einstweilen vorläufig die Mittel bewilligen, welche zu Unterhaltung von sechs Taubstummen-Zöglingen in Posen, wo sich beim Seminar ein zu diesem Unterrichte ausgebildeter Lehrer befindet, erforderlich sind. Unser Minister der geistlichen, Unterrichts- und Medizinal-Angelegenheiten wird das Weitere deshalb einleiten.

Verminderung der Zahl der Jahrmärkte.

8) Da die zu große Anzahl der Jahrmärkte, wie auch die Majorität des Landtags zugestanden, auf die Sittlichkeit der Einwohner einen eben so nachtheiligen Einfluß als auf den öffentlichen Verkehr geäußert hat, so haben Wir, zu Abstellung dieses Uebelstandes, den bereits durch die Amtsblätter bekannt gemachten Befehl vom 21. August 1830. erlassen, in dessen Verfolg den Ständen bei ihrer nächsten Zusammenkunft weitere Mittheilung geschehen wird.

Lagergrundsätze für den landschaftlichen Credit-Verein.

9) Ueber die beabsichtigte Veränderung in den Lagergrundsätzen für den landschaftlichen Credit-Verein des Großherzogthums Posen, Behufs ihrer Anwendung auf die gerichtliche Abschätzung der Rittergüter, haben Wir die Verordnung vom 8. Januar v. J. erlassen, welche bereits durch die Gesefsammlung publicirt worden ist.

Irren-Heil-Anstalt.

10) Da der Landtag erklärt hat, mit der Provinz Schlessen für die gemeinschaftliche Benutzung der Irren-

wniosków o podziały wspólności, roztrząsane będą przy ostatecznym rozstrzygnięciu tych przedmiotów.

Uczenie głuchoniemych.

7) We względzie nauki głuchoniemych uznaly wierne Nasze Stany potrzebę zaprowadzenia Instytutu dla głuchoniemych i postawienia go w związku z Seminaryum nauczycielskiem. Gdy zaś naybliższe źródło potrzebnych na to funduszów upatruia w sekularyzowanych dobrach kościelnych i klasztornych Prowincyi; ostateczna przeto decyzya na zaniezione w téy mierze próby nastąpić dopiero może po ukończeniu toczących się ieszcze obrad względem użycia sekularyzowanych dóbr kościelnych i klasztornych tamieczney Prowincyi. Chcąc iednak, żeby przynajmniéy początek wzięta tak użyteczna i dla Prowincyi nader potrzebna szkoła, zezwalamy tymczasowo na zaliczenie funduszów, potrzebnych na utrzymanie sześciu uczniów głuchoniemych w Poznaniu, gdzie przy Seminaryum nayduie się nauczyciel do udzielania téy nauki usposobiony. Nasz Minister spraw duchownych, naukowych i lekarskich wyda dalsze w téy mierze rozporządzenia.

Zmniejszenie liczby jarmarków.

8) Gdy zbyt wielka liczba jarmarków, podług własnego przez większość Seymu przyznania, równie zgubny wywierala wpływ na moralność mieszkańców, iak i na publiczne związki handlowe, zaczęm dla zaradzenia temu złemu wydaliśmy ogłoszony iuż przez Dzienniki Urzędowe rozkaz z dnia 21. Sierpnia 1830., w skutku którego Stany dalszą odbiorą komunikacyą na naybliższém swém zgromadzeniu.

Zasady szacowania dóbr dla Towarzystwa Ziemskiego.

9) W przedmiocie zamierzoney odmiany w zasadach szacowania dóbr dla Towarzystwa Ziemskiego W. Xięstwa Poznańskiego w zastósowaniu ich do taxy sądowey, wydaliśmy ustawę z dnia 8. Stycznia r. z., która iest iuż przez Zbiór Praw ogłoszoną.

Instytut leczenia osób, cierpiących pomieszanie zmysłów.

10) Gdy Seym oświadczył, iż niechce połączyć się z Szląskiem we względzie wspólnego u-

Heilanstalt zu Leubus in keine Verbindung treten zu wollen, so lassen Wir es dabei bewenden, können aber dem Antrage auf Bewilligung von Zuschüssen zu diesem Zwecke aus den Gütern aufgehobener Klöster nicht statt geben, weil deren Einkünfte, nach den bereits vorliegenden Ueberschlägen, für Zwecke, die dem Interesse der Provinz nicht minder wichtig sind, und mit solchem in näher Verbindung stehen, nicht hinreichen.

Die Kosten der Errichtung und Unterhaltung der Anstalten zur Heilung und Verwahrung unvermögender Gemüthsfranker werden demnach, zumal hierdurch eigentlich nur eine den einzelnen Kommunen ohnehin obliegende Verpflichtung in anderer und zweckmäßigerer Form erfüllt wird, von der Provinz, als der Gesamtheit der verpflichteten Kommunen, allein aufzubringen seyn, worüber die Berathung mit dem nächsten Provinzial-Landtage wieder aufgenommen werden soll. Wir wollen aber zur Beförderung der Sache eins der aufzuhobenden Klöster der Provinz zu diesem Zwecke übereignen und beauftragen Unsern Ober-Präsidenten, die nöthigen Ermittelungen deshalb anzustellen.

Da nun bis dahin nichts weiter verhandelt werden kann, so bedarf es der Bestätigung der deshalb getroffenen Deputirtenwahl nicht.

II.

Die vom Landtage angebrachten Petitionen betreffend.

Gebrauch der polnischen Sprache.

1) Nur mit Befremden haben Wir aus dem im erweiterten Maaße wiederholten Antrage der Provinzial-Stände auf Erhaltung ihrer Nationalität entnommen, welche Deutung den von Uns in Unserm Zurf vom 15. Mai 1815. ertheilten Verheißungen zu geben versucht wird. Wir haben darin den Einwohnern des Großherzogthums Posen eröffnet, daß Wir ihnen durch ihre Einverleibung mit Unserer Monarchie ein Vaterland gegeben, ohne daß sie ihre Nationalität verläugnen dürfen; es ist ihnen dabei die Theilnahme an der den übrigen Provinzen Unseres Reichs zugesicher-

ten des Instituts der Behandlung der Personen, die an Verwirrung des Verstandes leiden, in Leubus bestehende, zu berücksichtigen; wir können aber dem Antrage auf Bewilligung von Zuschüssen zu diesem Zwecke aus den Gütern aufgehobener Klöster nicht statt geben, weil deren Einkünfte, nach den bereits vorliegenden Ueberschlägen, für Zwecke, die dem Interesse der Provinz nicht minder wichtig sind, und mit solchem in näher Verbindung stehen, nicht hinreichen.

Die Kosten der Errichtung und Unterhaltung der Anstalten zur Heilung und Verwahrung unvermögender Gemüthsfranker werden demnach, zumal hierdurch eigentlich nur eine den einzelnen Kommunen ohnehin obliegende Verpflichtung in anderer und zweckmäßigerer Form erfüllt wird, von der Provinz, als der Gesamtheit der verpflichteten Kommunen, allein aufzubringen seyn, worüber die Berathung mit dem nächsten Provinzial-Landtage wieder aufgenommen werden soll. Wir wollen aber zur Beförderung der Sache eins der aufzuhobenden Klöster der Provinz zu diesem Zwecke übereignen und beauftragen Unsern Ober-Präsidenten, die nöthigen Ermittelungen deshalb anzustellen.

Da nun bis dahin nichts weiter verhandelt werden kann, so bedarf es der Bestätigung der deshalb getroffenen Deputirtenwahl nicht.

II.

Podane przez Sejm petycje.

Używanie języka polskiego.

1) Z ponowionego w rozciąglejszym znaczeniu wniosku Stanów prowincjonalnych o utrzymanie ich narodowości, z zadziwieniem wyczytaliśmy, w jakim sposobie usiłują tłómaczyć udzielone przez Nas w odezwie Naszej z dnia 15. Maja 1815. przyrzeczenia. W odezwie tej oświadczyliśmy mieszkańcom W. Xięstwa Poznańskiego, żeśmy im przez wcielenie ich do Monarchii Naszej dali oyczyznę, bez potrzeby zrzeczenia się z ich strony narodowości; zapewniono im oraz udział w przyrzeczonem in-

ten ständischen Verfassung, so wie die Aufrechterhaltung ihrer Religion und der Gebrauch ihrer Muttersprache neben der deutschen zugesichert worden. Dieser Unser Allerhöchster Wille ist auch genau und ohne alle Beeinträchtigung in Erfüllung getreten, und bei jeder gegründeten Veranlassung zu einer Beschwerde über Mißbräuche einzelner Beamten, derselben abgeholfen worden. Ein Mehreres zu thun und den der polnischen Abkunft angehörigen Einwohnern der Provinz Posen einen, von dem Provinzial-Landtage in Anspruch genommenen Vorzug vor allen übrigen getreuen Unterthanen Unseres Reichs und insbesondere vor den der deutschen Abkunft angehörigen Einwohnern derselben Provinz, zu gewähren, hat keinesweges in Unsern Absichten gelegen. Es würde sich auch eine solche nach einer politischen Absonderung hinstrebende Ausdehnung der Ansprüche eines Unseren Staaten einverleibten Volksstammes, weder mit der landesväterlichen Zuneigung vereinigen lassen, mit welcher Wir alle Unsere Unterthanen umfassen, noch der nothwendigen Einheit eines gemeinsamen Staatsverbandes entsprechen. Indem wir daher den Provinzial-Ständen hiermit Unsern ernstlichen Willen kund geben, die Provinz Posen auch ferner nur als einen Bestandtheil Unseres Reichs zu betrachten und ihren Bewohnern deshalb alle Unsern übrigen getreuen Unterthanen bewilligten Rechte zu gewähren, erwarten Wir auch von den Provinzial-Ständen, daß sie sich für die Zukunft lediglich auf diese ihnen bisher in vollem Maße und mit sorgfältiger Berücksichtigung ihrer individuellen, auf die Verschiedenheit der Volksstämme Bezug habenden Bedürfnisse zu Theil gewordenen Rechte beschränken, und daß sie sich insbesondere ferner jeder willkürlichen Deutung Unseres Königlich Wortes gemessenst enthalten wollen. Die Provinzial-Stände werden übrigens in Unsern gegenwärtig zu treffenden Anordnungen die landesväterliche Vorsorge dankbar zu erkennen Veranlassung erhalten, welche Wir der Beibehaltung der polnischen Sprache, als derjenigen, welcher die Mehrzahl ihrer Bewohner angehört, widmen, ohne daß Wir aber dem Gebrauch dieser Sprache in öffentlichen Verhandlungen dadurch mehr einzuräumen gesonnen sind, als der Muttersprache eines Unsern Staaten einverleibten Volksstammes, im Gegensatz zu der Landessprache, gebührt.

nym Prowincyom państwa Naszego urzędzeniu Stanów, równie iak zachowanie ich religii i używanie ich języka oyczystego obok niemieckiego. Jakoż naywyższa ta wola Nasza została ściśle i bez wszelkiego uszczerbku dopełnioną, a każdemu w powodach swych uzasadnionemu zarządzeniu o nadużycia pojedynczych urzędników zaradzono. Więcey nad to uczynić, i dać mieszkańcom Prowincyi Poznańskiéy polskiego szczepu pierwszeństwo, o które upomina się Sejm prowincyalny, przed wszystkimi innymi wiernymi poddanymi państwa Naszego, a w szczególności przed mieszkańcami rodu niemieckiego téż Prowincyi, niebyło bynajmniej Naszym zamiarem. Takowe téż, zmierzające do politycznego odłączenia rozciąganie domagań wcielonego do państw Naszych ludu, aniby się dało pogodzić z oycowską dla wszystkich Naszych poddanych przychylnością, aniby odpowiadało koniecznéj iedności, iakiéy połączona w iedno ciało Monarchia wymaga. Obiawiając tedy Stanom prowincyalnym ninieyszém, iż jest nieodzowną wolą Naszą, uważać i nadal Prowincyą Poznańską tylko iako część wchodzącą do składu Państwa Naszego i przyznawać przeto iéy mieszkańcom wszelkie prawa wszystkim Naszym innym wiernym poddanym dozwolone, oczekujemy niemniej po Stanach prowincyalnych, iż na przyszłość ograniczać się iedynie będą na tychże prawach, które im dotąd w zupełności i z troskliwym względem na ich indywiduálne, z różnością pokoleń narodowych związek mające potrzeby, udzielone zostały, i że mianowicie wszelkiego dowolnego wykładu Naszego słowa Królewskiego nadal ściśle unikać zechcą. Zresztą nastąpić obecnie mające rozporządzenia Nasze, dadzą Stanom prowincyalnym powód do uznania z wdzięcznością pieczołowitości oycowskiéy, poświęcanéy przez Nas zachowaniu języka polskiego, iako tego, który jest własnością większéj liczby mieszkańców téj Prowincyi; nie mamy iednak zamiaru przyznawać przeto używaniu tegoż języka w czynnościach publicznych więcey nad to, co oyczystemu językowi wcielonego do państw Naszych szczepu ludu, należy się w odwrotnym do języka kraiowego stósunku.

Die Anstellung eines der polnischen Sprache unkundigen Rathes bei einem dortigen Landes-Kollegio kann daher auch kein Gegenstand der Beschwerde seyn, da den Ansprüchen der Einwohner polnischer Abkunft vollkommen genügt ist, wenn es nur überhaupt nicht an Beamten fehlt, welche der polnischen Sprache kundig sind, und den Gebrauch dieser Sprache neben der Deutschen in allen Geschäftsverhandlungen sichern.

Die Repräsentation der Ritterschaft Kröbener Kreises.

2) Die Umstände, welche Unsere getreuen Stände Uns in Hinsicht der veranstalteten Wahl eines Deputirten der Ritterschaft Kröbener Kreises und deren Vereitelung angezeigt haben, sind Uns früher schon aus den Vorträgen Unserer Behörden bekannt gewesen. Wir können Uns daher auch nicht bewogen finden, deshalb Unsere frühere wohlervogene Entschließung abzuändern.

Die Kreise Deutsch-Krone und Kammin betreffend.

3) Die Bestimmung, daß die Kreise Deutsch-Krone und Kammin nicht zum Großherzogthum Posen geschlagen, vielmehr bei der Provinz Preußen gelassen werden sollen, ist von Uns unmittelbar unterm 13. September 1815. getroffen worden. Hierbei muß es auch um so mehr lediglich sein Bewenden behalten, als Wir dazu unter andern auch durch den dringenden Antrag der Rittergutsbesitzer und der Deputirten der Städte und Rustikalbesitzer des Deutsch-Kroneschen Kreises bewogen worden sind. Auf den Antrag, die gedachten Kreise gegenwärtig noch mit dem Großherzogthum Posen zu vereinigen, können Wir daher nicht eingehen.

Das Denkmal für die Könige Mieczyslaus I. und Boleslaus Chrobry.

4) Wenn die Testaments-Exekutoren des verewigten Erzbischofs von Policki in der Angelegenheit wegen des den Königen Mieczyslaus I. und Boleslaus Chrobry zu errichtenden Denkmals sich unmittelbar mit dem Landtage in Korrespondenz gesetzt haben, so müssen Wir Unsere getreuen Stände darauf aufmerksam machen, daß nach dem Gesetze vom 27. März 1824. §. 47. die Stände individuelle Bitten gleich an die betreffenden Behörden zu verweisen haben, auch nach §. 49 mit Communen u. u. in keiner Verbindung stehen, woraus sich ergibt, daß eine Korrespondenz Einzelner mit

A tak ustanowienie iednego, nieposiadającego ięzyka polskiego, Radzcy przy iednym z tamecznych Kollegiów kraiowych, niemoże być przedmiotem zażalenia, gdy domagania mieszkańców rodu polskiego zupełnie są zaspokoione, skoro tylko w ogólności nie zbywa na urzędnikach, znających ięzyk polski i zabezpieczających używanie tegoż ięzyka obok niemieckiego we wszystkich czynnościach urzędowych.

Reprezentacya Stanu rycerskiego Powiatu Krobskiego.

2) Okoliczności, o których Nam wierne Stany Nasze we względzie przedsięwziętego wyboru Deputowanego od Stanu rycerskiego Powiatu Krobskiego i onegoż zniweczeniu doniosły, były Nam już wcześnię z sprawozdań władz Naszych wiadome. Nie możemy się przeto skłonić do zmienienia z tego powodu Naszego dawniejszego, dobrze rozważonego, postanowienia.

Powiaty Walecki i Kamiński.

3) Postanowienie, ażeby Powiatów Waleckiego i Kamińskiego nieprzyłączać do W. Xięstwa Poznańskiego, lecz pozostawić je przy Prowincji Pruskiej, wyszło od Nas bezpośrednio pod dniem 13. Września 1815. Przy tém musi się też pozostać, tém bardzię, iż między innemi powodował Nas także do tego usilny wniosek właścicieli dóbr szlacheckich i Deputowanych miast, oraz posiadzieli gospodarstw włościańskich Powiatu Waleckiego. Do wniosku więc o połączenie ieszcze teraz rzeczonych Powiatów z W. Xięstwem Poznańskim, nie możemy się przychylić.

Pomnik dla Królów Mieczysława I. i Bolesława Chrobrego.

4) W przedmiocie bezpośrednię z Seymem korespondencyi Exekutorów testamentu zmarłego Arcybiskupa Wolickiego z okoliczności pomnika, który na cześć Królów Mieczysława I. i Bolesława Chrobrego ma być wzniesionym, winniśmy zwrócić uwagę Naszych wiernych Stanów na to, iż według prawa z dnia 27. Marca 1824. §. 47. powinnością ich iest, prośby osobiste odsłać zaraz do władz właściwych i że według §. 49. z gminami i t. d. żadnych nie mają związków; z czego wypływa, iż korespondencya osób poie-

dem Landtage unzulässig ist, und letzterer, wie auch sonst der ganze Inhalt des Gesetzes beweist, sich nur mit dem zu beschäftigen hat, was von uns im Wege der Proposition an ihn gelangt oder von den einzelnen Deputirten nach §. 50. an Bitten und Beschwerden im Auftrage der Committenten zur Sprache gebracht wird.

Hieraus folgt nun von selbst, daß die Testaments-Exekutoren in dieser Angelegenheit keinen Antrag an die Stände hätten gelangen lassen, und letztere ihn nicht hätten annehmen sollen, indem vielmehr an Uns der Antrag zu richten gewesen wäre, die Sache nach dem Wunsche des Testators dem Landtage vorlegen zu lassen, als worauf Wir zur Beachtung in künftigen Fällen Unsere getreuen Stände hierdurch aufmerksam machen.

Da Wir indessen, was die Sache selbst anlangt, bei den geschehenen Anträgen kein Bedenken finden, so genehmigen Wir die Wahl Unseres Statthalters, des Herrn Fürsten Radziwiłł, des Grafen Edward von Raczyński und des Prälaten von Przyłuski, welche ein Comité bilden und berechtigt seyn sollen, gemeinschaftlich die bis jetzt gesammelte Summe in Empfang zu nehmen, weitere Beiträge für den gedachten Zweck zu sammeln, den Fonds zu verwalten, und das sonst Erforderliche zu veranlassen.

Prüfung der Richter.

5) Auf den Antrag, zur Besetzung der Richterstellen bei den Landgerichten in dortiger Provinz von den Bewerbern nicht den Nachweis der Qualifikation zu erfordern, welche Richter bei Gerichten gleichen Ranges in andern Theilen der Monarchie nachweisen müssen, können Wir nicht eingehen, vielmehr bewendet es auch in dieser Beziehung bei demjenigen, was dieses Gegenstandes wegen im Allgemeinen angeordnet ist.

Unterricht in der griechischen Sprache auf den Gymnasien.

6) Den Unterricht in der griechischen Sprache in den dortigen Gymnasien, dem durch Unser Edikt vom 12. Oktober 1810. festgestellten Lehrplane zuwider zu beschränken, finden Wir Uns um so weniger bewogen, als die Gymnasial-Lehrer der Provinz, wegen der bei ihnen zu wünschenden Kenntniß der polnischen Sprache, nicht fähig anderswo, als auf dortigen Gymnasien, gebildet werden können, und diesen jedenfalls eine gründliche Kenntniß der griechischen Sprache unumgänglich nothwendig ist.

dyńczych z Seymem nie jest dozwoloną i że ostatni, iak to cała treść prawa okazuje, winien się tém tylko zajmować, co od Nas w drodze propozycji odbiera, lub co Deputowani, według §. 50. w sposobie prośb i zażaleń z polecenia swoich modawców wnoszą.

Z tego więc wynika, iż Exekutorowie testamentu nie powinni byli w tym interesie czynić wniosku do Stanów, te zaś nie powinny go być przyjmować; owszem należało się udać do Nas z wnioskiem o przełożenie téy rzeczy Seymowi stósownie do życzenia Testatora; na co zwracamy uwagę Naszych wiernych Stanów, ażeby się w przyszłych wydarzeniach do tego zastosowały.

Stémwyszyskiém, co się rzeczy saméy dotyczy, przyjmując uczynione wnioski bez najmniejszego wahania, potwierdzamy wybór w osobach: Naszego Namiestnika, Xiążęcia Jmci *Radziwiłła*, Hrabiego *Edwarda Raczyńskiego* i Prałata *Przyłuskiego*, którzy mają tworzyć Komitet i być upoważnionymi do odebrania wspólnie summy dotąd zebraney, do zbierania na ten cel dalszych składek, do zarządzania funduszem i do wszelkich dalszych działań.

Examen Sędziów.

5) Na wniosek, aby od ubiegających się o posady Sędziów przy Sądach Ziemiańskich w tamiecznej Prowincyi niewymagać dowodu zdatności, iaką Sędziowie przy Sądach równego stopnia w innych częściach Monarchii okazać winni, nie możemy zezwolić, owszem pozostaie się przy ogólnych w téy mierze wydanych postanowieniach.

Nauka języka greckiego w Gimnazyach.

6) Do ograniczenia nauki języka greckiego w tamtejszych Gimnazyach, wbrew potwierdzonemu edyktem Naszym z dnia 12. Października 1810. r. planowi szkolnemu, tém mniéj widzimy się powodowanymi, iż nauczyciele przy Gimnazyach téy Prowincyi, z powodu życzenia, ażeby język polski posiadali, nie mogą być tak łatwo gdzieindzié, iak w Gimnazyach tamiecznych kształceni, tym zaś dokładna znajomość języka greckiego koniecznie jest potrzebną.

Dotation der Elementar-Schulen.

7) Die von den Ständen an den Tag gelegte Theilnahme für die Verbesserung und Verbreitung des öffentlichen Volks-Unterrichts erkennen Wir beifällig an, und erwarten mit Sicherheit, daß von den Einwohnern aller Klassen nach ihren Verhältnissen und Kräften zu Beförderung dieses hochwichtigen Zweckes werde mitgewirkt werden. Schon zeither haben Wir das dortige Volksschulwesen durch Bewilligungen zum Aufbau von Schulhäusern und zur Verbesserung der Lage der Lehrer unterstützt, und werden auch fernerhin da, wo der gute Wille und die Kräfte der Dominien und Gemeinden nicht ausreichen, durch fernerweite nach den Kräften der Staatskassen zu verstärkende Summen nicht nur zu Erreichung obgedachter Zwecke unmittelbar gern zu Hülfe kommen, sondern auch für die bessere Bildung der Lehrer und dafür Sorge tragen, daß den Schulen die Einwirkung einer durch ihre Bildung dazu geeigneten Geistlichkeit nirgends mangle.

Verbindung einer Kunst-Schule mit dem Gymnasium zu Posen.

8) Was das Gesuch um Verbindung einer Unterrichts-Anstalt für Bildhauer, Maler, Kupferstecher und Architekten mit dem Gymnasium zu Posen anlangt, so müssen Wir den Landtag darauf aufmerksam machen, daß es nicht zulässig ist, in jeder einzelnen Provinz auf Kosten des Staats Anstalten dieser Art zu errichten. Da nun auch talentvollen Jünglingen aus der dortigen Provinz eben so, wie denen aus andern Provinzen die Aufnahme in die zu diesem Zwecke bereits bestehenden Anstalten und Unterstützung nach den allgemeinen Grundsätzen zu Theil wird, so kann dem desfalligen Antrage zunächst wenigstens keine weitere Folge gegeben werden. Sollte indessen durch Institutionen, welche aus der Provinz selbst hervorgehen möchten, es sich als angemessen zeigen, den sich zeigenden Kunstsinne besonders zu fördern und auszubilden, so werden Wir hierzu nach der Lage der Umstände zu desfalligen Bewilligungen geneigt seyn.

Das Fretersche Naturalien-Kabinet.

9) Das Fretersche Naturalien-Kabinet geht über das Bedürfnis der zum zweckmäßigen Unterricht in der Naturgeschichte auf den dortigen Gymnasien erforderlichen Hülfsmittel weit hinaus, daher denn auch der Ankauf desselben um so weniger genehmigt werden kann, als

Uposażenie szkół elementarnych.

7) Wynurzoną przez Stany troskliwość o polepszenie i rozszerzenie publicznych szkółek elementarnych dla ludu, uznaiemy z upodobaniem i oczekujemy z pewnością, iż mieszkańcy klass wszystkich ułatwiać będą, według stósunków i sił swoich, osiągnięcie tego nader ważnego celu. Od dawna już wspieraliśmy sprawę nauki elementarnéj ludu w tamiecznéj Prowincyi zapomóżkami na wystawianie szkółek i polepszenie losu nauczycieli, i nadal, gdzieby dobre chęci i zamożność dominiów i gmin nie były dostateczne, znacznieyszymi summami, ile tego siły kass publicznych dozwolą, nietylko chętnie bezpośrednio dopomagać będziemy do dopięcia rzeczonych celów, ale nadto starać się o to, aby szkołom niezbywało nigdzie na spółdziałaniu usposobionego tym końcem przez swe wykształcenie duchowieństwa.

Połączenie szkoły sztuk pięknych z Gimnazjum Poznańskiem.

8) Co się tyczy wniosku o połączenie z Gimnazjum Poznańskiem szkoły rzeźbiarstwa, malarstwa, rytownictwa i budownictwa, musimy zwrócić uwagę Seymu na niepodobieństwo zakładania w każdéj Prowincyi instytutów tego rodzaju kosztem skarbu publicznego. Gdy zaś utalentowani uczniowie z tamiecznéj, równie iak z innych Prowincy, przyjmowani są do założonych już podobnych instytutów i odbierają wsparcie według zasad powszechnych; zaczęm wnioszek w téj mierze, przynajmniej na teraz, nie może wziąć skutku. Stémwszystkiem, gdyby instytucye, któreby w saméj Prowincyi wzięły początek, podały sposobność szczególnego wspierania i kształcenia okazującego się gustu w sztukach nadobnych, natenczas, w miarę okoliczności, przykladać się do tego będziemy.

Gabinet naturalny Fretera.

9) Gabinet naturalny Fretera przechodzi o wiele granicę potrzebnych środków do stósownego udzielania nauki historyi naturalnéj w tamiecznych Gimnazjach; zaczęm też na kupno iego tém mniéj możemy zezwolić, iż wnioski wzglę-

die in Betreff der Beschaffung der dazu nöthigen Geldmittel geschehenen Vorschläge nicht füglich ausgeführt werden können. Unser Minister der geistlichen und Unterrichts-Angelegenheiten wird aber nach Maassgabe der allgemeinen Grundsätze und vorhandenen Mittel darauf Bedacht nehmen, soviel möglich für die Förderung des at urwissenschaftlichen Unterrichts zu sorgen.

Gesuchte Modifikation der Gesetze über Militair-Pflichtigkeit.

10) Dasjenige, was Unsere getreuen Stände zu Begründung ihres Gesuchs wegen Entbindung Eines Sohnes in jeder Familie von der Militairpflicht angeführt haben, kann Uns keine Veranlassung geben, die über diesen Gegenstand für Unsere ganze Monarchie bestehenden Vorschriften abzuändern.

Kranken-Anstalten.

11) Befreiungen von indirekten Steuern werden nach den allgemein beobachteten Grundsätzen nicht bewilligt, daher eine solche auch der Kranken-Anstalt der grauen Schwestern zu Posen nicht zugestanden werden kann.

Der gleichzeitig nachgesuchten Unterstützung der Kreis-Lazarethe durch Bewilligungen aus dem geistlichen Retorsions-, dem Prämienfonds und den herrenlosen Deposital-Massen steht die anderweite Bestimmung dieses Fonds entgegen; hinsichtlich der Hälfte aus dem Kloster-gut läßt sich voraussagen, daß dasselbe nach Berücksichtigung dafür noch mehr geeigneter Zwecke nicht dazu hinreichen wird. So wichtig auch Kreis-Lazarethe sind, so erscheinen doch andere Einrichtungen, wie z. B. die Anstellung von Armen-Distrikts-Arzten, noch als dringender und wichtiger.

Unser Minister der geistlichen, Unterrichts- und Medizinal-Angelegenheiten ist veranlaßt, dies noch weiter zu verfolgen, worüber dem Landtage künftig weitere Eröffnung zugehen wird.

Provinzial-Bank.

12) Wenn Wir Uns bewogen gefunden haben, der in Pommern errichteten Provinzial-Bank Unsere Genehmigung und die Befugniß zur Emission einer Summe in Banknoten zu ertheilen, so ist diese Entschliessung durch besondere Umstände motivirt worden, keinesweges aber

dem obmyślenia funduszu na ten cel nie mogą być z łatwością do skutku przywiedzione. Wszakże Minister Nasz spraw duchownych i naukowych, w miarę zasad ogólnych i funduszków, starać się będzie o wspieranie ile możliwości nauki historyi naturalnej.

Wniosek o zmienie ustaw względem obowiązku służby woyskowej.

10) Powody przywiedzione przez wierne Stany Nasze na poparcie ich wniosku o uwolnienie iednego syna z każdéj rodziny od obowiązku służby woyskowej, nie mogą Nas skłonić do zmienienia przepisów w tym przedmiocie dla całej Naszéj Monarchii wydanych.

Instytuta dla chorych.

11) Podług zasad ogólnych, uwolnienie od podatków niestałych nie ma mieysca, zaczęm i instytut szarych siostr w Poznaniu od nich uwolnionym być nie może.

Uczynionemu równocześnie wnioskowi o dozwolenie wsparcia dla szpitalów obwodowych z funduszków retorsyjnego, nagród i z mass depozytalnych niemających właścicieli, stoi na przeszkodzie inne temi funduszami rozporządzenie; co do funduszków klasztornych, przewidzieć można, iż takowe nie wystarczą na to, po dopełnieniu właściwszych jeszcze pod tym względem celów. Jakkolwiek ważnemi są szpitale obwodowe, to wszelako inne urzządzenia, n. p. ustanowienie lekarzy obwodowych dla ubóstwa, okazują się być tém potrzebniejszemi i ważniejszemi.

Minister Nasz spraw duchownych, naukowych i lekarskich зайmie się gruntowniey tym przedmiotem, a Seymowi udzieloną będzie w przyszłości dalsza w téj mierze wiadomość.

Bank prowincyalny.

12) Jeżeli szczególne okoliczności skłoniły Nas do zatwierdzenia utworzonego w Pomeranii banku prowincyalnego i zezwolenia na puszczenie w obieg pewnéj summy w biletach bankowych, niemogło iednak być Naszym zamiarem, dozwya-

hat Unsere Absicht dahin gehen können, in allen andern Provinzen gleiche Einrichtungen treffen zu lassen und dadurch Veranlassung zu geben, daß der Staat mit mannigfaltigem Bankpapier überhäuft werde. Es kann daher auch die Errichtung einer solchen Bank im Großherzogthum Posen nicht nachgegeben werden.

Gleiche Wagen = Spur.

13) Dem Antrage des Landtags wegen Einführung eines gleichen Wagengeleises in der Provinz ist bereits durch die von Uns unterm 21. August v. J. erlassene und durch die Gesetz-Sammlung publicirte Verordnung genügt worden.

Schiffbarmachung der Neße.

14) Die Schiffbarmachung der Neße vom Goplo-See bis Rakel ist schon früher einer näheren sorgfältigen Prüfung und Erwägung unterzogen. Hierbei haben sich aber so bedeutende technische Schwierigkeiten und Bedenken, besonders auch in Beziehung auf die Benachtheiligung der Schiffbarkeit des Bromberger Kanals, ergeben, daß von der Ausführung hat abgestanden werden müssen.

Ritterschaftlicher Credit = Verein.

15) Auf den Antrag des Provinzial-Landtages, daß den Posenschen Gutsbesitzern noch jetzt lange nach Schließung des Systems, auf fünf Jahre hindurch unter gewissen Bedingungen der freie Beitritt zu dem ritterschaftlichen Credit-Vereine offen gelassen werden möge, haben Wir unter den obwaltenden Zeitumständen um so weniger eingehen können, als nach der statutarischen Schließung des Instituts Anträge auf dessen Erweiterung und Verbesserung überhaupt nur von den zu demselben verbundenen Gutsbesitzern und deren Repräsentanten ausgehen können. Dies letztere steht auch dem Antrage entgegen, daß noch jetzt neue Tax-Revisionen zum Zwecke erhöhter Pfandbriefs-Bewilligungen nachgelassen werden möchten.

Gutsherrliche und bauerliche Verhältnisse.

16) Hinsichtlich der in Vorschlag gebrachten anderweiten Bestimmungen bei Regulirung der gutsherrlichen und bauerlichen Verhältnisse haben Wir noch weitere Erörterungen über die faktische Lage der Sache angeordnet, und werden demnächst das Weitere beschließen.

lać podobnych urzędzeń we wszystkich innych Prowincjach i dać przeto powód do zarzucenia kraiu rozlicznemi papierami bankowemi. A zatem nie może być dozwołoném założenie takiego banku w W. Xięstwie Poznańskim.

Równa kolej wozowa.

13) Wnioskowi Seymu względem zaprowadzenia równy kolei wozowey w Prowincyi stało się już zadosyć przez wydaną od Nas pod dniem 21. Sierpnia r. z., a przez Zbiór Praw ogłoszoną ustawę.

Uspособienie Noteci do splawu.

14) Uspособienie Noteci do splawu od jeziora Gopla do Nakla było już dawniey przedmiotem badań i rozwagi. Przecież dla zaszłych przytém technicznych trudności i wątpliwości, mianowicie też pod względem szkodliwego wpływu na splawność kanału Bydgoskiego, musiano zamiaru tego zaniechać.

Towarzystwo Ziemskie.

15) Do wniosku Seymu prowincyalnego, ażeby właścicielom dóbr ziemskich w W. Xięstwie Poznańskim ieszcze teraz, po zamknięciu oddawna instytutu, dozwołoném zostało na lat pięć pod pewnymi warunkami wolne przystępowanie do związku kredytowego, tém mniéy wśród zachodzących okoliczności mogliśmy się przychylić, iż po zamknięciu, zgodnie z statutami, towarzystwa, wnioski o rozszerzenie i polepszenie onegoż w ogólności tylko przez składających je właścicieli dóbr i reprezentantów ich czynione być mogą. Ta ostatnia okoliczność stoi także na przeszkodzie wnioskowi o dozwołenie ieszcze teraz nowych rewizyji tax w celu zaciągania listów zastawnych w znaczniejszey ilości.

Stósunki między dziedzicami i włościanami.

16) Co do proponowanych odmian w postanowieniach tyczących się regulowania stósunków między dziedzicami i włościanami, nakazaliśmy dalsze zgłębienie istotnego położenia rzeczy i następnie wydamy decyzją.

Städte-Ordnung.

17) Ueber die Anwendbarkeit der revidirten Städte-Ordnung vom 17. März 1831. auf die Städte der dortigen Provinz, besonders auf die kleineren, wollen Wir noch zuvörderst dem Gutachten des Landtags entgegen sehen, behalten Uns jedoch, wenn etwa die eine oder andere der größeren Städte um die Einführung dieses Gesetzes bitten sollte, vor, deshalb auch vorher noch Entschließung zu fassen. Der Stadt Posen haben Wir als einen Beweis Unseres besondern Vertrauens und Unserer Anerkennung der von der Kommune während der dort herrschenden Cholera bewiesenen Besinnung bereits die revidirte Städte-Ordnung verliehen.

Bank-Berechtigten.

18) Der Antrag wegen Entschädigung der Bank-Berechtigten wird nach Erscheinung des in der Bearbeitung begriffenen Gewerbe-Polizei-Gesetzes und Regulirung des städtischen Kommunalwesens weiter erwogen werden.

Hausiren mit Tuchen.

19) In Betreff der Petition, daß den dortigen Tuchmachern der Hausir-Handel mit ihren Fabrikaten, als Ausnahme vom Artikel 38. des Gesetzes vom 30. Mai 1820., gestattet werden möge, können Wir Unsere getreuen Stände lediglich nur auf den Bescheid in Unserm Landtags-Abschiede vom 20. Dezember 1828. sub 11. welcher auf den nämlichen Antrag ergangen ist, zurückweisen, indem sie nichts vorgetragen haben, wodurch die Gründe, auf welchen jener Bescheid beruht, widerlegt worden wären. Sind, wie die Stände zu erkennen geben, die Tuchmachereien in den übrigen Provinzen der Monarchie in ihrer industriösen Ausbildung weiter vorgeschritten, als die Posenschen, so kann es weder als wirksames Mittel, um letztere auf eine höhere Stufe zu heben, noch als gerecht erscheinen, ihnen Vorrechte vor jenen einzuräumen. Auch kann auf die vorgeschlagene Beschränkung:

diesen Hausirhandel nur den Fabrikanten mit ganzen, selbst gefertigten Stücken und nur zum Verkauf an Kaufleute in den Städten zu erlauben,

kein Werth gelegt werden, da die Handhabung einer solchen Vorschrift mit einer gehässigen Fiskalität verbunden seyn würde.

Regulamin dla miast.

17) Względem zastosowania przejrzanego regulaminu (ordynacyi) dla miast z dnia 17. Marca 1831. do miast tamecznój Prowincyi, mianowicie do mniejszych, czekać ieszcze będziemy opinii Seymu; gdyby iednak iedno lub drugie z miast większych upraszało o zaprowadzenie tego prawa, zachowuiemy Sobie prędsze w téy mierze postanowienie. Pragnąc dać miastu Poznaniowi dowód Naszego szczególnego zaufania i ceniąc iego chęci okazane w ciągu panuiący tamże cholery, nadaliśmy mu już przejrzany regulamin miast.

Prawa jatek.

18) Wniosek o wynagrodzenie za prawa jatek, będzie wzięty pod dalszą rozwałę po wyiściu będącego właśnie w redakcyi prawa policyi procederowój i po uregulowaniu komunalnych interesów mieyskich.

Handel sukna po domach.

19) Co się dotyczy wniosku o dozwołenie sukiennikom tamecznym handlu po domach ich wyrobami, sposobem wyiátku od artykułu 38. prawa z dnia 30. Maia 1820., możemy wierne Stany Nasze odesłać tylko do rezolucyi udzielonój w odprawie seymowój z dnia 20. Grudnia 1828. pod 11. na ten sam wniosek; nieprzedsta-wiły bowiem nic takiego, coby odpierało powody, na których się pomieniona rezolucya zasadza. Jeżeli, iak Stany wyrażają, fabryki sukna w innych Prowincyach Monarchii dalej w przemysłowém swém wykształceniu postąpiły, niż Poznańskie, tedy przyznanie im prerogatyw przed tamtymi, ani może być uważane za skuteczny środek do wzniesienia ich na wyższy stopień, ani za sprawiedliwe. Do proponowanego ograniczenia:

ażeby tego handlu dozwołić tylko fabrykantom całemi, własnej roboty postawami (sztukami) i tylko na sprzedaż kupcom po miastach,

niemożna także żadnej przywiewywać wartości, ileże strzeżenie takiego przepisu z ochydną łącz-yłoby się fiskalnością.

Klassensteuer.

20) Dem von Unfern getreuen Ständen gemachten Antrage, die Klassensteuer für jede Haushaltung der letzten Steuerstufe auf $\frac{1}{2}$ Rthlr. und nur wenn eine solche Haushaltung aus drei oder mehreren arbeitsfähigen Personen besteht, auf 1 Rthlr. jährlich festsetzen zu lassen, können Wir Unsere Genehmigung nicht ertheilen.

Durch die Steuer-Befreiung der über 60 Jahr alten Personen und durch die Erweiterung der steuerfreien Altersstufe von 14 auf 16 Jahr haben Wir in landesväterlicher Fürsorge für das Wohl der ärmeren Volksklassen deren Steuer-Erleichterung, soweit es die Umstände gestatten, herbeigeführt. Auf gleiche Weise werden Wir auch ferner hiefür, sobald die zur Aufrechthaltung des Ganzen erforderlichen Mittel es zulassen, zu wirken geneigt seyn. Für jetzt aber können Wir in Berücksichtigung der Zeitverhältnisse allgemeine Steuer-Erlasse in dem von Unfern getreuen Ständen vorgeschlagenen Umfange nicht bewilligen, und vertrauen zu dem verständigen Sinne der Einwohner Unseres Großherzogthums Posen, daß dieselben die ihrem desfallsigen Antrage zur Zeit entgegenstehenden Hindernisse genügend zu würdigen wissen werden.

Rauchfangsteuer.

21) Nicht minder müssen Wir die von Unfern getreuen Ständen in Antrag gebrachte Aufhebung des sogenannten erhöhten Rauchfanggeldes zu bewilligen Bedenken tragen.

Die auf den Reichstagen des vormaligen Herzogthums Warschau in den Jahren 1809. und 1811. beschlossenen Gesetze, welche die in Rede stehende Erhöhung des Rauchfanggeldes anordnen, bestehen nach §. 3. des Gesetzes vom 30. Mai 1820. über die allgemeine Einrichtung des Abgabewesens, noch in voller Kraft, und es ist dadurch, daß die erhöhten Steuersätze zufälliger Umstände wegen bisher nicht überall veranlagt und erhoben worden sind, in der gesetzlichen Verbindlichkeit zu deren Entrichtung nichts geändert worden.

Rauchfangsteuer der Stadt Graustadt.

22) Auch nehmen Wir Anstand, das von den getreuen Ständen bevormordete Gesuch um Ermäßigung der von der Stadt Graustadt zu entrichtenden Rauchfang-Steuersätze zu genehmigen, da eine Aenderung der nach den Verordnungen über die Rauchfangsteuer bestehenden

Podatek klassyczny.

20) Do wniosku wiernych Naszych Stanów, ażeby każda familia do nayniższey kategorii podatku klassycznego należąca $\frac{1}{2}$ Talara, a składając się z trzech lub więcéy zdatnych do roboty osób, 1 Talar rocznie płaciła, niemożemy się przychylić.

Przez uwolnienie od podatku osób przeszło 60letnich i przez posunięcie uwolnionego od podatku wieku od 14. do 16. roku, sprawiliśmy, w uczuciu pieczołowitości oycowskiéy, dla dobra uboższych klass ludu ulgę w podatkowaniu, iakiéy okoliczności dozwalaia. Równym sposobem starać się o to i nadal będziemy, skoro to da się pogodzić z potrzebnemi ku utrzymaniu ogółu środków. Na teraz zaś, oglądając się na okoliczności czasu, niemożemy dozwolić powszechnéy w podatkowaniu ulgi według proponowaney przez wierne Stany Nasze rozciągłości, a rozsądny sposób myślenia mieszkańców Naszego W. Xięstwa Poznańskiego iest Nam rękoymią, iż potrafią należycie ocenić przeszkody, którym wniosek ich o to w porę ulega.

Podatek podymnego.

21) Nie mniejszy skrupuł wstrzymuie Nas od przychylenia się do proponowanego przez Nasze wierne Stany zniesienia opłaty podatku podwyższonego podymnego.

Uchwalone na Seymach byłego Xięstwa Warszawskiego r. 1809. i 1811. prawa, stanowiące opłatę podwyższonego podymnego, utrzymane są dotąd, według §. 3. prawa z dnia 30. Maia 1820. względem urządzenia podatków, w zupełnéy mocy, a przeto, iż podwyższona ilość podatku, dla przypadkowych okoliczności, nie była dotąd wszędzie rozłożoną i pobieraną, żadna w prawnym obowiązku opłacania go niezaszła zmiana.

Podatek podymnego co do miasta Wschowy.

22) Niemoże także wziąć skutku poparta przez wierne Stany prośba o zmniejszenie opłacanego przez miasto Wschowę podymnego, ile że osnowa prawa z dnia 30. Maia 1820. tyżącego się urządzenia podatków nie dopuszcza zmiany

Steuer-Klassifikation der Städte nach Inhalt des Gesetzes vom 30. Mai 1820. über die Einrichtung des Abgabewesens, nicht zulässig, und in Fraustadt die Rauchfangsteuer selbst auch nach geringern Sätzen, als in andern Städten derselben Klasse, veranlagt ist. Es bleibt jedoch der Stadt Fraustadt überlassen, nach §. 4. des obengedachten Gesetzes eine Herabsetzung der Steuer bis auf den fünften Theil des Reinertrages der gesammten städtischen Grundstücke in Anspruch zu nehmen, wenn sie den Beweis einer höhern Belastung führen zu können vermeint.

Streitigkeiten zwischen Gutsherrschaften und Einliegern.

23) Der Antrag, die Streitigkeiten zwischen Gutsherrschaften und ihren Einliegern an die Polizei-Behörden zu verweisen, kann nicht bewilligt werden, weil einerseits dergleichen Einlieger dem Gesinde nicht gleich zu achten sind, vielmehr zwischen beiden eine wesentliche Verschiedenheit obwaltet, andertheils die Organisation der Polizei-Behörden es nicht gestattet, ihnen einen so ausgedehnten Geschäftskreis beizulegen.

Einziehung gutsherrlicher Gefälle.

24) Eben so wenig können Wir auf den Antrag, den Landrätthen die Einziehung der unstreitigen gutsherrlichen Gefälle aufzutragen, eingehen, da das fragliche Geschäft privatrechtlicher Art, daher zur Besorgung der Landrätthe an sich nicht geeignet ist, selbst dann aber, wenn hiervon abzusehen wäre, die Landrätthe mit den ihnen zugewiesenen Arbeitskräften nicht im Stande seyn würden, diesem weitläufigen und fremdartigen Geschäfte neben ihren eigentlichen Amtspflichten Genüge zu leisten. Es wird aber bei Revision der Gesetzgebung im Allgemeinen erwogen werden, in wie weit die Einziehung unstreitiger gutsherrlicher Gefälle zu erleichtern sei.

Stempelsteuer.

25) Auf die von Unsern getreuen Ständen vorgetragene Bitte um Abänderung einiger Vorschriften des Stempelgesetzes vom 7. März 1822. lassen Wir denselben sub C. den desfallsigen Vortrag Unseres Finanzministers zufertigen, aus welchem dieselben ersehen werden, daß in einzelnen Punkten den geäußerten Wünschen bereits entgegen gekommen ist, und daß, wo den gestellten Anträgen in der gewünschten Allgemeinheit nicht deferirt werden kann, die Ablehnung auf solchen Gründen beruhet, deren Nichtbeachtung Unsere getreuen Stände selbst würden unstatthaft finden müssen.

w istnacey według postanowień względem podatku podymnego klasyfikacyi miast, i prócz tego miasto Wschowa pociągnięte jest do podatku podymnego w mniejszey ilości, niż inne miasta téy saméy klasy. Wolno iednakże temu miastu, wniesć, stósownie do §. 4. wspomnionego prawa, o zniżenie podatku do piątéy części czystego dochodu z wszystkich gruntów mieyskich, jeżeli mniema, iż potrafi udowodnić przeciążenie.

Spory między właścicielami dóbr i komornikami (wyróbnikami.)

23) Wniosek, ażeby spory między dziedzicami dóbr a ich komornikami rozstrzygane były przez władze policyjne, nie może być przyjętym, ponieważ z iednéy strony komorników takowych nie można uważać w równi z czeladzią, owszem istotna między niemi zachodzi różnica, z drugiéy strony organizacya władz policyjnych niedozwala nadawania im tak rozległego zakresu działania.

Ściąganie czynszów dominialnych.

24) Niemożemy również przychylić się do wniosku o polecenie Radzcom Ziemiańskim ściągania niebędących w sporze czynszów dominialnych, gdy okoliczność ta pochodząc z źródła praw prywatnych już tém samém nie należy do Radzców Ziemiańskich, a gdyby nawet na to nie miało względu, Radzce Ziemiańscy niebyliby w stanie z przydanymi sobie do pracy pomocnikami, wydolać temu obszernemu i nienależącemu do nich zatrudnieniu obok właściwych urzędu swego obowiązków. Wszakże przy przejrzeniu prawodawstwa wziętém będzie w ogólności pod rozwagę, o ile ułatwić będzie można ściąganie niespornych czynszów dominialnych.

Podatek stempłowy.

25) W skutek przełożony Nam przez wierne Nasze Stany próśby o zmienie niektórych przepisów prawa stempłowego z dnia 7. Marca 1822. kazaliśmy im przesłać pod C. sprawozdanie w téj mierze Naszego Ministra finansów, z któregoyczytają, iż w niektórych punktach już się życzeniem ich zadosyć stało, i że, gdzie wnioski nie mogły być w pożądaney rozciągłości przyjęte, usunięcie ich polega na takich powodach, iż niezważanie na takowe same wierne Stany Nasze za niezgodne z rzeczą uznaczyć musiały.

Anlegung der Deposital-Bestände.

26) Die von Unsern getreuen Ständen in Antrag gebrachte Autorisation der dortigen Gerichte zur Belegung der Deposital-Bestände auf Pfandbriefe, deren Cours den Nominalwerth übersteigt, ist bereits in der Deposital-Ordnung vom 15. September 1783. Tit. 2. §. 320. mit den diesfalls erforderlichen Bestimmungen enthalten, daher es einer besondern Anweisung nicht bedarf.

Hypotheken-Gesetze.

27) Der Antrag auf Modifikation der bestehenden Hypotheken-Gesetze wird durch die von Uns bereits angeordnete allgemeine Revision derselben Erledigung finden.

Ueber dasjenige, was in Verfolg obiger Entschlüsse weiter zu veranlassen seyn wird, sollen Unsere getreuen Stände bei ihrer nächsten Versammlung Auskunft erhalten.

Schiffbarmachung der Prosna.

Schließlich benachrichtigen Wir dieselben, daß Wir, der in Unserm Landtags-Abschiede vom 20. Dezember 1828. unter B. 12. erteilten Zusage gemäß, die Untersuchung der Prosna, zu Beurtheilung der Zulässigkeit ihrer Schiffbarmachung, haben bewirken lassen. Hierbei hat sich das Resultat ergeben, daß die Schiffbarmachung dieses Flusses so großen Schwierigkeiten unterliegt, daß die Opfer, welche diesem Unternehmen gebracht werden müßten, durch die dadurch zu erzielenden Vortheile höchst wahrscheinlich nicht vergütet werden würden. Die Ausführung dieses Unternehmens muß daher, zur Zeit wenigstens, ausgesetzt bleiben.

Wir verbleiben übrigens Unsern getreuen Ständen in Gnaden gewogen.

Gegeben Berlin, den 14. Februar 1832.

gez. Friedrich Wilhelm.

gez. Friedrich Wilhelm, Kronprinz.

gez. v. Altenstein. v. Schuckmann. Lottum. Bernstorff. v. Hake. Maassen. v. Brenn.

Für den Justizminister v. Ramph.

Landtags-Abschied

für die Provinzial-Stände des Großherzogthums Posen.

Dawanie summ depozytalnych na procent.

26) Upoważnienie Sądów tamecznych, ażeby, podług wniosku Naszych wiernych Stanów, za summy depozytalne zakupowały listy zastawne, których kurs wartość nominalną przewyższa, zawarte już jest w Ordynacyi depozytalnej z dnia 15. Września 1783. Tyt. 2. §. 320. z potrzebnymi w téj mierze postanowieniami, a zatem osobne polecenie nie jest potrzebnem.

Ustawy hipoteczne.

27) Wniosek o zmienienie ustaw hipotecznych zostanie załatwionym przez zarządzone już od Nas ogólne ich przejrzenie.

O dalszych rozporządzeniach w skutek powyższych postanowień, udzielona będzie wiadomość Naszym wiernym Stanom na następnym ich zgromadzeniu.

Usposobienie rzeki Prosny do splawu.

Nakoniec uwiadomiamy Je, iż, stósownie do przyrzeczenia Naszego w odprawie seymowej z dnia 20. Grudnia 1826. pod B. 12. kazaliśmy rozpoznać Prosnę, dla przekonania się, czy może być usposobioną do splawu. Skutek okazał, iż usplawienie téj rzeki tak wielkim podlega trudnościom, że, podług wszelkiego podobieństwa, podjętym na nie ofiarom niewyrównałyby spodziewane korzyści. A zatem uskutecznienie tego przedsięwzięcia, na teraz przynajmniej, musi pozostać zawieszone.

Wreszcie zostaiemy wiernym Stanom Naszym łaskawie przychylnymi.

Dan w Berlinie, dnia 14. Lutego 1832.

podp. FRYDERYK WILHELM.

podp. FRYDERYK WILHELM,
Xiążę Następca tronu.

(podp.) Altenstein. Schuckmann. Lottum. Bernstorff. Hake. Maassen. Brenn.

Za Ministra sprawiedliwości: Kamptz.

Odprawa Seymowa

dla Stanów prowincyalnych W. Xięstwa Poznańskiego.

Verordnung,

wegen der nach dem Gesetze vom 27. März 1824., die Anordnung der Provinzialstände im Großherzogthum Posen betreffend, vorbehaltenen Bestimmungen.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen u. u.

haben über die in einer besondern Verordnung vorbehaltenen näheren Festsetzungen einiger in Unserm Gesetze vom 27. März 1824., wegen Anordnung der Provinzialstände im Großherzogthum Posen, enthaltenen Vorschriften die gutachtlichen Vorschläge Unserer getreuen Stände vernommen und ertheilen nunmehr darüber die nachstehenden besondern Bestimmungen:

Artikel I.

Nachdem Wir dem von dem Grafen Athanasius von Raczynski gestifteten Majorate in Verbindung mit den künftig noch zu stiftenden Majoraten eine Kollektivstimme im ersten Stande verliehen haben, besteht nunmehr dieser Stand:

- a) aus dem Fürsten von Thurn und Taxis, wegen des Fürstenthums Krotoszyn;
- b) aus dem Fürsten von Sułkowski, wegen seines Familien-Majorats Reisen;
- c) aus den Besitzern der zu einer Kollektivstimme zu vereinigenden Majorate, welche Stimme einstimmen, und bis zu Errichtung anderer Stiftungen dieser Art, der Graf Athanasius v. Raczynski allein zu führen hat;
- d) aus der Ritterschaft.

Artikel II.

Die von der Ritterschaft nach dem Gesetze vom 27. März 1824. zu bestellenden zwei und zwanzig Abgeordneten werden dergestalt vertheilt, daß zu wählen hat:

- 1) die Ritterschaft des landrätlichen Kreises Posen 1 Abgeordn.
- 2) die Ritterschaft des landrätlichen Kreises Schrimm 1 „

U S T A W A

względem zastrzeżonych według edyktu z dnia 27. Marca 1824. postanowień, tyczących się urzędzenia Stanów prowincyalnych w W. Xięstwie Poznańskim.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożey łaski, Król Pruski i t. d.

w przedmiocie zastrzeżonego osobnéy ustawie bliższego oznaczenia niektórych postanowień, zawartych w prawie Naszém z d. 27. Marca 1824., stanowiącém urządzenie Stanów prowincyalnych w W. Xięstwie Poznańskim, wysłuchawszy poparte opinią przedstawienia Naszych wiernych Stanów, wydaiemy w téy mierze następujące szczególne przepisy:

Artykuł I.

Po nadaniu głosu zbiorowego w Stanie pierwszym utworzonemu przez Hrabiego *Atanazego Raczynskiego* Majoratowi w połączeniu z Majoratami, któreby w przyszłości utworzone zostały, składa się teraz Stan ten:

- a) z Xiążęcia *Thurn i Taxis*, co do Xięstwa Krotoszyńskiego;
- b) z Xiążęcia *Sułkowskiego*, co do Ordynacyi rodziennéy Rydzynskiéy;
- c) z posiedzicieli Majoratów ieden głos zbiorowy stanowić mających, który to głos na teraz, dopóki nie będzie utworzonych więcéy Majoratów, mieć będzie sam Hrabia *Atanazy Raczynski*;
- d) z Stanu rycerskiego.

Artykuł II.

Dwudziestu dwóch Deputowanych, których Stan rycerski ma obierać stósownie do prawa z dnia 27. Marca 1824., czyni się taki rozkład, iż:

- 1) Stan rycerski Powiatu Poznańskiego obiera 1 Deputow.
- 2) Stan rycerski Powiatu Szremskiego 1 „

3) die Stadt Lissa 1 Deputirt.	3) miasto Leszno 1 Deputow.
4) " " Fraustadt 1 "	4) " " Wschowa 1 "
5) " " Meseritz 1 "	5) " " Międzyrzecz 1 "
6) " " Bromberg 1 "	6) " " Bydgoszcz 1 "
7) " " Gnesen 1 "	7) " " Gniezno 1 "
8) die kleinen mit Virilstimmen nicht be-
theiligten Städte in den Kreisen Birn-
baum, Bomst und Meseritz 1 "	8) mniejsze niemające głosów udziel-
nych miasta w Powiatach Mię-
dzychodzkiem, Babimostskim i Mię-
dzyrzeckim 1 "
9) in den Kreisen Obornik, Samter,
Buk und Posen 1 "	9) w Powiatach Obornickim, Sza-
motulskim, Bukowskim i Poznań-
skim 1 "
10) in den Kreisen Breschen, Schroda,
Schrimm und Pleschen 1 "	10) w Powiatach Wrzesińskim, Sredz-
kim, Szremskim i Pleszewskim . 1 "
11) in den Kreisen Ostrzeszów, Abelnau
und Krotoszyn 1 "	11) w Powiatach Ostrzeszowskim,
Odolanowskim i Krotoszyńskim 1 "
12) in den Kreisen Fraustadt, Kröben
und Kosten 1 "	12) w Powiatach Wschowskim, Krob-
skim i Kościańskim 1 "
13) in den Kreisen Bromberg, Schubin
und Wirsitz 1 "	13) w Powiatach Bydgoskim, Szu-
bińskim i Wirzyiskim 1 "
14) in den Kreisen Mogilno, Gnesen
und Jaowraclaw 1 "	14) w Powiatach Mogilnickim, Gnie-
źnieńskim i Inowrocławskim . 1 "
15) in den Kreisen Czarnikau, Chodzie-
sen und Wongrowiec 1 "	15) w Powiatach Czarnkowskim, Cho-
dzieskim i Wągrowieckim . . 1 "

Artikel IV.

Zur Wahl der vom Stande der Landgemeinden ab-
zusendenden acht Abgeordneten bestehen dieselben Wahl-
bezirke, welche Artikel III. unter 8 bis 15 zur Wahl der
Deputirten der mit Kollektivstimmen versehenen Städte
geordnet worden sind.

Artikel V.

Im Stande der Ritterschaft sind, die sonstigen ge-
setzlichen Erfordernisse vorausgesetzt, wahlberechtigt und
wählbar die Besitzer derjenigen Güter, welche in den
Hypothekenbüchern der Landgerichte zu Posen und Brom-
berg als Rittergüter aufgeführt sind. Hierüber soll eine
Matrikul angefertigt und Uns zur Vollziehung vorge-
legt werden.

Artikel VI.

Die Landtagsfähigkeit eines Guts geht durch Zer-
stückelung verloren:

- a) bei Gütern, welche 1000 Morgen und darunter
enthalten, bei jeder Verminderung der Substanz;

Artykuł IV.

Ośmiu Deputowanych od Stanu gmin wiey-
skich czyni się wybór według porządku okręgów
wyborowych, przyjętego w artykule III. pod 8. do
15. końcem obierania Deputowanych od miast
głosami zbiorowemi obdarzonych.

Artykuł V.

W Stanie rycerskim, po wykazaniu innych
prawnych przymiotów, mają prawo obierania i
być obieranymi właściciele dóbr, zapisanych w
księgach hipotecznych w Poznaniu i w Bydgoszczy
pod nazwiskiem dóbr szlacheckich. Ułożoną ma
być w tym względzie metryka i podaną Nam do
potwierdzenia.

Artykuł VI.

Przymiot dóbr szlacheckich należenia do Sey-
mu utracą się przez rozdrobnienie:

- a) co do dóbr, zawierających 1000 morgów i
mniej, za każdym istoty (substancyi) ich
zmniejszeniem;

- b) bei größern Gütern, wenn sie bis auf weniger als 1000 Morgen verkleinert werden. Unter diesen 1000 Morgen, welche zur Erhaltung der Ritterguts-Qualität erforderlich sind, müssen wenigstens 500 Morgen urbaren Landes verbleiben.

Artikel VII.

Wenn im Hypothekenbuche mehrere vormalz getrennt gewesene Güter auf einem Folio eingetragen sind, so behalten Wir uns für den Fall der Trennung, wegen Beilegung der Ritterguts-Qualität an die einzelnen Theile, auf besondere Anzeige, Entschließung vor.

Artikel VIII.

Behufs der Wahlen der Landtags-Deputirten im Stande der Städte ist zunächst, und bis zu anderweiter Bestimmung nach Regulirung des Kommunal-Wesens in denjenigen Städten, welche Virilstimmen haben, nach der bei der ersten Wahl beobachteten Weise zu verfahren.

In denjenigen Städten dagegen, welche nach Artikel III. ad 8—15. zu Kollektivstimmen vereinigt sind, wählt die Bürgerschaft auf je 150 von Christen bewohnte Feuerstellen einen Wähler, welcher, um wählbar zu seyn, wenigstens ein Grundeigenthum von 300 Rthlr. am Werthe besitzen muß.

Artikel IX.

Bei denjenigen städtischen Grundbesitzern, welche aus der Klasse der städtischen Gewerbetreibenden zu Landtags-Abgeordneten gewählt werden sollen, muß der Grundbesitz und das Gewerbe zusammen

bei Städten mit Virilstimmen einen Werth von 4000 Rthlr.,

bei den übrigen Städten einen Werth von 1500 Rthl. haben.

Der Betrieb des Ackerbaues auf städtischen Grundstücken ist für ein städtisches Gewerbe zu achten. Die auf städtischer Feldmark wohnenden Grundbesitzer werden den städtischen gleichgestellt.

Auch sollen städtische Grundbesitzer, die zum mindesten zehn Jahre lang ein städtisches Gewerbe betrieben, von demselben aber sich zurückgezogen haben, gleich den wirklichen Gewerbetreibenden wählbar seyn.

- b) co do znaczniejszych dóbr, gdy na niżey iak 1000 morgów zostaią zmnieyszone. Pomiędzy tym 1000 morgów, potrzebnych do utrzymania przymiotu dóbr szlacheckich, powinno się znaydować naymniéy 500 morgów uprawnéy ziemi.

Artykuł VII.

Jeżeli w księdze hipotecznój zapisanych iest na iednym folium więcéy dóbr, które dawniéy były rozłączone, wówczas, na przypadek rozłączenia, za wyraźném w téy mierze doniesieniem, zastrzegamy Sobie decyzyą względem nadania poiedynčym ich częściom przymiotu dóbr szlacheckich.

Artykuł VIII.

Dopóki po uregulowaniu interessów gminnych nie nastąpi inne urządzenie w miastach, mających głosy udzielne, odbywać się będą wybory Deputowanych na Sejm w stanie miast, według porządku przy pierwszym wyborze zachowanego.

W miastach zaś mających według artykułu III. ad 8—15 pospołu głosy zbiorowe, obieraią obywatele na każde 150 dymów przez chrześcian zamieszkałych, po iednym obiórcy, który aby mógł być obieralnym, powinien mieć przynaymniéy własność gruntową wartości 300 Tal.

Artykuł IX.

Co do posiadaczy gruntów mieyskich, mających być z klasy procederników mieyskich na Deputowanych seymowych obieranymi, własność gruntowa i proceder powinny

w miastach z głosami udzielnymi mieć wartość 4000 Talar.,

w innych miastach 1500 Talar.

Trudnienie się rolnictwem na gruntach mieyskich uważa się za proceder mieyski. Mieszkaiący w obwodzie pól mieyskich posiadacze gruntów uważaią się za będących w równi z mieyskimi.

Także posiadacze gruntów mieyskich, którzy przynaymniéy lat 10 proceder mieyski sprawowali, i porzucili go, mają być obieralnymi równie iak ci, którzy proceder sprawuią.

Artikel X.

Diejenigen ländlichen Grundeigenthümer, welche das Wahlrecht ausüben (§. 12. des Gesetzes vom 27. März 1824.), sollen zum wenigsten ein ländliches Grundstück von dreißig Magdeburger Morgen besitzen.

Artikel XI.

Ein Besitz von demselben Umfange wird auch für die Bezirkswähler erfordert.

Artikel XII.

Behufs der Wahlen der Bezirkswähler ist jeder Landrathliche Kreis in drei Bezirke zu theilen, und von jedem derselben ein Bezirkswähler zu ernennen.

Artikel XIII.

Als Deputirte der Landgemeinden selbst sind aber nur diejenigen wählbar, welche ein ländliches Grundstück von wenigstens sechsßig Magdeburger Morgen besitzen.

Artikel XIV.

Zu den Wahlen der Abgeordneten der kollektivwählenden Städte und der Landgemeinden ist vom Landtags-Kommissarius eine möglichst in der Mitte jedes Wahlbezirks gelegene Stadt zu bestimmen, wobei jedoch zugleich auf Zugänglichkeit des Wahlorts und auf das Vorhandenseyn eines schicklichen Lokals für die Wahlversammlung Rücksicht zu nehmen ist. Auch hat derselbe denjenigen Landrath zu ernennen, welcher die Wahl zu leiten hat.

Artikel XV.

Damit die Landtags-Versammlungen immer möglichst vollzählig bleiben, sind für jeden Landtags-Abgeordneten zwei Stellvertreter zu wählen, von welchen derjenige zuerst einberufen wird, welcher die meisten Stimmen für sich gehabt hat.

Der einberufene Stellvertreter bleibt, wenn ein Landtags-Abgeordneter bei der Eröffnung des Landtags bis zu Ablauf der ersten von diesem Zeitpunkte an laufenden Woche zu erscheinen behindert ist, für die ganze

Artykuł X.

Właściciele gruntów włościańskich, mający prawo obierania (§. 12. prawa z dnia 27. Marca 1824.), powinni posiadać najmniej grunt włościański z trzydziestu morgów Magdeburskich.

Artykuł XI.

Takąż posiadłość winien mieć także obiorca okręgowy.

Artykuł XII.

W celu obierania obiorców okręgowych należy każdy Powiat podzielić na trzy okręgi, i każdy z tych mianuie iednego obiorcę okręgowego.

Artykuł XIII.

Wszakże na Deputowanych gmin wiejskich ci tylko są obieralnymi, którzy grunt włościański najmniej z sześciudziesiąt morgów Magdeburskich posiadają.

Artykuł XIV.

Na odbywanie wyborów Deputowanych zbiorowo obierających miast i gmin wiejskich powinien Kommissarz seymowy przeznaczyć miasto ile możności w środku każdego okręgu wyborowego położone, mając przytém wzgląd na dogodność miejsca wyborów i na przyzwoity lokal dla zgromadzenia obiorczego. Mianuie on także Radzcę Ziemiańskiego do kierowania wyborami.

Artykuł XV.

Aby zgromadzenia seymowe były zawsze ile możności w komplecie, należy dla każdego Deputowanego seymowego obrać dwóch zastępców, z pomiędzy których ten zostaje naprzód powołanym, który naywięcéy miał za sobą głosów.

Powołany zastępca, skoro Deputowany seymowy niemoże dla przeszkód znajdować się przy otwarciu Seymu aż do końca pierwszego od téj pory tygodnia, pozostaje przez cały czas Seymu

Dauer des Landtags Mitglied desselben, der Abgeordnete geht aber unterdeß in die Stellung des ersten Stellvertreters über.

Artikel XVI.

Die Landtags-Abgeordneten der Ritterschaft, Städte und Landgemeinden erhalten für jeden Tag drei Thaler täglicher Diäten und für jede Meile der Hin- und Rückreise Einen Thaler und zwanzig Silbergroschen an Reisegeldern.

Artikel XVII.

Jeder Wahlbezirk und jeder Stand hat abgesondert die Entschädigung der von ihm gewählten Abgeordneten in sich aufzubringen.

Auf die Rittergüter jedes Wahlbezirks werden diese Kosten nach der Grundsteuer oder Osiara vertheilt.

Die mit Virilstimmen versehenen Städte decken die Kosten gleich andern Kommunal-Bedürfnissen.

Auf die kollektivwählenden Städte werden die Kosten für den Abgeordneten des Bezirks auf die einzelnen zum Bezirke gehörigen Städte nach der Bevölkerung vertheilt. Der hiernach jeder Stadt zufallende Beitrag aber ist demnächst wie andere Kommunalbedürfnisse zu decken.

Die Kosten für die Deputirten der Landgemeinden sind von sämmtlichen nicht zu der Ritterschaft oder den Städten gehörenden Einsassen des Wahlbezirks nach dem Fuße der Klassensteuer aufzubringen.

Artikel XVIII.

Die allgemeinen Kosten des Landtags sind auf sämmtliche Mitglieder des Landtags gleichmäßig zu vertheilen, wobei der auf jeden Abgeordneten fallende Beitrag von dem Bezirke und Stande gleich den Diäten und Reisekosten aufzubringen ist.

Artikel XIX.

Endlich bestimmen Wir zu Erläuterung des Gesetzes vom 27. März 1824. §. 5., 1., daß die Abtretung eines Grundstücks vom Vater an den Sohn bei Lebzeiten des Ersteren, und in der Ritterschaft die Sukzession der

członkiem onegoż, Deputowany zaś przechodzi w znaczenie pierwszego zastępcy,

Artykuł XVI.

Deputowani na Sejm od Stanu rycerskiego, miast i gmin wiejskich mieć będą dziennie trzy Talary dyety; a za każdą milę na kosztą podróży tam i napowrót po Talarze i dwadzieścia srebrnych groszy.

Artykuł XVII.

Każdy okrąg wyborowy i każdy Stan wynagrodzi za siebie swojego Deputowanego.

Na dobra szlacheckie każdego okręgu wyborowego rozłożone będą te kosztą w stosunku podatku gruntowego czyli Osiary.

Miasta mające głosy udzielne załatwiają te kosztą podobnie iak inne potrzeby gminne.

Co do miast zbiorowo obierających czyni się rozkład kosztów dla Deputowanego okręgowego na pojedyncze do okręgu należące miasta w stosunku ludności; przypadająca zaś podług tego składka na każde miasto powinna być następnie podobnie do innych potrzeb gminnych zaspokojoną.

Kosztą na Deputowanych od gmin wiejskich winny być od wszystkich, do Stanu rycerskiego lub miast nienależących mieszkańców okręgu wyborowego, podług zasad podatku klasycznego złożone.

Artykuł XVIII.

Ogólne kosztą Seymu rozkładać należy w równym stosunku na wszystkich członków onegoż, przyczém przypadająca na każdego Deputowanego ilość ma być złożoną przez okrąg i stan podobnie iak dyety i kosztą podróży.

Artykuł XIX.

Nakoniec objaśniając prawo z dnia 27. Marca 1824. §. 5., 1., stanowimy, iż odstąpienie gruntu przez oycę synowi za życia pierwszego, a w stanie rycerskim sukcesyja krewnych ubocznych

Seitenverwandten in einem Stamm- und Fideikommiss-Gute, welches von einem gemeinschaftlichen Stammvater herrührt, der Vererbung in absteigender Linie gleich gehalten werden soll.

Urkundlich unter Unserer Allerhöchsteigenhändigen Unterschrift und Beidrückung Unseres Königlichem Insignie.

Gegeben Berlin, den 15. Dezember 1830.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

Friedrich Wilhelm, Kronprinz.

Frh. v. Altenstein. v. Schuckmann.

Graf v. Lottum. v. Hake. Graf v. Bernstorff.
Maassen. Frh. v. Brenn.

w dobrach familiynych i fideikommissowych, pochodzących od wspólnego pierworodczy, uważane być mają w równi z odziedziczeniem w linii zstępny.

Na dowód przy Naszym własnoręcznym podpisie i wyciśnieniu Naszém Królewskiemu pieczęci.

Dan w Berlinie, dnia 15. Grudnia 1830.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

FRYDERYK WILHELM,

Xiążę Następca tronu.

Baron Altenstein. Schuckmann.

Hrabia Lottum. Hake. Hr. Bernstorff.
Maassen. Baron Brenn.

B.

W o r t r a g

der Ministerien der Finanzen und des Innern über die Anträge des zweiten Posenschen Landtags in Betreff der Abwicklung des Departemental-Schuldenwesens der Regierungs-Bezirke Posen und Bromberg.

1) Der Landtag hat vorgeschlagen, die Niederschlagung der Reste an den sogenannten Koäquations- (Lieferungs-Ausgleichs-) Geldern in den kleineren Städten und Dorfgemeinden in eben der Ausdehnung statt finden zu lassen, als solches wegen Verarmung oder nicht mehr ausführbarer Ermittlung der Debeten hinsichtlich der Lieferungsgeld-Reste bereits durch den Allerhöchsten Landtags-Abschied vom 20. Dezember 1828. unter jedesmaliger Zustimmung des Ober-Präsidenten der Provinz, zu den desfallsigen Anträgen der Departements-Bevollmächtigten nachgelassen ist.

Die Genehmigung dieses Antrages erscheint unbedenklich.

2) In dem ehemaligen Bromberger Departement hat zwar, wie jetzt erst näher festgestellt worden, nach

Sprawozdanie

Ministerstw finansów i spraw wewnętrznych względem wniosków 2go Seymu Poznańskiego w przedmiocie uregulowania interesu długów Departamentu Poznańskiego i Bydgoskiego.

1) Seym wniósł o umorzenie zaległych składek koekwacyinych w małych miastach i gminach wiejskich w tym samym sposobie, iak takowe z powodu zubożenia lub niemożności wyśledzenia dłużników pod względem zaległych liwerunków obrachowanych na pieniądze, dozwołoném już zostało przez Naywyższą odprawę seymową z dnia 20. Grudnia 1828. z zastrzeżeniem przychylenia się zawsze z strony Naczelnego Prezesa do wniosków Pełnomocnika departamentowego.

Zatwierdzenie tego wniosku zdaie się niepodpadać wątpliwości.

2) W byłym Departamencie Bydgoskim, iak się teraz dopiero z pewnością okazało, miała być

den Anordnungen der früheren Central-Behörden eine Ausschreibung von Coäquations-Geldern, wie in den andern Departements des Herzogthums Warschau statt finden sollen, es ist aber diese Anordnung damals von der Departements-Behörde nicht zur Ausführung gebracht worden, und hat eine desfallsige Ausschreibung gar nicht stattgefunden. Letztere würde daher jetzt noch nachträglich eintreten müssen.

In der Erwägung aber, daß diese nachträgliche Ausführung einer vor länger als 20 Jahren versäumten Maaßregel, wegen der unzähligen, seit dieser Zeit eingetretenen Besitzveränderungen und Umgestaltungen höchst schwierig, wo nicht unmöglich seyn würde, schlagen die Provinzialstände vor, die Einziehung jener Coäquations-Gelder aus dem noch jetzt zum Großherzogthum Posen gehörigen Theil des ehemaligen Bromberger Departements ganz auf sich beruhen zu lassen.

Auch dieser Antrag eignet sich nach den dafür angeführten erheblichen Gründen zur unbedenklichen Befürwortung.

3) Wegen der noch ausstehenden Lieferungs-Reste war bereits in dem Landtags-Abschiede vom 20. Dezember 1828. den Departemental-Bevollmächtigten nachgelassen, diese Ausstände mit vergütungsfähigen Gegenforderungen der Restanten zu kompensiren. Die Erfahrung hat seitdem ergeben, daß theils die Konstatirung der Lieferungsreste manchen Schwierigkeiten unterliegt, da der desfallsige Verweis meist nur auf die Journale der Magazin-Beamten gegründet werden kann, und die Vollständigkeit solcher Journale sich nicht immer verbürgen läßt, theils und besonders aber, daß mehrfältig die Nichtabführung der ausgeschriebenen Lieferungen dadurch veranlaßt ist, daß die Lieferungspflichtigen gleichzeitig unmittelbare Kriegslasten durch Natural-Quartiere und Verpflegungen zu tragen hatten, auf deren Gegenrechnung sie hoffen durften, welche aber den spätern Vorschriften nach allgemein als vergütungsfähig nicht anerkannt sind.

Der Landtag hat daher angetragen in dem ersteren Falle die Niederschlagung des Restes auch dann eintreten zu lassen, wenn der Pflichtige sich nur im Allgemeinen darüber ausweisen könne, daß er die Lieferungs-Ausschreibungen seiner Zeit nach Möglichkeit erfüllt habe, und im zweiten Falle die Kompensation der Lieferungsreste auch mit nicht vergütungsfähigen Kriegsforderungen für zulässig zu erklären.

wprawdzie również na rozkaz dawniejszych władz centralnych rozpisana i ściągniętą składka koekwacyina, iak w innych Departamentach Xięstwa Warszawskiego, lecz tego wówczas władza departamentowa nie przywiodła do skutku i subrepartyca wcale nienastąpiła. Ostatnia musiałaby przeto teraz jeszcze być zrobioną.

Zważając iednak, iż zaniedbany przed dwudziestu przeszło laty środek, z przyczyny niezliczonych zmian w posiadłościach i przeistoczeń okazałby się nader trudnym, a może i niepodobnym do wykonania, wnoszą Stany prowincyalne o zupełne umorzenie składki koekwacyinicy z należący jeszcze teraz do W. Xięstwa Poznańskiego części byłego Departamentu Bydgoskiego.

I za tym wnioskiem mówią przywiedzione ważne powody.

3) We względzie zaległych dotąd jeszcze liwerunków upoważnieni już byli przez odprawę seymową z dnia 20. Grudnia 1828. Pełnomocnicy departamentowi do kompensowania tych zaległości wzajemnymi debentów pretensjami do wynagrodzenia uwłasniłomi. Doświadczenie odtąd przekonało, że częścią sprawdzenie zaległości liwerunkowych wielorakim podlega trudnościom, dla tego iż często innego niema dowodu, iak tylko dzienniki magazynierów, które nie zawsze dokładnie były prowadzone, częścią a mianowicie też, iż nieodstawiienie wypisanych liwerunków częstokroć stąd pochodziło, że obowiązani do ich dostawy mieszkańcy musieli w tym samym czasie ponosić bezpośrednie ciężary wojenne inkwaterniku i żywności dla wojska, których spodziewać się mogli wynagrodzenia, a które według późniejszych przepisów w ogólności za niewłasniwione do indemnizacyi uznanemi zostały.

Wniósł tedy Sejm, aby w pierwszym przypadku umorzenie nastąpiło, skoro kontrybuent iest w stanie udowodnić, iż ile możności punktualnie odstawiał wypisane liwerunki, a w drugim przypadku, żeby wolno było kompensować zaległości liwerunkowe nawet pretensjami wojennymi do wynagrodzenia niewłasniwionemi.

Auch dieser Antrag wird durch Rücksichten der höchsten Billigkeit unterstützt, und läßt sich unbedenklich dahin befürworten, daß dergleichen von den Departements-Bevollmächtigten ausgehende Niederschlagungs- und Compensationsvorschläge der Zustimmung des Ober-Präsidenten bedürfen.

4) Die Provinzial-Stände bitten, das Abkommen, welches zwischen den Departemental-Bevollmächtigten auf der einen und der Liquidations-Kommission zu Bromberg auf der andern Seite über die Anforderung der Departementer an die Warschauer Restenfonds zu Stande gekommen ist, definitiv zu genehmigen.

Das getroffene Abkommen entspricht im Wesentlichen den desfallsigen Bestimmungen, und hat nur wegen einiger vorab einzuziehenden Erkundigungen noch nicht zur definitiven Genehmigung gelangen können.

5) Die Provinzial-Stände bitten um Ermächtigung, die Streitigkeiten, welche sich über Anforderungen an ehemalige Magazin-Rendanten erheben, nach dem pflichtmäßigen Ermessen der Departements-Bevollmächtigten so viel als möglich durch Vergleiche und theilweise Niederschlagungen beseitigen und Prozesse nur in den Fällen verfolgen zu dürfen, wo eine billige Einigung von Seiten der in Anspruch Genommenen verweigert wird, und ein günstiges Resultat für die Departementalfonds zu erwarten ist.

Die Genehmigung dieses Antrages unterliegt keinem Bedenken.

6) Wegen der Forderungen jetzt diesseitiger Einfassen des Großherzogthums, welche ursprünglich an die Departemental-Fonds anderer ehemals Warschauer Departements gerichtet sind, bitten die Stände, das Verhältniß, in welchem der Posener und der Bromberger Departementalfonds zur Berichtigung dieser Forderungen beizutragen haben, den Gesamtbeständen des einen und des andern Fonds entsprechend, auf

$\frac{4}{5}$ für Posen, und

$\frac{1}{5}$ für Bromberg

zu bestimmen. Dabei wird nachrichtlich erwähnt, daß derjenige Theil dieser Forderungen, welcher aus Getreide-Requisitionen vom Jahre 1812. herrühre, die nicht durch eine Departemental-Behörde des ehemaligen Herzogthums Warschau, sondern durch unmittelbare Requisitionen und Beschlagnahmen französischer Kriegs-Ber-

iten wniosek, oparty na najsłuszniejszych powodach, zasługuje na uwzględnienie, z zastrzeżeniem przychylenia się Naczelnego Prezesa do czynionych przez Pełnomocników departamentowych propozycyji względem umorzenia i kompensacyi.

4) Stany prowincyalne upraszają o ostateczne potwierdzenie ugody zawartéj między Pełnomocnikami departamentowymi a Kommissją likwidacyją w Bydgoszczy względem pretensy Departamentów do Warszawskich funduszków reszt.

Ugoda ta odpowiada co do istoty właściwym postanowieniom, lecz ostateczne iéy potwierdzenie niemogło ieszcze nastąpić z przyczyny zażądania wprzody niektórych wiadomości.

5) Stany prowincyalne dopraszają się, ażeby spory o pretensye do byłych magazynierów, Pełnomocnicy departamentowi, podług własnego przekonania, ile możności przez ugody i częściowe umarzania załatwiali, a processa popierali tylko przeciw tym, którzy do żadnéj ugody przystąpić niechęć i przeciw którym pomyślnego końca processu dla funduszków departamentowych spodziewać się można

Zatwierdzenie tego wniosku niepodlega żadnéj wątpliwości.

6) We względzie pretensyj terażniejszych mieszkańców W. Xięstwa Poznańskiego, które mają początkowo do funduszków departamentowych innych niegdyś Departamentów Warszawskich, upraszają Stany, ażeby stósunek, w jakim fundusze Departamentów Poznańskiego i Bydgoskiego do zaspokoienia tychże przyłożyć się mają, w miarę ogółowych zapasów iednego i drugiego funduszu, w

$\frac{4}{5}$ częściach co do Poznańskiego,

$\frac{1}{5}$ " " " Bydgoskiego

był oznaczonym. Nadmieniono przytém, iż część rzeczonych pretensy, pochodząca z dostaw zboża za rekwizycyami z r. 1812., które nie przez władze departamentowe Xięstwa Warszawskiego, lecz przez francuzkich Kommissarzy woiennych były wypisane, niemoże być uważana za uwłasci-

waltungs-Beamten ausgeschrieben seien, als liquidationsfähig gegen die Departementer nicht angesehen werden könne, und die Bitte hinzugefügt, die Departementer von Bezahlung dieser Forderungen freizusprechen.

Die Genehmigung des angenommenen Verhältnisses von $\frac{1}{5}$ für Posen und $\frac{1}{5}$ für Bromberg läßt sich nur befürworten.

Dagegen würde sich die erbetene Erklärung über die Zurückweisung bestimmter Kategorien von Forderungen nicht ohne Beeinträchtigung von Privatrechten ertheilen lassen, da vielmehr den einzelnen Liquidanten überlassen werden muß, sofern eine gütliche Einigung über ihre Forderung nicht statt findet, letztere in dem hiefür geordneten Wege (Allerhöchste Kabinettsordre vom 27. Oktober 1820. Gesetzsammlung de 1821. Seite 153.) weiter zu verfolgen.

7) Bei den Lieferungs-Forderungen für Verpflegung russischer Truppen, welche noch jetzt an ganze Gemeinden zu berichtigen sind, tritt nicht selten der Fall ein, daß die Vertheilung der Gesamtsumme unter die einzelnen Gemeindeglieder nach Maassgabe ihres Beitrags zur Lieferung wegen eingetretener Verdunkelungen gar nicht mehr durchzuführen ist.

Die Stände bitten, daß in einem solchen Falle die Gesamtforderung als ein Gemeingut angesehen, und im geordneten Wege zu nützlichen Gemeinzweden vorzugsweise, wo dies noch nöthig, zur Verbesserung der Schulen verwendet werden dürfte.

Der Antrag verdient volle Befürwortung, und würden danach der Ober-Präsident und die Regierungen des Großherzogthums zur Genehmigung und Beaufsichtigung der demgemäßen Verwendung solcher Fonds zu instruiren seyn.

8) Die Provinzial-Stände tragen dahin an, daß auch solche Lieferungen, welche nur durch Magazin-Vorschuß-Quittungen (in denen oft irrthümlich die Lieferung als zur Quartierstands-Verpflegung geleistet, bezeichnet ist) belegt werden können, übrigens aber zur rechten Zeit angemeldet sind, in billiger Weise und aus dem Titel der nützlichen Verwendung geltend gemacht werden dürfen.

wioną do likwidacyi przeciw Departamentom, i dodano prośbę o uwolnienie Departamentów od zapłaty tych pretensy.

Można tylko obstawać za potwierdzeniem przyjętego stosunku w $\frac{1}{5}$ częściach co do Poznańskiego, w $\frac{1}{5}$ co do Bydgoskiego Departamentu.

Przeciwnie niemożnaby się oświadczyć za wniesioném odrzuceniem pewnych kategorii pretensy bez ubliżenia prawom prywatnym, kiedy owszém pojedynczym likwidantom, skoro ugoda w dobry sposób względem ich pretensyi niema miejsca, zostawić należy do woli dalsze ię dochodzenie na przepisany drodze (Naywyższe pismo gabinetowe z dnia 27. Października 1820. Zbiór Praw r. 1821. stron. 153.).

7) We względzie pretensy na żywność woysku rossyiskiemu, które ieszcze teraz należą się całym gminom, często się zdarza, iż podział ogółowey summy pomiędzy pojedynczych członków gmin, w miarę ich przyłożenia się do liwerunku, dla różnych okoliczności staie się zupełnie niepodobnym.

Stany upraszaia, aby w takowym przypadku cała pretensya za wspólny majątek gminy uważaną i w przyzwoitey drodze na użytek miejscowyy, a szczególnie na poprawienie szkółek, gdzie tego ieszcze potrzeba, obróconą została.

Wniosek ten zasługuie na zupełne poparcie, i należałoby dać instrukcyą Naczelnemu Prezesowi i Regencyom względem zatwierdzania i dozorowania stosownego funduszów takowych użycia.

8) Wnoszą Stany prowincyalne, ażeby także z takimi liwerunkami, które udowodnione być mogą tylko poświadczeniami magazynowými z forszusowanych liwerunków (w którychto poświadczeniach częstokroć mylnie wyrażono, iakoby dostawa na żywienie woyska po kwaterach nastąpiła), zresztą zaś w przyzwoitym czasie zostały zameldowane, wolno się było popisywać podług zasad słuszności i z tytułu pożytecznego użycia (ex titulo utilis in rem versionis).

Es liegt bereits in der den Departements-Bevollmächtigten erteilten Befugniß, sich über diejenigen Forderungen, welche aus einer nützlichen Verwendung herrühren, zu erklären, und dieselben, wenn sie solche den allgemeinen Grundsätzen zufolge für begründet halten, zuzugestehen, daher es also hierüber einer neuen Autorisation nicht bedürfen wird; übrigens aber einem jeden, der sich durch desfallsige Ablehnungen in seinen Rechten gekränkt glaubt, die weitere Verfolgung der letzteren im allgemeinen hiefür geordneten Wege unbenommen bleibt.

9) Wegen der, gegen bestimmte Kreisverbände gerichteten Anfordernngen, welche danach nur gegen diesen Kreis zu liquidiren, erheben sich nach dem Ausführen der Provinzial-Stände dadurch Schwierigkeiten, daß ein Kreis-Kommunal-Schuldenwesen in mehreren Kreisen noch gar nicht existirt, und für Beschaffung desfallsiger Fonds noch gar nichts eingeleitet ist.

Die Provinzial-Stände tragen darauf an, sowohl die Fälle, nach denen diese den Kreisen obliegenden Verpflichtungen zu erledigen, allgemein zu bestimmen, als ferner die Art der Aufbringung der dazu erforderlichen Mittel lediglich den Kreisständen unter Theilnahme des Landraths zu überlassen, auch einen Präklusions-Termin zur Anmeldung aller solcher Forderungen allgemein zu bestimmen.

Die Regulirung der Kreis-Kommunalschulden kann in dem Großherzogthum Posen nicht füglich nach andern Grundsätzen erfolgen, als welche in der ganzen Monarchie hierüber gelten. Danach ist es Sache eines Jeden, der einen Anspruch an einen Kreis hat, sich damit bei dem Landrathe zu melden, welcher dann die Sache den Kreisständen zur Erklärung vorzulegen hat, und worauf wegen dann noch streitiger Forderungen die Entscheidung nach Maassgabe der schon vorher zu 6. allegirten Allerhöchsten Kabinettsorder vom 27. Oktober 1820. erfolgt. Unter Zuziehung der Kreisstände ist dann das Schuldenwesen und der Tilgungsplan zu reguliren. Auch gehört es lediglich zu den Befugnissen der Kreisstände, die etwa nach Lage der Sache erforderlichen außerordentlichen Maassregeln, z. B. die Ertheilung ei-

Pełnomocnicy departamentowi mogą z mocy nadanego już sobie prawa, oświadczać się względem pretensy, pochodzących z poczynionych na użytek ogólny prestacy, i przyznawać takowe, skoro je uważają być zgodnemi z powszechnemi zasadami, dla tego więc nie będzie potrzeba nowego upoważnienia; wolno iednakże każdemu, ktoby przez oddalenie siebie mniemał się być pokrzywdzonym w swych prawach, dochodzić tychże na przepisany w téj mierze drodze.

9) Względem roszczonych do Powiatów pretensy, które tylko przeciw tymże mogą być likwidowane, zachodzą podług uwag Stanów prowincyalnych takie trudności, iż w niektórych Powiatach długi powiatowe kommunalne wcale jeszcze nie są uregulowane, i nawet ku obmyśleniu funduszów na to, żadne nie są przedsięwzięte rozporządzenia.

Stany prowincyalne wnoszą, ażeby ustanowione były w ogólności zasady, podług których takowy dług kommunalny ma być uregulowanym, aby sposoby użycia środków do tego celu pozostawione były iedynie tylko Stanom powiatowym z przybraniem Radcy Ziemiańskiego, i żeby termin prekluzyny do zameldowania wszystkich takowych pretensy został w ogólności wyznaczony.

Powiatowe długi kommunalne niemogą być w W. Xięstwie Poznańskim podług innych, iak tylko podług przyjętych dla całej Monarchii zasad, regulowane. Podług tych powinien każdy mający pretensy do Powiatu, zgłosić się z nią do Radcy Ziemiańskiego, który przedstawia rzecz Stanom powiatowym do deklaracyi, poczem względem będących jeszcze w sporze pretensy następuje decyzja stósownie do powołanego już pod 6. Naywyższego pisma gabinetowego z dnia 27. Października 1820. Następnie z przybraniem Stanów powiatowych regulują się długi i plan umorzenia ich. Należy także do attrbyucy Stanów powiatowych, wnosić o nadzwyczajne środki, iakieby się z położenia rzeczy potrzebnemi okazały,

nes Moratorii, oder die Festsetzung eines Präklusions-Termins, oder die gerichtliche Vorladung der unbekannten Gläubiger in Antrag zu bringen. Anderweite allgemeine legislative Bestimmungen über das Kreis-Schuldenwesen in einer Provinz würden sich ohne Beeinträchtigung der Rechte der Privaten treffen lassen.

10) Die Provinzialstände haben ferner unter Bezugnahme auf anderweit eingereichte Petitionen, Vorschläge über die Verwendung der den Departements nach völliger Regulirung ihres Schuldenwesens noch verbleibenden Bestände abgegeben.

Da über diese Verwendungsvorschläge bei den vorerwähnten Petitionen das Nähere bestimmt werden wird, so bedarf es hier deren Erörterung nicht.

11) Endlich wünschen die Provinzialstände, daß die bisherigen Departemental-Bevollmächtigten das ihnen übertragene Geschäft bis zur gänzlichen Beendigung desselben fortführen mögen,

und dieser Antrag wird, da die Bevollmächtigten sich bereits mit dem Geschäfte vertraut gemacht, und dasselbe mit Thätigkeit und Umsicht gefördert haben, um so lieber zu gewähren seyn,

np. o Moratorium, lub o termin prekluzyny, albo o sądowe zapozwanie niewiadomych wierzycieli. Innych ogólnych postanowień prawodawczych względem długów powiatowych w którémkolwiek Prowincyi, niemożnaby wydać bez nadwężenia praw osób prywatnych.

10) Stany prowincyalne, odwołując się do podanych na innéj drodze petycyi, uczyniły propozycye względem użycia gotowych zapasów, które Departamentom po zupełném uregulowaniu długów pozostaną.

Niema tu potrzeby zgłębiania tych propozycy, gdy względem nich stanie decyzya przy wzmiankowanych petycyach.

11) Nakoniec wyrażają Stany prowincyalne życzenie, żeby dotychczasowi Pełnomocnicy trzudnili się interesami aż do zupełnego ukończenia regulacyi długów,

i wniosek ten zasługuie tém bardziéy na przyjęcie, iż Pełnomocnicy już są obeznani z interesami i takowe czynnie i roztropnie kierowali.

C.

Vortrag des Finanz-Ministers.

Sprawozdanie Ministra finansów.

Die Provinzial-Stände haben darauf angetragen:

1) den §. 22. des Stempelgesetzes, welcher die Einziehung des fehlenden Stempelbetrags und der Stempelstrafe von jedem Inhaber oder Vorzeiger der stempelpflichtigen Verhandlung oder Urkunde verstatet, wenn er nicht nachweisen kann, daß er in den Besitz derselben erst nach dem Tode des eigentlichen Kontravenienten gekommen sei, aufzuheben.

Dieser Antrag hat bereits in so weit seine Erledigung gefunden, als durch anderweite Deklaration bestimmt ist, daß unter dem „Vorzeiger der Verhandlung oder Urkunde“ nur derjenige zu verstehen sei, welchen die Prozeßordnung den Producenten

Stany prowincyalne wniosły o uchylenie:

1) §. 22. ustawy stempłowéy, dozwalaiącego ściągania brakuiącego stempla i kary stempłowéy od każdego akt lub dokument iaki posiadaiącego lub się nim popisuiącego, do którego stempel powinien być użytym, ieżeli udowodnić niemoże, że go dopiero po śmierci własciwego kontrawenienta nabył.

Wniosek ten został już o tyle załatwionym przez wydaną na innéj drodze deklaracyą, iż przez „popisuiącego się (ukaziciela) iakim aktem lub dokumentem“ ten tylko ma się rozumieć, którego Ordynacya processowa

einer Urkunde nennt, das heißt die Parthei, deren Interesse Gegenstand der betreffenden Verhandlung ist. Wer also Vortheile aus einer Urkunde geltend machen will, von dem wird verlangt, daß er vorbehaltlich immer seines Regresses an den ursprünglichen Contravenienten die Nachtheile übertrage, welche aus der unvollständigen und gesetzwidrigen Ausstellung der Urkunde erwachsen. Eine weitere Beschränkung oder gänzliche Aufhebung jener gesetzlichen Vorschriften kann demnach, wenn nicht der Zweck des Gesetzes verfehlt werden soll, für zulässig nicht erachtet werden.

2) Den §. 43. des Stempelgesetzes aufzuheben, welchem zufolge die vor Erlaß des neuen Gesetzes in stempelpflichtigen Angelegenheiten unentrichtet gebliebene Stempel-Abgabe nicht nachgefordert, sondern diese Fälle lediglich nach den Vorschriften des neuen Stempelgesetzes beurtheilt werden sollen.

Die eben erwähnte Vorschrift war nöthig, wenn nicht auf eine Reihe von Jahren hinaus die ältern sehr verschiedenartigen Stempel-Verordnungen neben dem neuen allgemeinen Stempelgesetze in Kraft und Wirkung bleiben sollten. Der Fall, wo die Anwendung des Paragraphen eintritt, ist nicht denkbar, wenn nicht eine Kontravention gegen das ältere Gesetz, also eine strafbare Handlung stattgefunden hat.

Um aber jede Härte bei Anwendung des neuen Gesetzes auf einen unter der Herrschaft des ältern vorgekommenen Fall zu vermeiden, wurde diesen früheren Kontravenienten zugleich die Gelegenheit geboten, sich von den nach den älteren Stempel-Verordnungen verwirkten Stempelstrafen lediglich durch Entrichtung des neuen Stempels zu befreien, welcher letztere in keinem Falle höher ist, als die ältere Abgabe nebst der verwirkten Strafe. Wer von diesem gesetzlichen Nachlaß keinen Gebrauch gemacht hat, der wird sich jetzt über Härte nicht beschweren können, wenn bei späterer Entdeckung der Kontravention die Strafe höher ausläuft, als sie vielleicht nach der alten Verordnung zu stehen gekommen wäre.

nazywa ukazicielem iakiego dokumentu, to jest strona, której interes jest przedmiotem będącego w mowie dokumentu. Kto więc dochodzić chce korzyści z iakiego dokumentu, powinien także, z zastrzeżeniem sobie regressu do właściwego kontrawenienta, przeciw szkody, iakie z niedokładnego i przeciwnego prawu wystawienia dokumentu wynikać. A zatem większe ograniczenie lub całkowite zniesienie owych przepisów prawnych niemoże mieć miejsca bez ubliżenia celowi ustawy.

2) O uchylene §. 43. ustawy stempłowej, podług którego opłata stempłowa przed wydaniem nowéj ustawy w interesach stempłowi podlegających nieuwiszczona, niema być późniéj żadaną, ale owszém przypadki te iedynie według przepisów nowéj ustawy stempłowej uważane być mają.

Pomieniony wyżéj przepis był potrzebnym, iéżeli dawniejsze bardzo rozmaite postanowienia stempłowe niemiały, obok nowéj powszechnéj ustawy stempłowej, na długi lat przeciąg zachować mocy i skutku. Przypadku, do którego by się paragraf ten stosował, niemożna przypuścić, iéżeli kontrawencya nie zaszła przeciw dawniejszéj ustawie, a zatem czyn ulegający karze został popełnionym.

Dla uniknienia iednakże wszelkiéj uciążliwości przy zastosowaniu nowéj ustawy do przypadku, który się za dawniejszéj wydarzył; podano zarazem dawniejszym kontrawenientom sposobność uwolnienia się od kar stempłowych, które podług dawniejszych postanowień stempłowych na siebie ściągęli, przez opłacenie nowego stempla, który w żadnym przypadku nie jest wyższym od dawniejszéj opłaty stempłowej wraz z zawinioną karą. Kto z tego zwolnienia prawnego nie korzystał, ten nie będzie mógł użalać się teraz na ostrość prawa, iéżeli przy późniéjszém odkryciu kontrawencyi kara wyższą się okaże, iakby była podług dawnéj ustawy.

Uebrigens dürfte auch einleuchten, daß jetzt, wo das Stempelgesetz vom 7. März 1822. seit länger als 9 Jahren in Kraft steht, die Gewährung der Petition kaum noch einen Gegenstand würde finden können, auf welchen sie anzuwenden wäre.

3) Durch Allerhöchste Bestimmung einen Unterschied festzustellen, zwischen Uebertretung unzweifelhafter Bestimmungen des Stempelgesetzes und zwischen bloßer Annahme der milderer Erklärungsart bei zweifelhaften Verfügungen des Gesetzes, so daß im letzteren Falle nur die Nachbringung des höhern Stempels nicht aber Stempelstrafe eintreten dürfe.

Verzeihliche Irrthümer und Mißdeutungen bei Anwendung der bestehenden Steuer-Vorschriften auf die einzelnen stempelspflichtigen Fälle, werden schon jetzt von den zur Untersuchung der Stempel-Kontraventionen berufenen Behörden bei Feststellung des verwirkten Strafmaßes pflichtmäßig berücksichtigt: eine allgemeine Regel aber ist hierüber festzusetzen, da es nicht möglich seyn würde, alle die Fälle, bei denen eine Mißdeutung eintreten und weniger noch wiefern letztere für verzeihlich gehalten werden könne, im Voraus unter allgemeine Kategorien zu bringen.

4) Den auf $\frac{1}{3}$ der erkannten Stempelstrafe bestimmten Denuncianten-Anteil zu ermäßigen, und den Anteil der Stempel-Fiskale an den nachliquidirten Stempeln in eine fixe Gehaltszulage zu verwandeln.

Der Denuncianten-Anteil ist nicht höher bestimmt, als bei andern indirekten Steuern und als es die Kontrolle zur Aufrechthaltung des Gesetzes erfordert. Die Stempel-Fiskale aber sind bereits von der unmittelbaren Beziehung der Denuncianten-Anteile, gegen Bewilligung averfioneller Entschädigungen, entbunden, und eine ähnliche Einrichtung findet bei den Stempelfiskalaten in mehreren Provinzen auch hinsichtlich der Tantieme von den nachliquidirten Stempeln statt.

Zresztą wnosić można, że dziś, kiedy ustawa stempłowa z d. 7. Marca 1822. utrzymuje się w mocy od przeszło lat 9, przychylenie się do petycji téj nieznalazłoby może iednego przypadku, do którego by się zastosować dało.

3) O oznaczenie Naywyższém postanowieniem różnicy między przestępstwami niewątpliwych przepisów ustawy stempłowej a prostym wykładem w korzystniejszym sposobie co do wątpliwych rozporządzeń ustawy, tak, iżby w ostatnim przypadku tylko dokupienie wyższej ceny stempla, a nie kara stempłowa miejsce miała.

Na zasługujące na przebaczenie uchybienia i mylne wykłady przy zastosowaniu istniejących przepisów podatkowych do poiedynczych stemplowi ulegających przypadków, mają już teraz słuszny wzgląd powołane do śledzenia przestępstw stempłowych władze przy oznaczaniu kary zawinionej: powszechna zaś reguła niemoże być w téj mierze ustanowioną; niepodobną bowiem byłoby rzeczą, podciągnąć naprzód pod ogólne kategorie wszystkie te przypadki, któreby mogły pociągnąć za sobą mylny wykład, a jeszcze mniej o ileby tenże na przebaczenie zasługiwał.

4) O znizienie udziału denuncyanta, oznaczonego na $\frac{1}{3}$ zawyrokowanej kary stempłowej, i zamienienie tantiemy fiskalów stempłowych od późniiej wylikwidowanych stemplów w stały dodatek do salaryi.

Udział dla delatorów nie iest wyższym od udziału przy innych podatkach niestałych i nad potrzebę czuwania nad przestrzeganiem ustawy. Co do fiskalów stempłowych, ci uwolnieni już są od bezpośredniego ściągania udziału denuncyanta, za dozwolonemi im ryczałtowemi wynagrodzeniami, i podobne urządzenie ma także miejsce przy fiskalatach stempłowych w niektórych Prowincjach pod względem tantiemy od późniiej wylikwidowanych stemplów.

Berichtigung

zu der historischen Uebersicht von Landtags-Verhandlungen.

In der gedachten Uebersicht werden zu II. 16. auf Grund der über diese Petition stattgefundenen Verhandlungen und der zu derselben eingereichten ständischen Denkschrift zwei Beispiele von Resultaten gütsherrlich-bäuerlicher Regulirungen angeführt, mittelst welcher ein Theil der Deputirten seine Behauptung, daß die Dienste hin und wieder unverhältnißmäßig gering geschätzt werden, und damit die Nothwendigkeit gewisser Normalbestimmungen hat darthun wollen; der andere aber geltend zu machen gesucht hat, daß die Belastung der Bauern durch diese Rentermittelungen ohnedies schon übermäßig ausfalle. Aus der auf diese Veranlassung vorgenommenen Recherche der wegen beider Spezialfälle vorgekommenen Verhandlungen ergibt sich, daß beide Beispiele unpassend gewählt sind, und keines von beiden die zu beweisenden Sätze belegt.

Ueber den erstern, die Auseinandersetzung von Kolnice betreffenden Fall haben sich aus den Erläuterungen der General-Kommission der Provinz und deren Mittheilung an die Landschafts-Direktion folgende Resultate ergeben:

- 1) daß die große Differenz zwischen der landschaftlichen und der Berechnung des Spezial-Kommissarius nur wenig in dem Anschlage der Dienste der Bauern, vielmehr aber in dem Anschlage und dem Abzuge der Gegenleistungen der letztern, deren Annahme bloß auf die einseitigen Angaben der bäuerlichen Wirthe gebauet war, ihren Grund hat;
- 2) daß die Differenz zu großem Theile auf Rechnung von Fehlern kommt, welche der landschaftliche Kommissarius bei seinem Anschlage gemacht hat, weil er nämlich:
 - a) den Werth von 2 bäuerlichen Gespanndiensten einem Vorwerksgespann gleich geschätzt,
 - b) eine viel mehr als principienmäßige Futterung angenommen, und dadurch den Dienstwerth höher herausgebracht hat; weil er ferner
 - c) auf ein Vorwerksgespann Ochsen nur $1\frac{3}{4}$ Morgen Pflügen als Tagewerk berechnet hat, und

Sprostowanie

należące do obrazu działań seymowych.

W obrazie tym pod II. 16., przytoczone są, w skutek zdziałanych nad tą petycją czynności i podanego przez Stany memoryału, dwa przykłady rezultatów z regulowania stosunków między dziedzicami i włościanami pochodzących, przez które część iedna Deputowanych udowodnić chciała swe twierdzenie, iż robocizny tu i owdzie za nadto nisko bywają szacowane, a tém samém wykazać potrzebę pewnych zasad normalnych; druga zaś starała się dowieść, iż obciążenie włościan przez te wypośrodkowania czynszów (rent) i tak już iest nad miarę. Przedsięwzięte roztrząszenie działań, które miały miejsce z powodu tych dwóch szczególnych wydarzeń, okazuje, iż oba przykłady niestósownie są obrane i że żaden z nich nieusprawiedliwia twierdzeń, które udowodnić zamierzono.

Względem pierwszego przypadku, tyżącego się regulacyi wsi Kolnice, okazały się z wyjaśnień Generalnéy Kommissyi i z uczynionéy przez nią komunikacyi Dyrekcyi Ziemstwa, następujące rezultaty;

- 1) iż wielka różnica między obrachunkiem Ziemstwa a obrachunkiem Kommissarza specjalnego niepochodzi tak dalece z obrachowania robocizn włościan, iak raczéy z obrachowania i potrącenia wzajemnych ich prestacyi, które były przyjęte iedynie podług iednostronnych podań gospodarzy;
- 2) iż różnica ta iest w znaczney części skutkiem omyłek, które Kommissarz Ziemstwa w swym obrachunku przeztó popelił:
 - a) iż wziął wartość 2ch dni zaciężnych bydłem za wyrównywiącą wartości zaprzęgu folwarcznego;
 - b) iż przyjął paszę w daleko większój ilości, iak należało podług zasady, i przeztó wyrachował większą wartość zaciągu;
 - c) iż obrachował na ieden folwarczny zaprząg wołmi tylko $1\frac{3}{4}$ morgów dziennéy

auch hierin zur Erhöhung des Dienstwerthes hinter den Grundsätzen der Spezial-Tarprinzipien zurückgeblieben ist;

- d) weil der Manneshanddienst mit 2, der Frauenhanddienst mit $1\frac{1}{2}$ Mäße Roggenwerth, also nach den höchsten Normalsätzen, die selbst in den volkärnsten Gegenden der Provinz, wenn man die Kosten des Ertrages berechnet, nur selten, und bezüglich auf mehrere Dienstleistungen, z. B. die Darmochne, fast nie angenommen werden, in Ansatz gebracht, und durch alles dieses der Kapitalwerth eines Hofes, zu dem 10 Viertel Ausfaat gehören, auf beinahe 600 Rthlr. ermittelt ist;
- e) weil nicht die bei der General-Kommission üblichen Normalpreise angewendet sind;
- f) weil endlich der landschaftliche Kommissar den Werth der Gegenleistungen an die Bauern nicht in Abzug gebracht hat, so daß schon deshalb sein Resultat als Bruttoertrag nicht mit dem vom Spezial-Kommissar berechneten Nettoertrage stimmen konnte;
- 2) daß die Berechnung des Spezial-Kommissarius zur Regulirung der Sache nicht zum Zweck der von der General-Kommission zu treffenden Festsetzung, sondern zum Zweck der, von der Landschaft erbetenen Information wegen der ihr angeforderten Genehmigung eines über den Gegenstand zwischen der Gutsherrschaft und den bäuerlichen Wirthen getroffenen Abkommens, gefordert worden, die sie deshalb zu ertheilen hatte, weil das Gut inzwischen unter ihre Sequestration gekommen war, diese Berechnung der Landschaft auch ohne alles Vorwissen und ohne Prüfung der General-Kommission von ihrem Spezial-Kommissarius zugefertigt war.

Wiewohl nun der Letztere darin gefehlt hat, und deshalb auch bereits zurechtgewiesen ist, daß er bei der Information, welche eine Parthei zu ihrer Direktion wegen des ihr angetragenen Vergleichs von ihm forderte, nicht mit Genauigkeit zu Werke gegangen ist, und derselbe dabei keineswegs einseitige Angaben, wenigstens nicht ohne auf die unzuverlässige Quelle aufmerksam zu machen, zum

örki, a tym sposobem i tu celem podwyższenia wartości zaciągu nie trzymał się specjalnych zasad szacowania;

- d) iż dzień ręczny męski rachowany był na 2 mace, a dzień kobiecy na $1\frac{1}{2}$ macy, a zatem podług najwyższych pozycy normalnych, które nawet w najuboższych w ludność okolicach Prowincyi, przy obliczaniu kosztów zastąpienia zaciągu rzadko tylko, a we względzie niektórych robocizn n. p. darmoch, prawie nigdy nie zostają zastosowane, i przez to wszystko wartość posady gospodarczcy, 10 wierteli wysiewu mającący, blisko na 600 Tal. została wypodkowana;
- e) iż nie były zastosowane ceny normalne, których się Generalna Kommissya trzyma;
- f) iż nareszcie Kommissarz Ziemstwa nie odrachował wartości wzajemnych prestacy, należących się włościanom, tak że już dla tego rezultat jego jako dochód imienny (brutto) niemógł się zgadzać z obrachowanym przez Kommissarza specjalnego czystym dochodem (netto);
- 3) iż obrachunek Kommissarza specjalnego do téż regulacyi nie był żądany celem postanowienia w téj mierze przez Kommissyą Generalną, lecz dla informacyi, o którą Ziemstwo prosiło z powodu wymaganey od niego approbacyi układu w tym interesie między dziedzicem a włościanami zawartego, którego approbacyą dla tego udzielić miało, iż włość tymczasem dostała się pod jego sekwestracją; nadto obrachunek ten przesłał Ziemstwu Kommissarz specjalny bez wiedzy i rewizyi Kommissyi Generalnéy.

Lubo Kommissarz specjalny uchybił i na ganę za to odebrał, iż, mając udzielić informacyą, żadaną od strony dla własnego objaśnienia się względem proponowanego iéy układu, rzeczy ściśle niezgłębił, i że nie powinien był trzymać się podań jednostronnych, a przynajmniej powinien był zwrócić uwagę na niepewne źródło; — rzecz

Gründe hätte legen sollen, — so ist es doch klar, daß jener Fall gar nichts für den Satz, der dadurch dargethan werden soll, beweist, deshalb nämlich nicht, weil die angefochtene Berechnung keinesweges Grundlage einer Entscheidung der General-Kommission, noch Folge der von ihr angenommenen Grundsätze ist.

Der andere nicht speziell namhaft gemachte Fall ist ohne Zweifel kein anderer, als der sich auf den, dem Gutsbesitzer Joseph von Morawski auf Lubonia zugehörigen Gütern Oporowo und Oporowko zugetragen hat. Aus dem hierüber eingezogenen Bericht der General-Kommission geht hervor, daß die bäuerlichen Wirthe keinesweges wegen Ueberlastung auf ihre Höfe Verzicht geleistet haben, daß sie im Gegentheil durch ihre bis zum Aeußersten getriebene Widerspenstigkeit, und nachdem gegen sie angewendete strenge Exekution ohne Erfolg geblieben, ihrer Höfe durch rechtskräftige Urtheile enteignet sind und dies alles so wenig ihrer Ueberlassung beizumessen ist, daß im Gegentheile der Gutsbesitzer von Morawski sehr bereitwillig die Hand dazu geboten hat, sie in eine gute Lage zu versetzen. Auch haben sie nachher, wiewohl zu spät, nachdem die Gutsheerrschaft nämlich andere tüchtige Leute in ihre Höfe eingesetzt hatte, wiederholt gebeten, Gnade für Recht ergehen, und sie in ihre Höfe wieder einsetzen zu lassen.

Diese Bemerkungen haben nothwendig geschienen, um irrthümliche Ansichten über das Verfahren der Behörden und die Grundsätze der Verwaltung zu vermeiden.

Posen, den 26. März 1832.

Im Auftrage des Königlich-
Ministeriums,

der Ober-Präsident der Provinz Posen,
s. Flottwell.

iednak jasna, iż przypadek ten niedowodzi w niczem twierdzenia, które przezeń ma być wykazaniem, i wprowadzie dla tego nic niedowodzi, iż wyknięty obrachunek nie jest bynajmniej ani podstawą decyzji Kommissyi Generalnéy, ani skutkiem przyjętych przez nią zasad.

Inny niewymieniony wyraźnie przypadek, jest bez wątpienia ten, który się wydarzył w dobrach Oporowo i Oporowko, należących do W. Józefa Morawskiego w Luboni. Z zażądane go w téj mierze od Kommissyi Generalnéy raportu okazuje się, iż włóścianie nieporzucili bynajmniej swych gospodarstw z powodu przeciążenia, że owszem dla posuniętego do najwyższego stopnia uporu, po bezskuteczném użyciu ostrych środków exekucyi, wyrugowani zostali z swych gospodarstw za prawomocnymi wyrokami, i to wszystko tak mało przypisywać można ich przeciążeniu, iż przeciwnie dziedzic, W. Morawski, ofiarował się iak naychętniejszy, zapewnić im byt dobry. Jakoż oni następnie, acz zapóźno, bo już po rozdaniu przez dziedzica posad ich innym dobrym gospodarzom, dopraszali się kilkakrotnie o okazanie im łaski w miejsce ścisłej sprawiedliwości, i przywrócenie ich do gospodarstw.

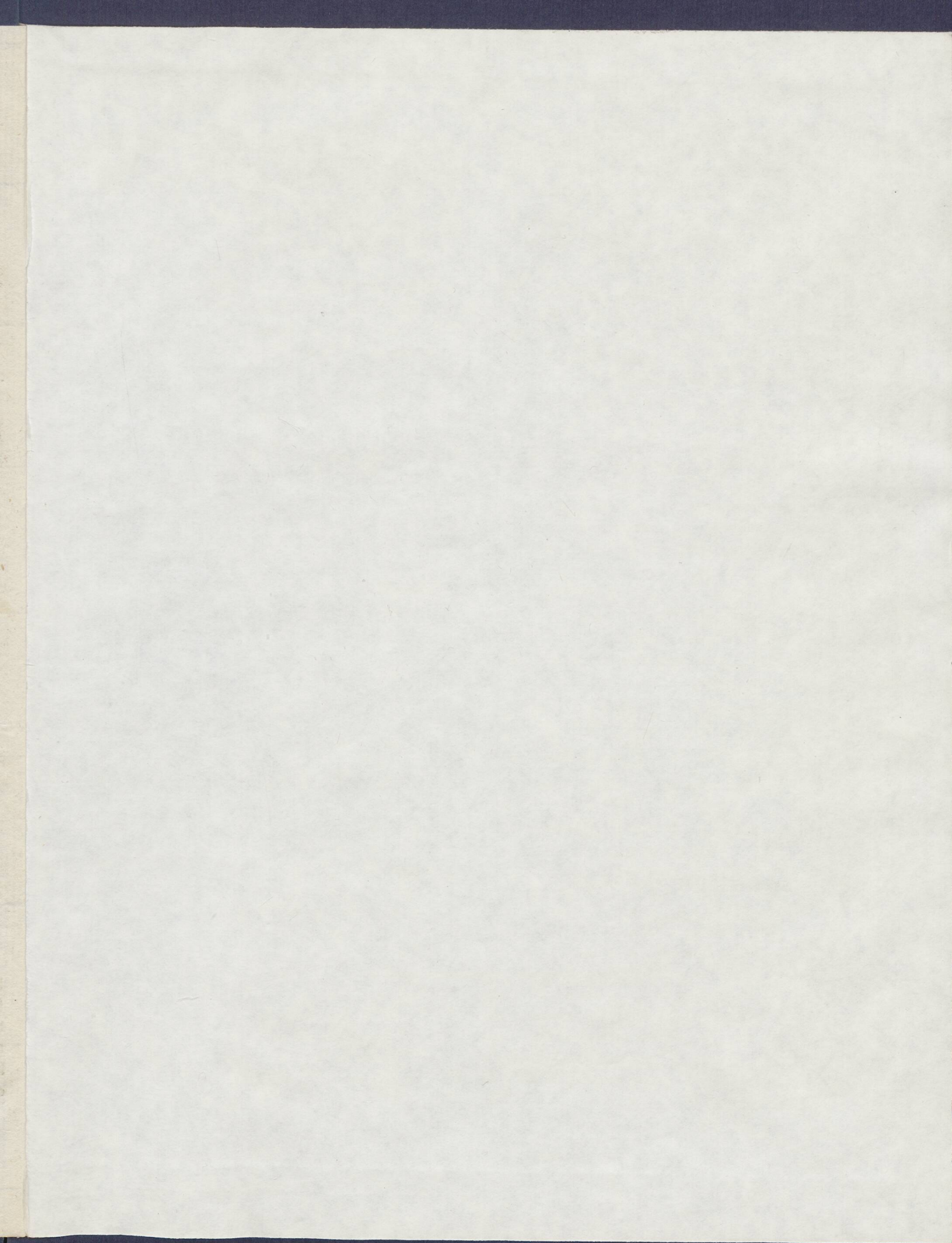
Uwagi te zdawały się potrzebnymi dla zapobieżenia mylnym wyobrażeniom o postępowaniu władz i zasadach administracyi.

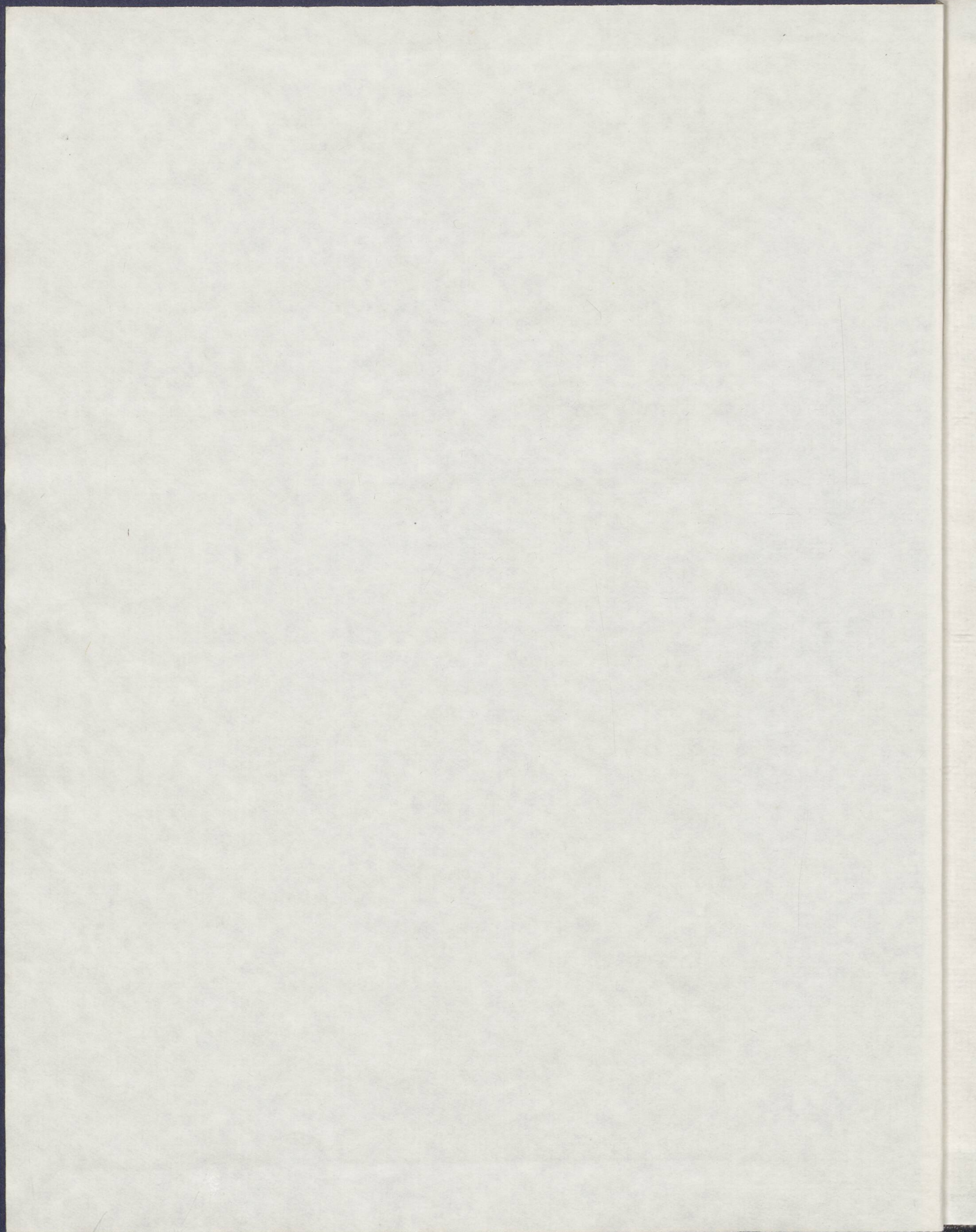
Poznań, dnia 26. Marca 1832.

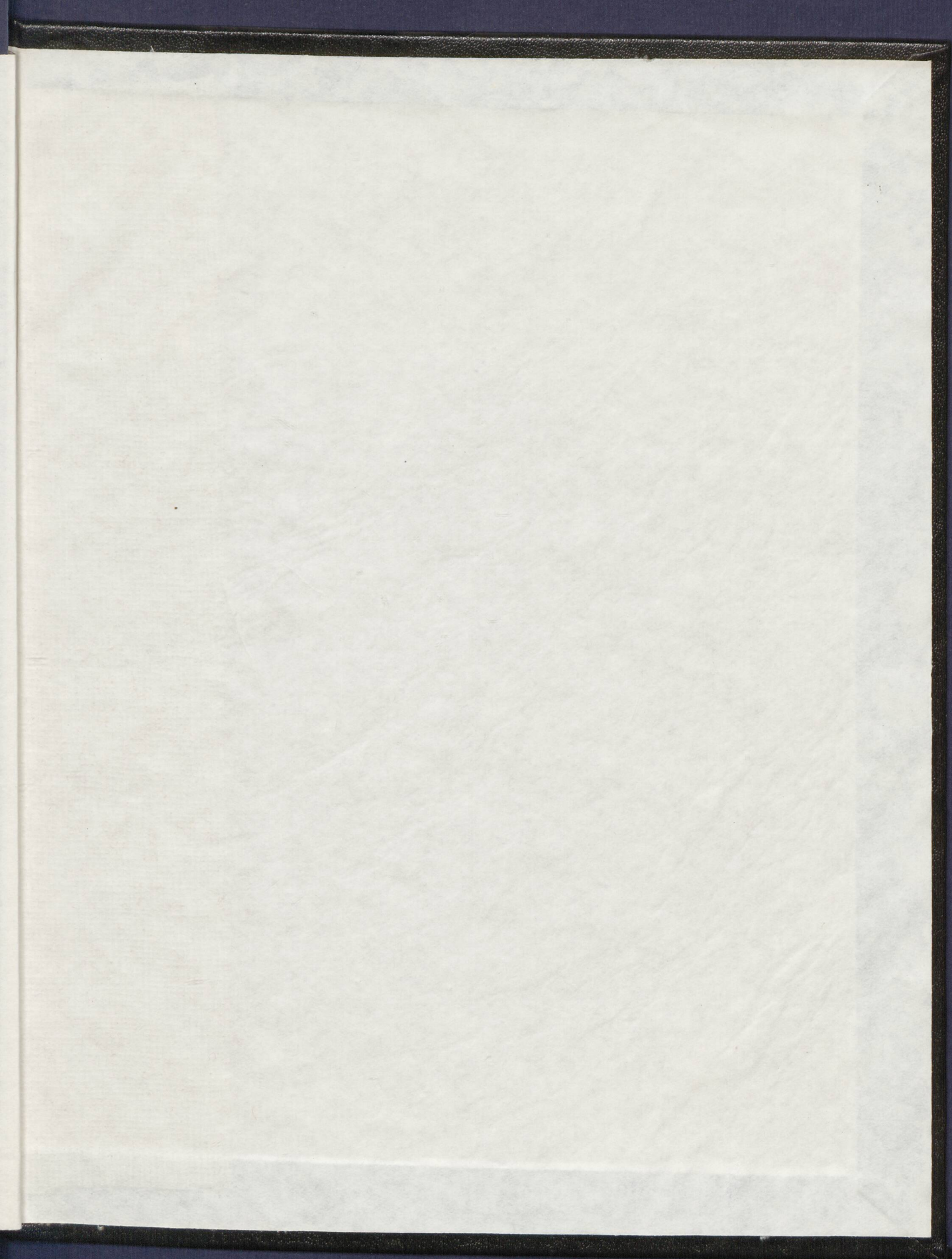
Z polecenia Król. Ministeryi Stanu,

Naczelnny Prezes W. Xięstwa Poznańskiego.
Flottwell.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
UNIwersytetu A.M. w POZNANIU

208163